

OPĆINA KAŠTELIR-LABINCI

Program ukupnog razvoja 2014. - 2020.

Kaštelir - Labinci, 2017.godina

Naziv projekta: Program ukupnog razvoja Općine Kaštelir –Labinci

Datum: 2014.godina (2017. godina, Izmjene i dopune Programa ukupnog razvoja Općine Kaštelir-Labinci)

Naručitelj: Općina Kaštelir-Labinci

Nositelj projekta: Adria Bonus d.o.o. Poreč

Suradnja: Visoka poslovna škola Višnjan
Institut za poljoprivredu i turizam Poreč

Voditelj projekta: prof.dr.sc. Zdenko Tomčić

Suradnici na projektu: Stevo Žufić, dipl.oecc.
Dr.sc. Anita Ilak Peršurić
Dr.sc. Mladen Rajko
Dr.sc. Zoran Jeremić
doc.dr.sc. Linda Juraković
Mr.sc. Nikolina Šergo-Chivalon
Samanta Golob Herak, dipl. oecc.
Krešimir Alihodžić, oecc.

Savjet projekta: dr.sc. Đordano Peršurić
dr.sc. Milan Oplanić
doc.dr.sc. Sandra Šokčević

Partnerski odbor: Enio Jugovac
Đulijano Petrović
Silvio Beaković
Nevenka Kocijančić
Giuliano Vojnović
Valter Kocijančić
Roberto Bravar
Silvio Kocijančić

Lektura: doc.dr.sc. Linda Juraković

Izrađivač Izmjena i dopuna: Eko.-Adria d.o.o. Pula

SADRŽAJ:

1. UVOD	1
1.1. Sustav planiranja razvoja.....	1
1.2. Program ukupnog razvoja (PUR)	2
1.3. Sadržaj Programa ukupnog razvoja.....	4
1.4. Financiranje razvoja	5
1.5. Implementacija aktivnosti	5
2. OPĆI PODACI.....	7
2.1. Geografski položaj Istarske županije i Općine Kaštelir-Labinci.....	8
2.2. Opći podaci i položaj Općine Kaštelir - Labinci	9
2.3. Prirodna svojstva krajolika.....	16
2.4. Razvojne značajke i resursi	17
3. PRIRODNI RESURSI.....	20
3.1. Reljef i zemljište.....	20
3.2. Klimatska obilježja.....	21
3.3. Vegetacija.....	21
3.4. Poljoprivredne površine	22
3.5. Vodno bogatstvo.....	23
3.6. Zaštita prostora	24
3.7 Održivi razvoj u Općini Kaštelir-Labinci.....	41
3.8 SWOT analiza - Prirodni resursi i prostor.....	53
4. INFRASTRUKTURA	54
4.1. Promet	54
4.2. Vodoopskrba	54
4.3. Elektroopskrba.....	55
4.4. Pošta i telekomunikacije.....	55
4.5. SWOT analiza - Infrastruktura	56
5. KOMUNALNA DJELATNOST	57
5.1. Odvodnja i pročišćavanje otpadnih voda	57
5.2. Odlaganje čvrstog otpada	61

5.3. SWOT analiza komunalne djelatnosti	62
6. DRUŠTVENE DJELATNOSTI.....	63
6.1. Obrazovanje.....	64
6.2. Kultura i prirodna baština.....	65
6.2.1. Kulturno društvene djelatnosti	67
6.3. Zdravstvo.....	68
6.4. Socijalna skrb	69
6.4.1. Socijalna skrb Općine.....	70
6.5. Sport	71
6.6. SWOT analiza- Društvene djelatnosti	74
7. GOSPODARSTVO	75
7.1. Društveno-ekonomski razvoj Općine.....	75
7.1.1. Gospodarstvo.....	75
7.1.2. SWOT analiza- Gospodarstvo.....	78
8. FINANCIRANJE JAVNIH POTREBA.....	79
8. 1. Proračun Općine	80
8.2. Financiranje razvoja kroz financiranje iz EU Fondova (programa)	85
8.2.1. Programi predpristupnih fondova – prethodno razdoblje.....	85
8.2.2. Programsko razdoblje 2014. – 2020.g.....	87
8.2.3. Europski strukturni i investicijski fondovi (ESI FONDOVI).....	90
8.2.4. Operativni programi i programi razvoja za razdoblje 2014. – 2020.....	96
8.2.5. Teritorijalna suradnja za razdoblje 2014.-2020.....	104
8.3. Partnerstvo privatnog i javnog sektora	104
9. RAZVOJNE POLITIKE I DOKUMENTI SVIH STRUKTURA.....	109
9.1. Regionalna politika RH	109
9.2. Europsko okruženje i regionalna politika.....	112
9.2.1. Hrvatske regije u svjetskom okruženju	113
9.2.2. Regionalna razvojna politika u Istarskoj županiji	114
9.2.3. Prostorni planovi	123
10. DRUŠTVENO- EKONOMSKA KRETANJA U RH.....	132
10.1. Stanje gospodarstva.....	132

11. STRATEGIJA RAZVOJA	139
11.1. Elementi vizije i razvojni ciljevi Istarske županije.....	139
11. 2. Ekonomski potencijal i kočnice razvoja Općine	141
11. 3. Globalna društveno-ekonomska kretanja	142
11. 4. Vizija razvoja općine i najvažniji ciljevi	144
11. 5 Strateški ciljevi, prioriteti i mjere.....	145
11.6. Razvojni Projekti.....	149
11.7. PUR u budućnosti.....	156
12. PLAN PROVEDBE PUR-a.....	158
12.1. Uvod	158
12.2. Institucije i mehanizmi provedbe	159
12.3. Pribavljanje sredstava i financiranje.....	162
12.4.Praćenje (monitoring) i evaluacija.....	163
12.5.Pregled projekata općine Kaštelir-Labinci s mogućim izvorima financiranja	169
12.6 Sljedeći koraci-provedba PUR-a	175

1. UVOD

Planiranjem se postavlja jasna vizija i cilj koji će predstavljati smjernice u načinu djelovanja. Ukoliko se razvoj ne bi planirao, on bi se odvijao stihijski i kao takav za posljedicu može imati različite negativne efekte.

Programom ukupnog razvoja donosi se vizija razvoja jedinica lokalne samouprave koja odražava najbolju moguću budućnost koja se može predvidjeti, što se želi postići i kako će grad ili općina izgledati kada postigne svoj cilj. Nakon provedbe svakog plana, on mora biti ponovno procijenjen, tako da se proces može ponovno započeti. Dakle, strateško planiranje je proces koji se ponavlja periodički kako bi se strateški razvoj mogao planski i usmjereno voditi ka zacrtanim ciljevima.

1.1. Sustav planiranja razvoja

U sustavnom pristupu planiranju razvoja nužno je poštivati i piramidu strategija, odnosno planova na području RH koja se sastoji od tri razine djelovanja: **državne, regionalne i lokalne razine**. Država izrađuje strategiju razvoja, dokumente koji daju okvire državi u kojem smjeru treba graditi svoju budućnost, koje su glavne grane gospodarstva, te područja od nacionalnog interesa. Sukladno tome, planiranje razvoja se spušta na niže razine: regija i jedinica lokalne samouprave.

U Hrvatskoj taj sustav planiranja ima sljedeće elemente: strategije RH koju donosi Vlada i Sabor Republike Hrvatske, Regionalni operativni program (ROP) kojeg donosi Županija, a koji mora biti sukladan s prije spomenutim strategijama, te Program ukupnog razvoja (PUR), dokument kojeg donose Općine i Gradovi u RH. Važnost lokalnog razvoja je institucionalna sposobnost za promicanje društveno – ekonomskog razvoja i upravljanje tim razvojem na razini lokalne uprave u Republici Hrvatskoj od sve je veće važnosti. Vlada Republike Hrvatske obvezala se da će promicati *regionalni razvoj*. S tim u cilju, a u skladu s načelom supsidijarnosti, jedan broj nadležnosti i administrativnih funkcija središnje države decentraliziran je na županije.

Prije svega, sposobnost za učinkovito i djelotvorno promicanje i upravljanje razvojem na razini lokalne uprave od bitne je važnosti, budući da je Hrvatska članica Europske unije

(EU). Do 01.7.2013.g. Hrvatska je koristila predpristupne fondove čiji se veći dio daje na regionalnoj razini i preko lokalne uprave. Ulaskom Hrvatske u Europsku uniju, osigurani su strukturni i kohezijski fondovi EU-e. Ta se sredstva koriste za financijsko podupiranje projekata strateške naravi u područjima države članice radi povećanja konkurentnosti u tim područjima, te radi društveno – ekonomskog blagostanja građana. Strukturni fondovi EU-a daju se na regionalnoj razini. Stoga je od bitne važnosti da lokalna uprava, koja djeluje na regionalnoj razini bude sposobna za djelotvorno i učinkovito korištenje tih sredstava.

1.2. Program ukupnog razvoja (PUR)

Zbog neravnomjernog razvoja pojedinih regija, Republika Hrvatska je prepoznala potrebu da definira regionalnu politiku, koja ima utjecaj na uravnotežen održiv, razvoj ali i na konkurentnost zemlje na europskom tržištu. Ovakva politika provodi se na razini zemalja Europske unije (EU), kako bi se smanjile socijalne i gospodarske razlike između pojedinih regija, ali i omogućila lakša implementacija u globalne procese koji se odvijaju na tržištu. Na taj način EU odobrava i potiče prijenos sredstava iz bogatijih zemalja članica u one manje razvijene zemlje/regije. Ovakav pristup omogućuje i povezivanje regija različitih država (koje imaju iste ili slične interese) te njihov zajednički nastup i razvoj na tržištu. Takvom politikom unutar Unije može se prenijeti i više od 35% proračuna EU-a. Zahvaljujući strukturnim i kohezijskim fondovima utječe se na povećanje konkurentnosti regije i pridonosi boljem standardu njenih građana.

Poseban značaj za održivi razvoj zemlje i njenu konkurentnost na europskom tržištu sačinjava upravo regionalna politika. Na taj način izjednačava se gospodarska razvijenost pojedinih regija unutar države, te lakša implementacija u globalne procese koji se odvijaju na tržištu. U prilog tome, govori i praksa Europske unije u kojoj ne samo da regije unutar država razvijaju politiku svojeg razvoja, već se često regije različitih država (koje imaju iste ili slične interese) povezuju te zajednički nastupaju i razvijaju na tržištu.

Kao što je potrebno da strategija i poticanje na inicijativu dolazi od strane viših instanci, isto tako je potrebno da različite razvojne projekte planiraju i provode lokalne vlasti. To dolazi iz činjenice da se svi projekti međusobno razlikuju, bilo u većoj ili manjoj mjeri. Na taj način programi kreirani na nacionalnoj razini često ne mogu polučiti priželjkivane rezultate, barem

ne u onoj mjeri u kojoj je to moguće postići kada se sama lokalna zajednica aktivno uključi u razvoj područja na kojem djeluje. Svako područje, regija, općina ili grad ima svoje specifičnosti, i kao takve najbolje ih poznaju upravo lokalne vlasti. Stoga je lokalne vlasti potrebno educirati o načinu planiranja razvoja i njegovu provođenju, kako bi mogli biti nosioci razvoja jedinica lokalne samouprave. Zbog svega navedenog potpuno se logičnim nameće potreba da i općina Kaštelir - Labinci kao jedna od jedinica lokalne samouprave unutar Istarske županije izradi Program ukupnog razvoja. Budući je Istarska županija već izradila Strategiju razvoja, tim je potreba i mogućnost za izradu PUR-a još više izražena.

Program ukupnog razvoja omogućit će da općina Kaštelir- Labinci odgovori na pitanje u kojem smjeru razvoj treba ići i na koji ga način ostvariti, na taj način dati realnu sliku o potrebama svih subjekata i skupina u društvu. PUR je dokument po kojem će Općinsko vijeće planirati aktivnosti, najznačajnije i najučinkovitije projekte za Općinu Kaštelir – Labinci.

Ujedno takav plan je i podloga za izradu proračuna i raspodjele novca unutar Općine. Specifična namjena PUR-a je odrediti i gdje Općina želi i može biti u ekonomskom, gospodarskom i kulturnom pogledu u odnosu na regiju i državu u cjelini, te odrediti optimalan put za postizanje tog cilja. Program ukupnog razvoja utvrđuje strateške prioritete razvoja i pomaže usmjeriti resurse kako bi se oni što efikasnije upotrijebili. PUR može pomoći pri rješavanju problema s kojima se Jedinica lokalne samouprave susreće, a koji se mogu odnositi na: zapošljavanje, prihode, privlačenje investicija, pristup kapitalu, komunalne usluge prometnu infrastrukturu, te na sve ostale segmente koji su izravno povezani s održivim gospodarskim rastom i napretkom.

Izuzetno je bitno da se takva strategija razvoja usredotoči na one projekte i zadatke koji će imati pozitivnih učinaka na jedinice lokalne samouprave i koje je moguće ostvariti. Prema tome, Program ukupnog razvoja Općine Kaštelir - Labinci treba razumjeti kao strateško – plansko - programski dokument i sredstvo za učinkovitije i uspješnije upravljanje razvojem svih područja unutar Općine.

1.3. Sadržaj Programa ukupnog razvoja

Program ukupnog razvoja općine Kaštelir - Labinci rađen je na bazi metodologije izrade županijskih razvojnih strategija odnosno prema odredbama Pravilnika o obaveznom sadržaju, metodologiji izrade i načinu vrednovanja županijskih razvojnih strategija.

Dokumentacija, podaci, te stavovi mještana i drugih struktura sakupljeni su kroz radionice, razgovore, okrugle stolove, ankete i delfi metodu. Izvođački tim je sastavljen od stručnjaka tvrtke nosioca posla, te od stručnjaka Instituta za poljoprivredu i turizam iz Poreča i profesora Visoke poslovne škole za turistički menadžment iz Višnjana. Svoj doprinos pri koncipiranju strateških postavki dao je Savjet projekta u čijem sastavu su bili predstavnici Općine Kaštelir-Labinci te pojedinci Izvođačkog tima. Svakako, najznačajniji i najpraktičniji doprinos dao je Partnerski odbor.

Sadržajno, Program ukupnog razvoja koncipiran je tako da najbolje odgovori na pitanja i pruži ocjenu dosadašnjeg razvoja i stanja, što je poslužilo između ostalog za koncipiranje budućeg razvoja. U tom kontekstu tretirano je:

Opći podaci s ciljem sagledavanja položaja Općine i jedan dio demografskih podataka.

Prirodni resursi tj klima, vegetacija, zemljišna površina, vodno bogatstvo, zaštita prostora.

Infrastruktura, koja može biti kočnica razvoja i poticaj.

Komunalna djelatnost, kao značajno mjesto u tekućem funkcioniranju lokalne zajednice.

Društvene djelatnosti, kao pretpostavke da bi uopće moglo biti govora o razvoju.

Stanje razvijenosti gospodarstva, kao najznačajniji dio, jer daje mogućnost razvoju, ili može kočiti. Zapravo, jedino se tu stvara novostvorena vrijednost kao podloga razvoja.

Financiranje javnih potreba, kao najčešće kočnica razvoja, ne samo ovog dijela već i ukupnog razvoja.

Razvojne politike države, županije i općine kao odlučujućeg faktora djelovanja na razvoj.

Društvena kretanja (uže i šire) gdje tržišni trendovi značajno određuju razvoj lokalne zajednice.

Program ukupnog razvoja, mora sublimirati sve sagledano i sva znanja s ciljem određivanja strateških ciljeva, sve do pojedinih projekata kroz koje se realiziraju strateške postavke.

Praćenje provedbe zacrtane strategije po dinamici, zaduženjima i odgovornosti važan je dio Programa ukupnog razvoja.

1.4. Financiranje razvoja

Nadležnost i odgovornost za razvoj infrastrukture na području lokalne uprave i samouprave snose gradovi i općine. Tako da projekti poput lokalnih prometnica, objekata za rekreaciju, vodovodne i kanalizacijske infrastrukture, ali i svi drugi projekti, njihova izgradnja i održavanje, predstavljaju izniman financijski trošak. Zbog pritiska, lokalne samouprave su prisiljene potražiti alternativne mehanizme financiranja i upravljanja za poslove vezane uz infrastrukturu, svjesne da će učinkovito pružanje usluga biti ključno u premošćivanju budućih nedostataka u financiranju infrastrukture.

Postoji mogućnost financiranja takvih projekta i putem kreditiranja lokalnih samouprava u RH. Stanjem tržišta koje je rezultat globalne recesije smanjeni su plasmani komercijalnih kredita, a kapitalno financiranje sve je manje dostupno iz državnih i međunarodnih financijskih institucija u visokim iznosima. Danas vodstvo lokalne samouprave ima mogućnosti za financiranje kroz:

- Kredite poslovnih banaka
- Izdavanje obveznica (moguće samo za određene jedinice lokalne samouprave koji zadovolje postavljene uvjete)
- Krediti i potpore državnih financijskih institucija (HBOR, Fond za regionalni razvoj, Fond za razvoj i zapošljavanje, Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost, Hrvatske vode i Ministarstva Vlade RH)
- Kredite i potpore međunarodnih financijskih institucija (Svjetska banka, Europska banka za obnovu i razvoj, Europska investicijska banka, Programi financiranja EU-fondovi, Veleposlanstva stranih zemalja i strane udruge)

1.5. Implementacija aktivnosti

Kako bi se postigla adekvatna efikasnost PUR-a potrebno je što prije započeti s njegovom provedbom, odnosno s provođenjem aktivnosti koje su predložene Programom. U trenutku kada se Program ukupnog razvoja izradi, treba ga usvojiti Općinsko vijeće. Njegova provedba treba započeti što je prije moguće kako ne bi došlo do razilaženja

Programa ukupnog razvoja od trenutka kada je izrađen, do trenutka kada ga se počne primjenjivati tj. implementirati.

Realizacija Programa zahtjeva strogo vezivanje planiranja projekta s godišnjim ili višegodišnjim proračunskim planiranjem u lokalnoj zajednici.

Proračun lokalnih zajednica mora biti zasnovan na operativnom planu koji proizlazi iz Programa ukupnog razvoja. Kako bi se srednjoročni operativni plan, koji pokriva razdoblje od nekoliko godina proveo, plan aktivnosti treba podijeliti na godišnje planove aktivnosti koji sadrži projekte ili specifične korake projekta u slijedećoj godini.

Proračun za slijedeću fiskalnu godinu mora biti povezan s izradom godišnjih planova aktivnosti. Povezanost između Programa ukupnog razvoja i proračuna je ključan preduvjet kako bi se počelo upravljati razvojem neke općine ili grada na kvalitetan način.

2. OPĆI PODACI

Istarska županija obuhvaća veći dio Istre - najvećeg jadranskog poluotoka. Najzapadnija točka Republike Hrvatske je u Istarskoj županiji (Bašanija, rt Lako) na 45° sjeverne zemljopisne širine. Smještena u sjeveroistočnom dijelu Jadranskog mora, Istra je s tri strane okružena morem, a sjevernu granicu prema kopnu čini linija između Miljskog zaljeva (Muggia) u neposrednoj blizini Trsta i Prelučkog zaljeva, u neposrednoj blizini Rijeke. Tako povoljnim zemljopisnim položajem, gotovo u srcu Europe, na pola puta između ekvatora i sjevernog pola, Istra je oduvijek predstavljala most koji je povezivao srednjoeuropski kontinentalni prostor s mediteranskim.

Slika 1. Geografski položaj Istre u Republici Hrvatskoj i u Europi

2.1. Geografski položaj Istarske županije i Općine Kaštelir-Labinci

Slika 2. Prikaz jedinica lokalne samouprave u Istarskoj županiji

Površina - Istarski poluotok obuhvaća površinu od 3.476 četvornih kilometara. To područje dijele tri države: Hrvatska, Slovenija i Italija. Vrlo malen dio Istre, tek sjeverna strana Miljskoga poluotoka, pripada Republici Italiji. Slovensko primorje s Koparskim zaljevom i dijelom Piranskoga zaljeva do ušća rijeke Dragonje dio je Republike Slovenije. Najveći dio, ili 3.130 četvornih kilometara (90% površine), pripada Republici Hrvatskoj. Većina hrvatskog dijela poluotoka nalazi se u Istarskoj županiji 2.820 četvornih kilometara, što je 4,98 posto od ukupne površine Republike Hrvatske. Ostali dio administrativno-teritorijalno pripada Primorsko-goranskog županiji.

Izvor: <http://www.istra-istria.hr/index.php?id=263>

Administrativno je Istarska županija podijeljena na 41 teritorijalnu jedinicu lokalne samouprave: na 10 gradova i 31 općinu.

- Gradovi : Buje-Buie, Buzet, Labin, Novigrad-Cittanova, Pazin, Poreč, Pula, Rovinj-Rovigno, Umag-Umago i Vodnjan-Dignano.
- Općine : Bale, Barban, Brtonigla-Verteneglio, Cerovlje, Fažana, Funtana, Gračišće, Grožnjan-Grisignana, Kanfanar, Karojba, Kaštelir - Labinci, Kršan, Lanišće, Ližnjan, Lupoglav, Marčana, Medulin, Motovun, Oprtalj-Portole, Pićan, Raša, Sveti Lovreč, Sveta Nedelja, Sveti Petar u šumi, Svetvinčenat, Tar-Vabriga, Tinjan, Višnjan, Vižinada, Vrsar i Žminj.

Opći podaci o Istarskoj županiji:

- Površina Istre - 2.820 km²;
- Broj stanovnika – 208 440 (Popis 2011.);
- Dužina obale - 445,1 km (razvedena obala dvostruko je duža od cestovne);
- Zapadna obala Istre duga je 242,5 km, s otocima 327,5 km;
- Istočna obala Istre duga je 202,6 km, s pripadajućim otočićima 212,4 km;
- Administrativni centar - Pazin (9.227 stanovnika);
- Ekonomski centar - Pula (58.594 stanovnika).

2.2. Opći podaci i položaj Općine Kaštelir - Labinci

Općina Kaštelir – Labinci smještena je na zapadnome dijelu istarskoga poluotoka, sjeveroistočno od grada Poreča. Prostor sadašnje općine dio je bivše općine Poreč. Sredinom općine prolazi županijska cesta Ž 5041, a vodi iz grada Poreča prema naselju Vižinada i državnoj cesti D 21 Trst – Kopar – Buje – Pula. U sastavu Općine nalazi se deset naselja koja su se razvila uz cestu Poreč – Vižinada na čelu sa naseljima Kaštelir i Labinci. Ovih deset naselja: Kaštelir, Labinci, Tadini, Krančići, Babići, Valentići, Brnobići, Rojci, Roškići i Kovači tvore jedno cjelovito izgrađeno područje koje je prema prostornom planu (bivše)

Općine Poreč smješteno u okvir jednog građevnog područja naselja. Ovo građevno područje čini površinom preko 90 % površine građevnih područja Općine.

Na relativno malom prostoru Općine raznolike prostorno – razvojne i resursne značajke pružaju veće poticaje razvoja. Povoljan zemljopisni položaj pruža dobre mogućnosti za razvoj turističkoga gospodarstva. Blizina državne granice sa Slovenijom, te trasa jadranske ceste koja prolazi Općinom u budućnosti osiguravaju parametre za dobar gospodarski razvitak.

Stanovništvo

Demografska povijest Istre pokazuje velike oscilacije u broju stanovništva, što je ponajprije uvjetovano zemljopisnim položajem, miješanim sastavom stanovništva, ratovima i s time povezanim političkim okolnostima u povijesti, a u sadašnje vrijeme najviše gospodarskim razlozima i migracijama po tom osnovu. Nakon Drugog svjetskog rata broj stanovnika smanjio se za 40.609. Od 1971. godine broj stanovnika počinje rasti. Tome su ponajprije uzrok poslijeratne migracije stanovništva zbog gospodarskih razvoja, prije svega. Stanovništvo Istarske županije povećalo se u razdoblju 1948-2001. za samo 11,3%, u usporedbi s Hrvatskom gdje je u istom razdoblju zabilježen porast od 26,6%. Uzorak naseljenosti IŽ govori o koncentraciji stanovništva u manjem broju gradskih naselja. U deset gradova živi 144.459 stanovnika što je čak 69,3% stanovništva, a u 31 općina živi 63.981 stanovnik što je 30,7% stanovništva. Ruralni prostor obilježava izrazito niska gustoća naseljenosti – samo 33 stanovnika/km², dok prosječna gustoća naseljenosti urbanog prostora iznosi 254 stanovnika/km².

U ukupnom stanovništvu IŽ danas poljoprivredno sudjeluje sa svega 2,60% što je znatno niže nego li u RH (5,5%). Na području IŽ manje od 25% OPG-a (oko 4.600) je registrirano u upisniku poljoprivrednih proizvođača MPŠVG za tržišnu proizvodnju, dok se ostali ili bave poljoprivredom samo za „vlastitu potrošnju“ ili je u potpunosti napustilo poljoprivrednu proizvodnju, što implicira da je njihovo zemljište zapušteno / neobrađeno. Isključivo od poljoprivrede živi tek oko 1.000 OPG-a.

Općina Kaštelir-Labinci prostire se na 35,3 km², a prema popisu stanovništva 1981. godine imala je 1.168 stanovnika, koji su živjeli statistički promatrano u 15 naselja. Središnje naselja Općine Kaštelir imalo je tada 300 stanovnika. Proizlazi da je gustoća Općine 1981. godine

iznosila 33 st / km². Prema popisu stanovnika iz 2011. godine Općina Kaštelir – Labinci imala je 1.459 stanovnika ili 41 stanovnik po km². Iz tabele br.1 u prilogu vidi se da porast stanovništva 2011. godine u odnosu na 1981. godinu bilježi index porasta stanovništva za 1,25.

Tablica 1. Istarska županija - broj stanovnika po općinama, popis 2011.

MJESTO	1981.	1991.	2001.	2011.	indeks 2011/1981
BUJE	4.957	5.421	5.340	5.127	1,03
BUZET	6.168	6.295	6.059	6.105	0,99
LABIN	12.014	13.144	12.246	11.703	0,97
NOVIGRAD	2.619	3.270	4.002	4.328	1,65
PAZIN	8.889	9.369	9.227	8.630	0,97
POREČ	11.739	14.633	17.460	16.696	1,42
PULA	56.153	62.378	58.594	57.765	1,03
ROVINJ	11.861	13.559	14.234	14.367	1,21
UMAG	9.936	12.348	12.901	13.594	1,37
BALE	1.014	1.064	1.047	1.129	1,11
BARBAN	3.014	2.983	2.802	2.715	0,90
BRTONIGLA	1.446	1.398	1.579	1.607	1,11
CEROVLJE	2.024	1.815	1.745	1.671	0,83
FAŽANA	1.879	2.716	3.050	3.569	1,90
FUNTANA				924	0,00
GRAČIŠĆE	1.571	1.456	1.433	1.408	0,90
GROŽNJAN	914	854	785	733	0,80
KANFANAR	1.713	1.574	1.457	1.538	0,90
KAROJBA	1.558	1.470	1.489	1.442	0,93
KAŠTELIR - LABINCI	1.168	1.296	1.334	1.459	1,25
KRŠAN	3.372	3.495	3.264	2.958	0,88
LANIŠĆE	624	621	398	327	0,52
LIŽNJAN	2.221	2.371	2.945	3.916	1,76
LUPOGLAV	1.111	979	929	935	0,84
MARČANA	3.962	3.729	3.903	4.260	1,08
MEDULIN	2.443	3.407	6.004	6.552	2,68
MOTOVUN	1.261	1.089	983	1.001	0,79
OPRTALJ	1.255	1.109	981	862	0,69
PIĆAN				1.820	0,00
RAŠA				3.197	0,00
SVETA NEDELJA	3.308	3.087	2.909	2.980	0,90
SVETI LOVREČ	1.400	1.362	1.408	1.017	0,73
SVETI PETAR U ŠUMI	999	999	1.011	1.067	1,07
SVETVINČENAT	2.345	2.204	2.218	2.183	0,93
TINJAN	1.999	1.820	1.770	1.672	0,84
TAR -VABRIGA			1.996	1.996	0,00
VIŠNJAN	2.416	2.252	2.187	2.266	0,94
VIŽINADA	1.268	1.150	1.137	1.155	0,91
VODNJAN	5.261	5.538	5.651	6.144	1,17
VRSAR	1.955	2.295	2.703	2.152	1,10
ŽMINJ	3.689	3.530	3.447	3.470	0,94

Izvor: DZS, 2011

U tablici br.2 u prilogu prikazan je broj stanovnika po naseljima u Općini Kaštelir – Labinci za 1981.,1991.,2001. i 2011. godinu iz koje je vidljivo da je ukupan index povećanja stanovnika Općine Kaštelir – Labinci 1,25, a po naseljima gledajući trend rasta broja stanovnika vidljivo je da su velike oscilacije u broju stanovnika, ali ukupnim trendom porasta i najvećim povećanjima kod naselja Labinci, Brnobići, Deklići, Dvori, Mekiši i Rojci.

Tablica 2. – Istarska županija-broj stanovnika po naseljima Kaštelir-Labinci, popis 2011.

Naselja	1981.	1991.	2001.	2011.	Index 2011 /1981. god.
KAŠTELIR - LABINCI	1168	1 296	1334	1.459	1,25
Babići (Kaštelir-Labinci)	71	74	73	74	1,04
Brnobići (Kaštelir-Labinci)	56	88	123	153	2,73
Cerjani	21	30	15	20	0,95
Deklići	21	32	34	38	1,81
Dvori	33	41	37	50	1,52
Kaštelir	300	295	283	319	1,06
Kovači	55	63	55	52	0,95
Krančići	81	88	80	73	0,90
Labinci	218	249	269	304	1,39
Mekiši Kod Kaštelira	12	13	20	21	1,75
Rogovići	67	72	90	101	1,51
Rojci	44	46	64	65	1,48
Roškići	49	47	53	62	1,27
Tadini	88	87	68	65	0,74
Valentići	52	71	70	62	1,19

Izvor: DZS, 2011

Naselja Kaštelir i Labinci bilježe najveći broj stanovnika, iako je broj stanovnika kroz godine u naselju Kaštelir oko 300, a u Labincima povećava sa 218 u 1981.g. na 304 u 2011.g..

Iz tablice br. 3 u prilogu vidljivo je da je Istarska županija imala prema popisu stanovnika iz 2001. godine imala 648 naselja, 30 općina i 9 gradova. U međuvremenu su se formirale dvije nove općine na Poreštini i to Općina Funtana i Općina Tar – Vabriga, tako da Istarska županija u 2011.g. ima 41 jedinicu lokalne samouprave i to 10 gradova i 31 općinu.

Tablica 3. Površina, gradovi, općine, naselja i bivša naselja po županijama

	Površina u km	Broj gradova	Broj općina	Broj naselja	Broj bivših naselja
Republika Hrvatska	56 594	123	423	6 759	1 132
Zagrebačka	3 060	8	26	697	66
Krapinsko-zagorska	1 229	7	25	423	35
Sisačko-moslavačka	4 468	6	13	456	82
Karlovačka	3 626	5	16	649	119

Varaždinska	1 262	6	22	301	25
Koprivničko-križevačka	1 748	3	22	264	16
Bjelovarsko-bilogorska	2 640	5	18	323	35
Primorsko-goranska	3 588	14	21	536	220
Ličko-senjska	5 353	4	8	252	77
Virovitičko-podravska	2 024	3	13	190	35
Požeško-slavonska	1 823	4	6	277	14
Brodsko-posavska	2 030	2	26	185	8
Zadarska	3 646	6	26	221	28
Osječko-baranjska	4 155	7	35	264	18
Šibensko-kninska	2 984	5	13	196	17
Vukovarsko-srijemska	2 454	4	26	85	8
Splitsko-dalmatinska	4 540	16	39	367	42
Istarska	2 813	9	30	648	106
Dubrovačko-neretvanska	1 781	5	17	227	47
Međimurska	729	3	21	128	27
Grad Zagreb	641	1	0	70	107

Izvor: DZS, 2011

Od ukupno 1334 stanovnika prema popisu stanovništva iz 2001. godine Općina Kaštelir – Labinci broji ukupno 1310 hrvatskih državljana, 20 stranih, dok je jedna osoba bez državljanstva i 3 osobe imaju nepoznato državljanstvo (tabela br. 4 – Stanovništvo prema državljanstvu).

Tablica 4. Stanovništvo prema državljanstvu , popis 2011.

	Ukupno	Hrvatsko		Strano	Bez državljanstva	Nepoznato
		svega	hrvatsko i drugo			
Kaštelir - Labinci	1.334	1.310	73	20	1	3
<i>Postotak</i>	100	98,2	5,47	1,5	0,07	0,22

Izvor: DZS, 2011

Što se zaposlenosti na području Općine Kaštelir – Labinci tiče, prema podacima iz 2001.g. zaposleno je ukupno 523 stanovnika općine, od čega 319 muškaraca i 204 žene. Ukupno samozaposlenih koji ne zapošljavaju druge radnike ima 31, te 36 onih koji zapošljavaju druge radnike. Individualnih poljoprivrednika ima ukupno 39. Detaljniji podaci o zaposlenima prikazani su u tabeli br.5.

Prema popisu iz 2011.g. Općina Kaštelir – Labinci imala je 547 privatnih kućanstava i 758 stanova što pokazuje da je veliki broj stanova u vlasništvu osoba koje ne žive na području Općine Kaštelir – Labinci (vikendaši) i da jedan broj stanovnika Općine ima više stanova, te da se isti djelom koriste u turističke svrhe iznajmljivanja. Podaci za cijelu županiju mogu se vidjeti u tabeli br. 5.

Tablica 5. Popisane osobe, kućanstva i stambene jedinice, prvi rezultati popisa 2011. po naseljima

Istra	Ukupno popisane osobe	Ukupan broj stanovnika	Kućanstva		Stambene jedinice	
			ukupno	privatna kućanstva	ukupno	stanovi za stalno stanovanje
	213.891	208.440	79.377	79.309	134.251	103.695
Buje - Buie	5.315	5.127	2.022	2.018	2.807	2.417
Buzet	6.212	6.105	2.158	2.156	3.147	2.811
Labin	12.188	11.703	4.813	4.812	7.009	6.705
Novigrad - Cittanova	4.462	4.328	1.654	1.653	5.389	2.358
Pazin	8.868	8.630	2.973	2.972	3.717	3.583
Poreč - Parenzo	17.210	16.696	6.276	6.270	13.119	7.976
Pula - Pola	59.286	57.765	22.933	22.908	28.928	27.998
Rovinj - Rovigno	14.688	14.367	5.617	5.611	9.037	6.161
Umag - Umago	13.926	13.594	5.415	5.414	10.342	7.430
Vodnjan - Dignano	6.324	6.144	2.256	2.254	5.807	3.297
Bale - Valle	1.146	1.129	415	415	684	493
Barban	2.728	2.715	961	961	1.353	1.257
Brtonigla - Verteneglio	1.684	1.607	636	635	1.038	977
Cerovlje	1.695	1.671	514	512	814	758
Fažana - Fasana	3.710	3.569	1.459	1.459	2.870	1.537
Funtana - Fontane	953	924	347	346	868	364
Gračiće	1.423	1.408	415	415	596	541
Grožnjan - Grisignano	745	733	283	283	555	555
Kanfanar	1.549	1.538	562	562	915	789
Karojba	1.446	1.442	421	421	617	560
Kaštelir - Labinci - Castelliere-S. Domenica	1.496	1.459	547	547	1.043	758
Kršan	3.009	2.958	1.050	1.049	1.713	1.376
Lanišće	347	327	130	130	544	412
Ližnjan - Lisignano	3.993	3.916	1.429	1.426	2.737	2.339
Lupoglav	940	935	340	340	536	338
Marčana	4.308	4.260	1.702	1.701	3.757	2.433
Medulin	6.892	6.552	2.695	2.695	7.905	4.287

Motovun - Montana	1.023	1.001	317	316	546	434
Oprtalj - Portole	869	862	318	318	742	742
Piçan	1.839	1.820	596	596	848	818
Raša	3.311	3.197	1.257	1.254	2.477	1.705
Sveta Nedelja	3.037	2.980	1.055	1.053	1.649	1.537
Sveti Lovreç	1.024	1.017	341	341	533	341
Sveti Petar u Šumi	1.078	1.067	330	330	411	377
Svetvinçenat	2.234	2.183	784	784	1.311	1.133
Tar-Vabriga - Torre-Abrega	2.042	1.996	724	724	1.773	1.163
Tinjan	1.710	1.672	511	508	818	716
Višnjan - Visignano	2.302	2.266	787	787	1.211	1.009
Vižinada - Visinada	1.174	1.155	413	413	653	558
Vrsar - Orsera	2.210	2.152	794	793	1.909	1.203
Žminj	3.495	3.470	1.127	1.127	1.523	1.449

Izvor: DSZ, 2011

Od ukupno 1334 stanovnika prema popisu iz 2001.g. 507 stanovnika općine zaprima prihode od rada, što je 38 % u odnosu na cjelokupan broj stanovnika, no međutim samo nešto manje stanovnika ne prima nikakve orihode i to 468 stanovnika što je 35,2 %. 247 stanovnika, odnosno 18,5 % živi samo od mirovine, dok ostatak stanovništva živi od socijalne naknade, samo povremene potpore drugih i ostalo. Više detalja u tablici br.6 u prilogu.

Tablica 6. Stanovništvo prema glavnim izvorima sredstava za život i spolu po gradovima/općinama

	Spol	Ukupan broj stanovnika	Prihodi od rada	Prihodi od rada i mirovine	Prihodi od rada i ostali prihodi (soc.nak., prihodi od imovine)	Samo mirovina	Mirovina i socijalna naknada	Mirovina i ostali prihodi (naknada od imovine i sl.)	Samo soc. Naknada	Samo povremena potpora drugih	Ost. prih.	Bez prihoda
Kaštelir - Labinci		1334	507	12	22	247	2	12	5	3	9	469
Postotak		100	38	0,9	1,65	18,52	0,15	0,9	0,37	0,22	0,67	35,2
Svega	m	659	310	9	13	126	-	6	1	1	3	177
Postotak		100	47	1,37	1,97	19,12	-	0,91	0,15	0,15	0,46	26,9
Svega	ž	675	197	3	9	121	2	6	4	2	6	292

Izvor: DZS, 2011

2.3. Prirodna svojstva krajolika

Općina Kaštelir-Labinci smještena je na zapadnom dijelu istarskoga poluotoka, sjeveroistočno od Grada Poreča. Prostor Općine dio je bivše Općine Poreč. Taj se prostor naziva Poreština, a pruža se od rijeke Mirne na sjeveru do Linskog kanala na jugu, dok mu je granica prema istoku i unutrašnjosti Istre glavna magistralna i državna cesta D 21: Trst – Kopar – Buje – Pula. U središtu ove mikroregije nalazi se Grad Poreč kao centar kojemu gravitira mikroregija. U njemu su koncentrirane društvene, uslužne i ekonomske funkcije kojima se koristi gravitirajuće stanovništvo mikroregije. U sjeveroistočnom djelu ovoga prostora smjestila se Općina Kaštelir-Labinci. Siječe je županijska cesta Ž 5041 koja prolazi sredinom Općine, a vodi iz Grada Poreča prema naselju Vižinada i državnoj cesti D 21 Trst – Kopar – Buje – Pula.

Na prostoru Općine Kaštelir-Labinci najrašireniji su karbonatni sedimenti kao u ostalom i u cijeloj Istri, ali različite debljine. Veći dio Općine tvore dolomiti i vapnenci, a tek u manjem sjevernom dijelu površine Općine pojavljuju se rudistni vapnenci.

Podneblje je uvjetovano geografskim položajem i reljefom. Blizina mora uz nizak reljef, te izraziti rub na sjeveroistoku u zoni Ćićarije i Učke imaju veliki utjecaj na održavanje klimatske osobitosti Općine, ali i cijeloga istarskoga kraja. Ljeta su vruća, a najhladniji je mjesec siječanj. U zoni Općine vlada donekle izmijenjena sredozemna, umjereno topla kišna klima s nešto jačim utjecajem kopna. Promatrajući cjelinu, Općina se nalazi u okviru povoljnih klimatskih prilika koje pružaju potrebne uvjete za život stanovništva većim dijelom godine. Područje nižeg i višeg zaleđa Poreštine dijelom zahvaća niži i viši dio Općine Kaštelir-Labinci. Sjeverni dio pripada dolini Mirne. U mediteranskoj zoni kojoj pripada i Općina raširene su masline i vinova loza. Osobita se pažnja sve više pridaje uzgoju voća i povrća. Te su se kulture počele intenzivnije uzgajati jačanjem gradskih funkcija pretežno primorskih naselja.

2.4. Razvojne značajke i resursi

Posebnim vrijednosnim resursima smatraju se:

- plodno poljoprivredno zemljište i šume
- zaštićena područja prirode
- spomenici graditeljske baštine
- resursi: prirodne šume, nezagađena tla, rezerve plitke vode, očuvani kultivirani krajobraz i veliki dio prirodne obale mora

Zastupljenost prethodno navedenih prostornih vrijednosti u Općini Kaštelir – Labinci zastupljene su u razmjernom intenzitetu. Kao i cijela Istra, Poreština i Općina je obdarena prirodnim izvorima kao što su: poljodjelska zemljišta, šumske površine i prirodni krajobrazi osobito u dijelu područja Općine prema dolini rijeke Mirne.

Poljodjelsko zemljište zauzima razmjerno velike površine. Glede kakvoće i pogodnosti tla za poljodjelske kulture prevladavaju tri vrste zemljišta: za ratarske kulture, za livade i za vinograde i voćnjake. Obilježja kakvoće tla, te relativna usitnjenost i rascjepkanost zemljišta odgovara vinogradarstvu, voćarstvu i proizvodnji povrtlarskih kultura intenzivnog načina eksploatacije.

Prema podacima iz 2003 godine u Općini Kaštelir Labinci bilo je ukupno 187 kućanstava, 742,25 ha raspoloživoga zemljišta, 472,48 ha korištenoga poljoprivrednoga zemljišta, od čega je 359,13 ha korištenoga zemljišta u vlasništvu, 119,73 ha poljoprivrednog zemljišta uzetog u zakup i 6,38 ha zemljišta dano u zakup. Gore navedeni podaci dani su u tablici br. 7.

Tablica 7. Poljoprivredna kućanstva prema ukupno raspoloživo zemljištu po općinama i Istarskoj županiji prema popisu iz 2003. godine

	Broj kućanstava	Ukupno raspoloživa površina zemljišta, ha	Ukupno korišteno poljoprivredno zemljište, ha	Korišteno poljoprivredno zemljište u vlasništvu, ha	Korišteno poljoprivredno zemljište uzeto u zakup, ha	Korišteno poljoprivredno zemljište dano u zakup, ha	Ostalo zemljište, ha
Bale	129	679,9	306,17	211,56	96,52	1,91	374
Barban	658	2 160,79	876,97	885,55	7,93	16,51	1 284
Brtonigla	218	982,11	761,31	540,72	224,69	4,1	221

Buje	320	960,4	462,66	395,28	69,28	1,9	498
Buzet	751	4 046,28	1 391,23	1 260,41	169,83	39,01	2 655
Cerovlje	342	3 395,28	956,9	896,12	122,45	61,67	2 438
Fažana	72	83,39	43,5	35,23	8,27	.	40
Gračišće	270	1 558,21	544,5	521,89	55,41	32,8	1 014
Grožnjan	155	523,06	358,86	308,67	50,19	.	164
Kanfanar	244	1 171,78	315,88	283,44	38,74	6,3	856
Karolja	239	938,89	262,42	250,15	16,07	3,8	676
Kaštelir - Labinci	187	742,25	472,48	359,13	119,73	6,38	270
Kršan	346	1 054,47	502,01	375,27	143,74	17	552
Labin	326	495,78	175,44	152,12	23,32	.	320
Lanišće	80	533	174	157	18	1	359
Ližnjan	250	551	350	308	47	5	202
Lupoglav	154	1 700	951	787	164	1	749
Marčana	623	2 286	812	777	44	10	1 474
Medulin	170	176	121	122	5	7	56
Motovun	122	581	236	163	74	1	345
Novigrad	123	539	470	227	245	2	69
Oprtalj	184	554	199	175	24	0	355
Pazin	968	5 463	1 642	1 545	157	60	3 821
Piće	420	1 681	662	602	107	47	1 019
Poreč	911	2 669	1 199	1 033	184	18	1 469
Pula	678	938	391	339	65	13	547
Raša	129	181	36	34	2	.	145
Rovinj	494	1 271	701	569	151	19	570
Sveta Nedelja	482	1 122	487	368	119	1	635
Sveti Lovreč	260	1 802	498	454	57	12	1 304
Sveti Petar u Šumi	133	381	127	126	5	4	254
Svetvinčenat	496	1 364	436	435	1	.	928
Tinjan	332	2 020	728	668	67	7	1 291
Umag	586	1 706	1 232	639	627	33	473
Višnjan	380	1 803	870	746	127	3	933
Vižinada	230	882	562	496	76	10	320
Vodnjan	395	1 342	669	538	145	13	672
Vrsar	127	194	117	111	11	5	77
Žminj	550	2 294	941	921	67	48	1 353

Izvor: DZS, 2003

Prirodna komponenta prostora, elementi prirodnog i uglavnom još sačuvanog tradicijskog kultiviranog i kulturnog krajobraza, te osobito šumoviti predjeli na padinama prema dolini rijeke Mirne, općinski su najvrijedniji prirodni izvori, i vrijedni očuvanja. Šumovite padine i

dolina rijeke Mirne imaju potencijal za prezentaciju prostora Općine u eventualnom turističkom/rekreativnom/gospodarstvu, što se dijelom već i ostvaruje na poziciji Vrbanovica iznad doline rijeke Mirne što je izvrsna pozicija za razvoj paraglajdinga.

S gledišta temeljne zadaće uređenja prostora Općine, uvažavajući promjene imovinsko pravnog sustava, stvaraju se opasnosti od neracionalnog korištenja prostora, koje izviru iz želja da se u građevna područja uključe općinska zemljišta iako su ona često nepodesna za gradnju. Opasnost povećanog interesa za izgradnju na određenim atraktivnim dijelovima vizualno interesantnih, ali time i eksponiranih prostora, te na plodnim tlima, je vrlo izražena. Navedene opasnosti prisutne su u Općini vezano uz prometnu dostupnost prostora, pa su najopterećeniji dijelovi Općine u neposrednoj blizini cestovnog poteza Poreč – Vižinada, a osobito u okviru grupe naselja oko Kaštelira i Labinci. Naravno, vrijednost nekog prostora leži i u njegovoj prometnoj izoliranosti s važnijim i većim administrativnim, uslužnim i proizvodnim središtima. Tek se tada mogući prirodni i drugi izvori mogu aktivirati. Obzirom na stanje prometnica i prometnih veza, unutrašnjost općinskoga prostora razmjerno je dobro prometno razvijena.

Na razmjerno malom prostoru Općine uočljive su raznolike prostorno-razvojne i resursne značajke, koje pružaju veće poticaje razvoja. Povoljan zemljopisni položaj bez dvojbe pruža dobre mogućnosti za razvoj turističkoga gospodarstva. Blizina državne granice sa Slovenijom, položaj trase istarskoga Y – koji vodi kroz Istru, a prolazi prostorom Općine, te čvor Višnjan koji je 10-ak minuta udaljen od Kaštelira osigurava u budućnosti dobre geografsko – prometne parametre za gospodarski razvitak.

3. PRIRODNI RESURSI

Općina Kaštelir-Labinci smještena je na zapadnom dijelu istarskog poluotoka, sjeveroistočno od Grada Poreča. Prostor Općine dio je bivše općine Poreč. Taj se prostor naziva Poreština, a pruža se od rijeke Mirne na sjeveru do Linskog kanala na jugu, dok mu je granica prema istoku i unutrašnjosti Istre glavna magistralna i državna cesta D 21: Trst-Kopar-Buje-Pula. U središtu ove mikroregije nalazi se Grad Poreč kao centar kojemu gravitira mikroregija. U njemu su koncentrirane društvene, uslužne i ekonomske funkcije kojima se koristi gravitirajuće stanovništvo mikroregije. U ovom prostoru, njegovom sjeveroistočnom dijelu smjestila se Općina Kaštelir-Labinci. Siječe je županijska cesta Ž 5041 koja prolazi sredinom Općine, a vodi iz Grada Poreča prema naselju Vižinada i državnoj cesti D 21 Trst-Kopar-Buje-Pula.

3.1. Reljef i zemljište

Reljefne svojstvenosti i geološka obilježja

Područje Poreštine u cjelosti pripada tzv “Crvenoj Istri” prostranom, niskom i valovitom istarskom ravnjaku s blago zaobljenim kupastim i relativno niskim reljefnim oblicima (30 – 100 metara relativne visine) gdje se pri vrhu smjestila Općina. Taj blagi valoviti prostor na sjeveru prelazi u strmine koje se spuštaju prema dolini i koritu rijeke Mirne, ujedno sjeverne granice Općine. U tom prostoru, kao uostalom i u cijeloj Istri najrašireniji su karbonatni sedimenti, ali različite debljine. Prostranstvom slijede flišne stijene, koje su najtipičnije oko Buzeta. Veći dio Općine Kaštelir-Labinci tvore dolomiti i vapnenci (donja kreda), a tek u manjem, sjevernom dijelu površine Općine, pojavljuju se rudistni vapnenci (gornja kreda). Dolinu Mirne tvore pijesak, šljunak i gline (holocen i pleistocen). U geografskoj osnovi Istre najviše, sudjeluju vapnenačko-dolomitne stijene koje najviše sudjeluju i u geološkoj građi Općine. Zemlja crvenica (terra rossa) zapravo je netopivi dio karbonatne mase, a šljunkovito-pješčani nanosi doline Mirne razmjerni su transportnoj snazi, kao i otpornosti stijena prema mehanizmu rada tekućih voda.

3.2. Klimatska obilježja

Podneblje je uvjetovano geografskim položajem i reljefom. Blizina mora uz nizak reljef, te izraziti rub na sjeveroistoku u zoni Čićarije i Učke imaju veliki utjecaj na održavanje klimatske osobitosti istarskog kraja, a time i prostora Općine. Ljeta su vruća (srednja temperatura kolovoza 22,0 °C /Poreč/), a najhladniji mjesec je siječanj (srednja temperatura siječnja 4,9 °C /Poreč/). Maritimni mediteranski utjecaj prodire i do 20 km u unutrašnjost pa zahvaća i Općinu Kaštelir-Labinci. U zoni Općine vlada donekle izmijenjena sredozemna umjereno topla kišna klima s nešto jačim utjecajem kopna. U cjelini uzevši Općina se nalazi u okviru povoljnih klimatskih prilika koje pružaju potrebne uvjete za život stanovništva i većim dijelom godine za boravak turista, a u toku vegetacijskog razdoblja omogućavaju uspješno uzgajanje mediteranskih kultura

3.3. Vegetacija

Tlo i vegetacijski pokrov te značajke tla na najbolji način kompletiraju geografsku osnovu i višestruke utjecaje društva što se odražava u preobrazbi izvornih prirodnih stanja i njihovoj daljnjoj evoluciji. Tla su primarno nastala djelovanjem pedogenetskih procesa, tj. rastrožbom stijena matične podloge - litosfere uz djelovanje klime, reljefa, flore i faune i drugih čimbenika.

Međutim agrotehničkim mjerama, društvo značajno mijenja njihova prirodna svojstva. Najraširenije tlo u Istri i u Općini je crvenica (terra rossa) na karbonatnoj podlozi. Zbog neusklađenosti vodnih prilika provedene su intenzivne mjere hidromelioracije u dolini Mirne, kojima su dobivena plodna antropogena tla u tom dijelu Općine.

Osim crvenice na zadanom području razvijene su i crnice na vapnencu. To su rastresita, suha humusna tla koja nastaju dugotrajnim nakupljanjem nekarbonatne mineralne i transformirane organske komponente. Koriste se za povrtlarske i ratarske kulture. U dolini Mirne razvijena su aluvijalna tla koja intenzivnom obradom prelaze u antropogena tla –hortisol i dr.

Na području cijele Poreštine javljaju se tla I i II kategorije visoke proizvodne sposobnosti i to na znatnim površinama, osobito u priobalnom dijelu, ali i u zaobalnom području, te u dolini rijeke Mirne, čije područje obuhvaća i područje Općine Kaštelir-Laninci.

U vegetacijskom pogledu na području Poreštine razlikuju se tri vegetacijska područja:

- Uzak priobalni pojas do Poreča pripada šumi hrasta crnike (Orno-Quercetum ilicis).
- Niže zaleđe pripada listopadnom submediteranskom primorskom području šume hrasta medunca i drugih hrastova s bjelograbom (Carpinetum orientalis croaticum). To su samo ostaci nekadašnjih listopadnih šuma.
- Više zaleđe pripada listopadnom unutrašnjem području šume medunca i drugih hrastova s crnim grabom. (Seslerio-Ostryetum).
- Područje nižeg i višeg zaleđa Poreštine dijelom zahvaća niži i viši dio Općine Kaštelir-Labinci. Sjeverni dio pripada dolini Mirne. U ovom vlažnom dijelu prostora Općine rijeke Mirne i njenih pritoka od prirodne vegetacije zastupljeni su hrast lužnjak (Quercus robur), poljski jasen (Fraxinus oxycarpa), brijest (Ulmus campestris) i druge biljke prilagođene vlažnom poplavnom staništu. U tom području zastupljene su čuvene Motovunske šume hrasta lužnjaka, koje se smatraju izuzetnom prirodnom rijetkošću.

Kulturne biljke u kraju Općine kao uostalom u cijelom prostoru Istre imaju veće značenje. U Mediteranskoj zoni kojoj pripada i Općina raširena je maslina i vinova loza. Osobita se pažnja sve više pridaje uzgoju voća i povrća, a šume su bogate gljivama i vrhunskom delicijom-šparugama. Te su se kulture počele intenzivnije uzgajati jačanjem gradskih funkcija pretežno primorskih naselja. Današnji biljni pokrov Istre, Poreštine i Općine manje je uvjetovan neposrednom prirodnom osnovom, već je više odraz novijeg razvoja i s njime povećane gospodarske aktivnosti društva.

3.4. Poljoprivredne površine

Kao cijela Istra, Poreština i Općina je obdarena prirodnim izvorima kao što su: poljodjelska zemljišta, šumske površine i prirodni krajobrazi osobito u dijelu područja Općine prema dolini rijeke Mirne. Poljodjelsko zemljište zauzima razmjerno velike površine. Glede kakvoće i pogodnosti tla za poljodjelske kulture prevladavaju tri vrste zemljišta: za ratarske kulture, za livade i za vinograde i voćnjake. Obilježja kakvoće tla, te relativna usitnjenost i rascjepkanost zemljišta odgovara vinogradarstvu, voćarstvu i proizvodnji povrtnarskih kultura intenzivnog načina eksploatacije.

Poljodjelski prostor Općine mozaik je poljodjelskih površina - oranica, livada i vinograda prošaranih rastočenim šumskim površinama niskih šuma hrasta medunca većinom u privatnom vlasništvu. Prostor pripada „Crvenoj Istri“ na što nas slikoviti krajobraz s izrazito

crvenim tlom oranica istarskog ravnjaka odmah upućuje. Temeljem podataka iz Ureda za katastar – ispostava u Poreču pod poljodjelskim površinama: oranicama, pašnjacima, vinogradima, voćnjacima, šumama, livadama i maslinicima nalazi se 3408,9 ha ukupne površine ili 96,6%.

Izuzimajući šume i šumsko zemljište, kako privatno tako i državno, tada je pod poljodjelskim kulturama u užem smislu pokriveno 2586,2 ha ili 73,3% općinske površine. Od ovih poljodjelskih površina na intenzivno obrađene oranice u dolini rijeke Mirne otpada 253,6 ha ili 7,2 % poljodjelskih površina Općine. S obzirom da je Općina smještena na plodnoj zemlji povoljnoj za gospodarstvo te zbog povoljne klime može se pohvaliti brojnim maslinarima, vinarima, pčelarstvom, proizvodnjom lavande te povrćem, voćem i cvijećem.

Tablica 8. Poljoprivredne površine u općini Kašteler-Labinci

Općina Kašteler-Labinci	Ukupna površina	Poljoprivredne površine	Obradive površine	Oranice	Šumsko zemljište	Neplodno zemljište
Općina Kašteler-Labinci	ha	ha	ha	ha	ha	ha
	3527,7	3408,9	2586,2	1676,7	822,7	118,8

3.5. Vodno bogatstvo

Cijelo područje Poreštine tipično je kraško područje u kojemu najvećim dijelom vlada nestašica vode. Izuzetak je jedan od najvažnijih vodotoka u Istri, rijeka Mirna. Mirna s pritocima čini porječje od 536 km². Ona u svom donjem toku zauzima dio površine krajnjeg sjevernog dijela Općine, tako da dio K.O. Mirna pripada Općini. Na karbonatnim stijenama koje dominiraju u Poreštini poniru velike količine vode u dublje djelove podzemlja. One se ponovno javljaju ili u obliku stalnih izvora ili povremenih vrela, slatke ili slane vode, pojavljuju se i u moru kao vrulje. Mehanizam gibanja vode kroz topive stijene nemoguće je odrediti, jer postoje bezbrojne kombinacije, što je potpuno u skladu s prirodom krša i njegovim svojstvenostima.

U dijelu orijentiranom prema rijeci Mirni, u Općini Vižinada nalazi se kaptirano i jedno od najvećih izvorišta Istre, izvor Gradole. Područje je bogato brojnim ponikvama s nepropusnim slojem zemlje crvenice od kojih su neke uvijek pune vode – krške lokve.

Bujice u slivu rijeke Mirne uzrokovale su velike štete zbog erozije zemljišta. Dio ovog vodotoka, i šire nego je to dio koji pripada Općini Kaštelir-Labinci, je reguliran. U Poreštini uređena su i dva bujična potoka, od kojih se jedan ulijeva u područje Zelene i Plave Lagune, a drugi u zaljev Funtana. Međutim još uvijek ima nereguliranih bujičnih tokova.

3.6. Zaštita prostora

Donošenjem propisa, naročito Zakona o zaštiti okoliša („Narodne novine“ br. 80/13, 153/13 i 78/15) i Zakona o zaštiti prirode („Narodne novine“ br. 80/13) te podzakonskim aktima koji iz njih proizlaze, zakonodavac je uspostavio okvir mjera, ciljeve i instrumente kojima se štite i unapređuju pojedine sastavnice okoliša.

Prostornim planom uređenja Općine Kaštelir-Labinci (Službeni glasnik Grada Poreča broj 07/02, 08/02 - ispravak i Službene novine Općine Kaštelir-Labinci broj 01/11) i Dopunama prostornog plana uređenja Općine Kaštelir-Labinci (Službene novine Općine Kaštelir-Labinci 02/16) predviđene su sljedeće mjere zaštite krajobraznih i prirodnih vrijednosti:

- potrebno je izvršiti potpunu inventarizaciju i valorizaciju staništa te zaštititi vrste područja;
- potrebno je u što većoj mjeri zadržati prirodne kvalitete prostora, odnosno posvetiti pažnju očuvanju cjelokupnog prirodnog krajobraza i okruženja;
- potrebno je osigurati racionalno korištenje prirodnih dobara bez oštećivanja ili ugrožavanja njenih dijelova i uz što manje narušavanje ravnoteže prirodnih čimbenika;
- u cilju sprječavanja nepovoljnih utjecaja na biološku raznolikost i krajobrazne vrijednosti potrebno je propisati mjere zaštite na temelju kojih će nadležna služba koja se bavi poslovima zaštite prirode pri Uredu državne uprave u županiji utvrditi posebne uvjete zaštite prirode za građenje i izvođenje radova i zahvata u područjima određenim člankom 38. stavak 2. Zakona o zaštiti prirode;
- za planirani zahvat koji sam ili s drugim zahvatima može imati značajan utjecaj na ciljeve očuvanja ekološke mreže treba ocijeniti njegovu prihvatljivost za ekološku mrežu;
- u cilju očuvanja prirodne biološke i krajobrazne raznolikosti kao posebnu vrijednost treba očuvati područja prekrivena autohtonom vegetacijom, lokve i njihovu neposrednu okolicu te područje uz rijeku Mirnu, treba revitalizirati ekstenzivno

stočarstvo, treba poticati obnovu zapuštenih vinograda i maslinika na tradicionalan način, poticati pčelarstvo i sl.;

- pri oblikovanju građevina (posebice onih koje se mogu graditi izvan naselja) treba koristiti materijale i boje prilagođene prirodnim obilježjima okolnog prostora i tradicionalnoj arhitekturi;
- treba spriječiti štetne zahvate i poremećaje u prirodi koji su posljedica turističkog razvoja i drugih djelatnosti i osigurati što povoljnije uvjete održavanja i slobodnog razvoja prirode;
- pri planiranju gospodarskih djelatnosti, treba osigurati racionalno korištenje neobnovljivih prirodnih dobara, te održivo korištenje obnovljivih prirodnih izvora;
- korištenje prirodnih dobara treba provoditi temeljem planova gospodarenja prirodnim dobrima koji moraju sadržavati uvjete zaštite prirode nadležnog tijela državne uprave.

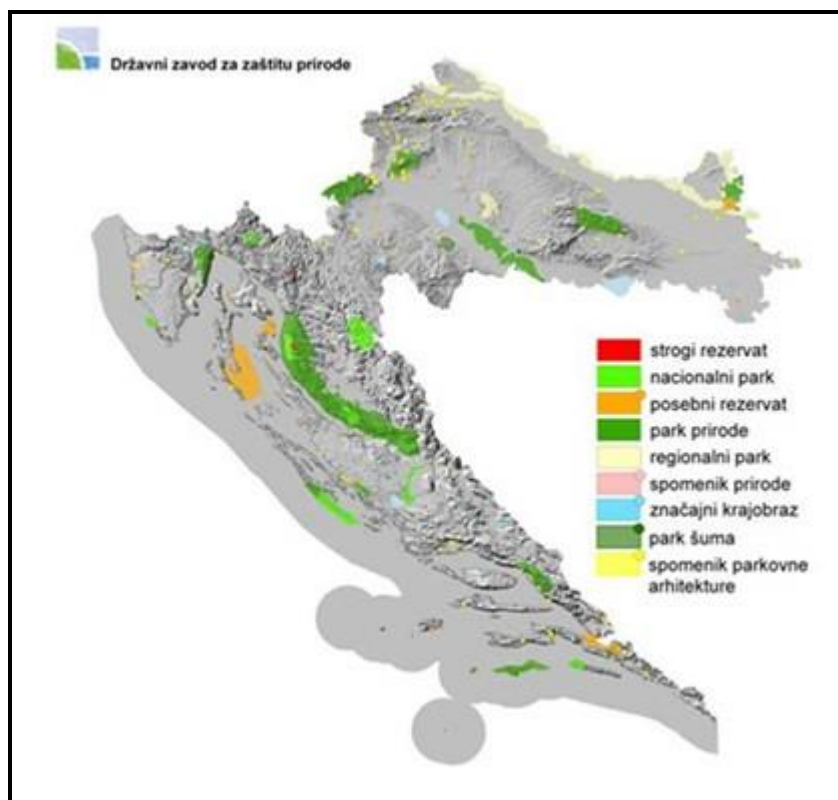
Zaštićeni dio prirode je dio prirode proglašen zaštićenim u skladu sa Zakonom o zaštiti prirode („Narodne novine”, broj 80/2013) . Zaštićeno područje je geografski jasno određen prostor koji je namijenjen zaštiti prirode i kojim se upravlja radi dugoročnog očuvanja prirode i pratećih usluga ekološkog sustava. U Republici Hrvatskoj postoji više kategorija zaštićenih područja koja su definirana Zakonom o zaštiti prirode, kao i postupak njihovog proglašenja, upravljanja i održavanja. Kategorije zaštićenih područja su:

- Strogi rezervat
- Nacionalni park
- Posebni rezervat
- Park prirode
- Regionalni park
- Spomenik prirode
- Značajni krajobraz
- Park šuma
- Spomenik parkovne arhitekture

Nacionalni park i park prirode proglašava Hrvatski sabor zakonom. Stroge i posebne rezervate proglašava Vlada uredbom. Regionalni park i značajni krajobraz, uz prethodnu suglasnost nadležnog ministarstva i središnjeg tijela državne uprave nadležnog za poslove poljoprivrede, ribarstva, šumarstva, vodnoga gospodarstva, pomorstva i gospodarstva, proglašava predstavničko tijelo nadležne jedinice područne (regionalne) samouprave. Spomenik prirode,

park-šumu i spomenik parkovne arhitekture, uz prethodnu suglasnost Ministarstva, a za park-šumu i središnjeg tijela državne uprave nadležnog za poslove šumarstva, proglašava predstavničko tijelo nadležne jedinice područne (regionalne) samouprave. Zaštićena područja upisuju se u Upisnik zaštićenih područja koji vodi nadležno ministarstvo. Upis zaštićenih područja i brisanje iz Upisnika zaštićenih područja obavlja se na temelju akta o proglašavanju te akta o prestanku zaštite. Zaštićenim područjima upravljaju javne ustanove na temelju plana upravljanja koji se donosi za razdoblje od deset godina, uz mogućnost izmjene i dopune nakon pet godina. Javne ustanove za upravljanje nacionalnim parkom i parkom prirode osniva Republika Hrvatska uredbom Vlade, a Javne ustanove za upravljanje ostalim zaštićenim područjima osnivaju predstavnička tijela jedinice regionalne samouprave Odlukom. Za šume i šumska zemljišta unutar zaštićenih područja u kategorijama strogog i posebnog rezervata, nacionalnog parka i park-šume izrađuju se Programi zaštite šuma koji sadrži mjere njihove zaštite.

Zaštićena područja nerijetko se promatraju s aspekta ograničavanja lokalnog razvoja obzirom da su unutar njih zakonom ograničene ili onemogućene određene djelatnosti. No, zaštićena područja itekako mogu biti pokretač razvoja, naročito u turizmu obzirom da vrijedna i očuvana prirodna baština i biološka raznolikost omogućuju izniman interpretativni potencijal područja i razvoj turističke dodane vrijednosti. Unutar teritorijalnog ustroja Općine Kaštelir-Labinci ne nalaze se zaštićena područja sukladno Zakonu o zaštiti prirode zbog čega bi se Općina trebala fokusirati na valorizaciju svojih prirodnih vrijednosti i pokrenuti znanstveno-istraživačku aktivnost kako bi se utvrdili biološki potencijali i eventualno potaknulo proglašenje određene područja zaštićenim unutar zakonom predviđenih kategorija zaštite, poput značajnog krajobraza, park-šume i sl.

Slika 3. Kategorije zaštićenih područja na teritoriju Republike Hrvatske
(Izvor: www.dzpz.hr)

Ekološka mreža

Ekološka mreža Republike Hrvatske proglašena je Uredbom o ekološkoj mreži („Narodne novine” broj 124/2013) koju je donijela Vlada Republike Hrvatske na sjednici održanoj 26. rujna 2013. godine na temelju članka 54. stavka 2. Zakona o zaštiti prirode („Narodne novine”, broj 80/2013). U međuvremenu Vlada je donijela Uredbu o izmjenama Uredbe o ekološkoj mreži („Narodne novine”, broj 105/2015). Područja u sastavu ekološke mreže Republike Hrvatske smatraju se i područjima ekološke mreže Europske unije Natura 2000.

Ekološka mreža proglašena je u svrhu očuvanja i ostvarivanja povoljnog stanja divljih vrsta ptica i njihovih staništa, drugih divljih vrsta životinja i biljaka i njihovih staništa, kao i stanišnih tipova od osobitog značaja za Europsku uniju i Republiku Hrvatsku. Područja ekološke mreže obuhvaćaju i područja značajna za očuvanje migratornih vrsta ptica, osobito močvarna područja od međunarodne važnosti.

Natura 2000 nije mreža ili sustav strogih rezervata prirode u kojima su ljudske aktivnosti sistematski isključene već je cilj ustanoviti mjerila prema kojima će se odvijati gospodarske djelatnosti, a da pritom očuvamo rijetke vrste i staništa.

Natura 2000 temelji se na sljedećim direktivama Europske unije:

1. Direktiva 92/43/EEZ o zaštiti prirodnih staništa i divljih biljnih i životinjskih vrsta (SL L 206, 22.7.1992.), kako je zadnje izmijenjena i dopunjena Direktivom Vijeća 2013/17/EU o prilagodbi određenih direktiva u području okoliša zbog pristupanja Republike Hrvatske (SL L 158, 10.6.2013.)

Glavni cilj Direktive je promicanje održavanja biološke raznolikosti, uzimajući u obzir gospodarske, socijalne, kulturne i regionalne uvjete, te doprinos općem cilju održivog razvitka.

Na teritoriju država članica Europske unije stanje prirodnih staništa stalno se pogoršava, a sve je veći broj divljih vrsta koje su ozbiljno ugrožene odnosno prijete im izumiranje. Ugrožena staništa i vrste čine prirodno nasljeđe Zajednice, a opasnosti koje im prijete često su prekogranične prirode te je radi njihovog očuvanja potrebno poduzeti mjere na razini Zajednice. Temeljem navedenog bilo je potrebno odrediti stanišne tipove i vrste od interesa za Europsku uniju te propisati mjere za njihovo očuvanje.

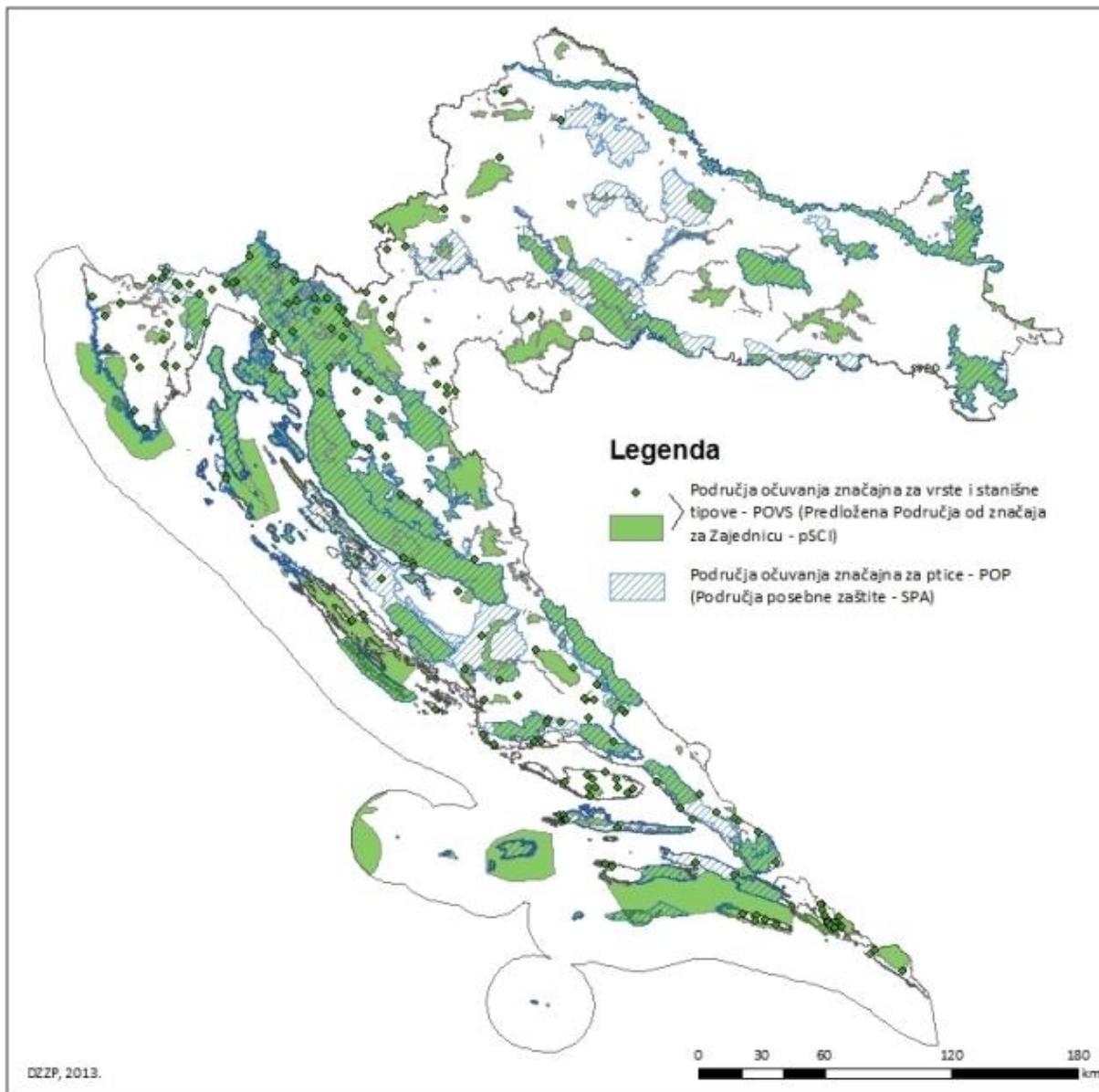
2. Direktiva 2009/147/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 30. studenog 2009. o očuvanju divljih ptica (kodirana verzija) (SL L 20, 26.1.2010.).

Ova Direktiva odnosi se na očuvanje svih vrsta divljih ptica koje prirodno obitavaju na području država članica Europske unije. Direktiva propisuje zaštitu, upravljanje i nadzor nad tim vrstama i njome se utvrđuju pravila o njihovom iskorištavanju. Primjenjuje se na ptice, njihova jaja, gnijezda i staništa. Broj mnogih vrsta divljih ptica koje prirodno obitavaju na području država članica Europske unije opada, u nekim slučajevima vrlo brzo, čime se ugrožava biološka ravnoteža i opstanak pojedinih vrsta. Očuvanje vrsta divljih ptica koje prirodno obitavaju na europskom području potrebno je radi ostvarivanja ciljeva Zajednice u pogledu poboljšanja životnih uvjeta i održivog razvoja.

Natura 2000 sastavljena je od dvije različite vrste područja i to:

1. Područja očuvanja značajna za vrste i stanišne tipove – POVS - područja značajna za očuvanje i ostvarivanje povoljnog stanja drugih divljih vrsta i njihovih staništa, kao i prirodnih stanišnih tipova od interesa za Europsku uniju.

2. Područja očuvanja značajna za ptice – POP - područja značajna za očuvanje i ostvarivanje povoljnog stanja divljih vrsta ptica od interesa za Europsku uniju, kao i njihovih staništa, te područja značajna za očuvanje migratornih vrsta ptica, a osobito močvarna područja od međunarodne važnosti.

Slika 4. Područja ekološke mreže u Republici Hrvatskoj (Izvor: www.dzpz.hr)

Područja ekološke mreže odabrana su na osnovi sljedećih stručnih kriterija navedenih u Uredbi o ekološkoj mreži:

1. Kriteriji za odabir područja za očuvanje prirodnih stanišnih tipova

- stupanj zastupljenosti stanišnog tipa na području ekološke mreže
- površina stanišnog tipa na području ekološke mreže u odnosu na ukupnu površinu tog stanišnog tipa na teritoriju cijele države
- stupanj očuvanosti strukture i funkcija stanišnog tipa prirodnog staništa te mogućnost obnove
- globalna procjena vrijednosti područja ekološke mreže za očuvanje stanišnog tipa

2. Kriteriji za odabir područja za očuvanje divljih vrsta, osim ptica

- veličina i gustoća populacije vrsta koje su prisutne na području ekološke mreže u odnosu na populaciju prisutne na području cijele države
- stupanj očuvanosti obilježja staništa koja su značajna za vrstu i mogućnosti njihove obnove
- stupanj izoliranosti populacije koja je prisutna na području ekološke mreže u odnosu na prirodnu rasprostranjenost vrste
- globalna procjena vrijednosti područja ekološke mreže za očuvanje vrste

3. Kriteriji za odabir područja za očuvanje divljih vrsta ptica

- europski IBA kriteriji za odabir područja IBA (Important Bird Areas) u Europi

Uredbom o ekološkoj mreži je na područjima ekološke mreže Natura 2000 obuhvaćeno 37% kopnene i 16% morske površine Republike Hrvatske, odnosno 29% njezine ukupne površine. U ovom poglavlju obrađeni su samo oni stanišni tipovi, divlje vrste i ptice obuhvaćene Uredbom o ekološkoj mreži za koje sa sigurnošću možemo reći da direktno utječu na gospodarenje šumama i šumskim zemljištima. Od ukupne površine kopnenog područja Republike Hrvatske obuhvaćenog ekološkom mrežom preko 50% površine nalazi se u šumskogospodarskom području. Obzirom da u ovom poglavlju nisu obrađeni svi stanišni tipovi, divlje vrste i ptice obuhvaćene Uredbom o ekološkoj mreži i njima, prilikom izrade šumskogospodarskih planova, treba posvetiti veliku pažnju.

Posebnu pažnju treba posvetiti površinama neobraslog šumskog zemljišta ili obraslog u početnom stadiju razvoja šumske vegetacije koje se nalaze unutar šumskogospodarskog područja, a ekološkom mrežom proglašena su nešumskim stanišnim tipovima od interesa za Europsku uniju. Na ovim površinama potrebno je očuvati povoljne stanišne uvjete odnosno ne planirati ni provoditi radove pošumljavanja i/ili izgradnje šumskih cesta.

Na prostoru Općine Kaštelir – Labinci nalazi se jedno područje koje ulazi u sastav ekološke mreže HR2000083 područje oko Markove jame.

Slika 5. POVS područje ekološke mreže HR2000083 područje oko Markove jame

(Izvor: <http://www.bioportal.hr/gis/>)

Markova jama nalazi se nedaleko naselja Tar u Općini Tar-Vabriga i prema podacima Naturae Histricae proglašena je geomorfološkim spomenikom prirode 1986. godine. Jama je bogata kalcitnim nakitom, podzemnim prostorijama te se u njoj nalaze dva slatka jezera vode na najnižim točkama. Stanište je ljetne kolonije šišmiša i druge podzemne faune. Jama nije otvorena za javnost već ju je moguće posjetiti samo u istraživačke i/ili obrazovne svrhe.

Prema podacima Bioportala, web portala Informacijskog sustava zaštite prirode, na području ekološke mreže u Općini Kaštelir – Labinci mogu se susresti sljedeće vrste šišmiša:

- Dugokrilni pršnjak (*Miniopterus schreibersii*) – jedna je od 35 vrsta šišmiša koji žive na području Hrvatske. Iako spada u jednu od najbrojnijih vrsta šišmiša u Hrvatskoj, vrlo je osjetljiv na uznemiravanje te je danas ugrožen ljudskim djelatnostima, prvenstveno pretjeranom upotrebom pesticida, gubitkom skloništa u špiljama i još uvijek postojećim predrasudama koje o šišmišima vladaju. Iz ovih je razloga dugokrilni pršnjak jedna od najugroženijih vrsta šišmiša u Hrvatskoj i prema Crvenoj knjizi sisavaca spada u kategoriju EN – ugrožene vrste.

- Oštrouhi šišmiš (*Myotis blythii*) – još jedna vrsta šišmiša izuzetno osjetljiva na pesticide koji se koriste u konvencionalnoj poljoprivredi.

Slika 6. Dugokrilni pršnjak (*Miniopterus schreibersii*) i oštrouhi šišmiš (*Myotis blythii*)

(Izvor: www.iucnredlist.org)

- Dugonogi šišmiš (*Myotis capaccinii*) – ovo je isključivo spiljska (troglofilna) vrsta šišmiša koja je jako osjetljiva na smanjenje kvalitete podzemne vode, pesticide i uznemiravanje te se stoga nalazi u Crvenoj knjizi sisavaca u kategoriji EN – ugrožene vrste. Na području Švicarske se smatra izumrlom vrstom, dok se u Španjolskoj i većem dijelu Europe bilježi značajan pad brojnosti te je globalni status ugroženosti ove vrste VU (osjetljiva vrsta).
- Veliki šišmiš (*Myotis myotis*) – jedna je od najvećih vrsta šišmiša koja nastanjuje šume, otvorena zemljišta koja mu omogućuju lak lov, ali i gradske parkove. Broj jedinki znatno je smanjen zbog upotrebe pesticida, a u Crvenoj knjizi sisavaca nalazi se u kategoriji NT – potencijalno ugrožene vrste.

Slika 7. Dugonogi šišmiš (*Myotis capaccinii*) i veliki šišmiš (*Myotis myotis*)

(Izvor: www.iucnredlist.org)

Važno je naglasiti da se svi europski šišmiši hrane isključivo kukcima od kojih su mnogi štetnici, pa su šišmiši izuzetno korisni u regulaciji njihove brojnosti. Svi šišmiši u Hrvatskoj su strogo zaštićeni Zakonom o zaštiti prirode (NN 70/05, 139/08, 80/13) i Pravilnikom o proglašenju divljih svojti zaštićenim i strogo zaštićenim (NN 7/06, 99/09). U skladu s time ubijanje, ozljeđivanje, hvatanje, uznemiravanje i uzimanje iz prirode te uništavanje staništa na kojem zimuju strogo je zabranjeno. Prema podacima Državnog zavoda za zaštitu prirode, glavni razlozi ugroženosti šišmiša su gubitak staništa zbog prekomjerne sječe starijih stabala s dupljama, turističkog korištenja špilja i poplavljivanja speleoloških objekata. Osim toga, gubitak staništa na kojima love ima velik utjecaj na smanjenje njihovih populacija, kao i uporaba pesticida, uznemiravanje kolonija, vjetroelektrane, isušivanje vodenih područja i onečišćenje voda.

Prema članku 87. Dopuna prostornog plana uređenja Općine Kaštelir-Labinci (Službene novine Općine Kaštelir - Labinci 02/16), na području obuhvata Općine nalazi se područje koje je sastavni dio ekološke mreže HR2000619 tok rijeke Mirne koje je evidentirano prije stupanja na snagu izmjene Uredbe o izmjenama Uredbe o ekološkoj mreži (NN 105/15). Isto je izmjenama Uredbe o ekološkoj mreži stavljeno izvan obuhvata područja Općine Kaštelir-Labinci, no bez obzira na to, budući da su prirodne i krajobrazne vrijednosti važan pokretač razvoja turizma i gospodarstva Općine, svakako treba pri planiranju gospodarskih aktivnosti uzeti u obzir utjecaj na sveukupnost biote i ekološku mrežu koja se nalazi izvan granica Općine.

Slika 8. Prikaz ekološke mreže u širem području Općine Kašteler-Labinci

(Izvor: <http://www.bioportal.hr/gis/>)

Prema članku 90. Dopuna prostornog plana uređenja Općine Kašteler-Labinci (Službene novine Općine Kašteler-Labinci 02/16), poljodjelsko zemljište uživa poseban status i zaštitu. Poljodjelsko zemljište mora se intenzivno obrađivati uz primjenu potrebnih agrotehničkih mjera i ne može promijeniti namjenu osim kada su u pitanju potrebe Hrvatske vojske. U cilju zaštite poljodjelskog zemljišta potrebno je:

- popisati parcele i bonitet obradivog tla na području obuhvata Plana,
- voditi popis neiskorištenog poljodjelskog zemljišta u privatnom i državnom vlasništvu,
- skrbiti o davanju u zakup neiskorištenog poljodjelskog zemljišta u državnom vlasništvu,
- provoditi politiku svrhovitog iskorištavanja poljodjelskog zemljišta u skladu sa zakonom.

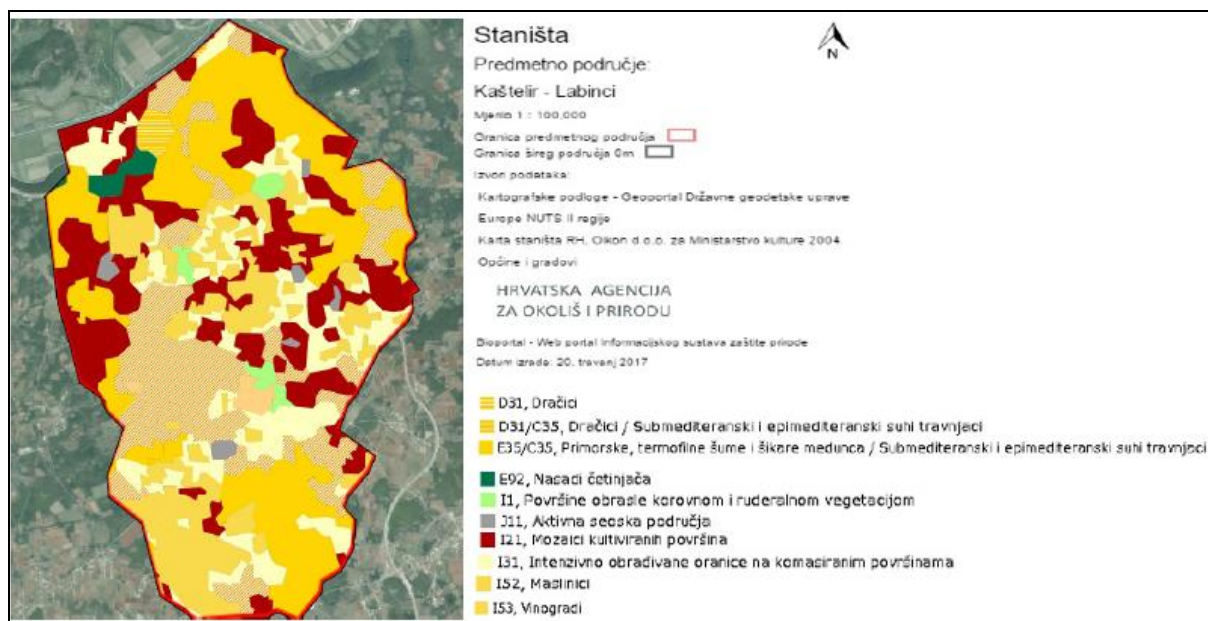
Na poljodjelskom zemljištu se mogu izgrađivati samo pomoćne gospodarske građevine u skladu s odredbama Prostornog plana Općine Kašteler-Labinci.

Sukladno odredbama članka 91. Dopuna prostornog plana uređenja Općine Kašteler-Labinci (Službene novine Općine Kašteler - Labinci 02/16), gospodarenje šumskim površinama uvjetovano je odredbama Zakona o šumama i Programom gospodarenja

šumama. Šumama je potrebno gospodariti na način da se očuvaju autohtone šumske zajednice, a šikare, makije i krš potrebno je pošumljavati osobito radi ekološke zaštite i unapređenja ambijenta. U skladu sa šumsko-gospodarskim osnovama potrebno je izgrađivati šumske putove, uređivati i čistiti šumsko zemljište radi sprječavanja šumskih požara. U sastojinama zaštitnih šuma (koje služe za zaštitu zemljišta, voda, naselja, objekata i druge imovine) Prostornim planom Općine se ne dozvoljavaju zahvati u prostoru koji bi ugrozili njihovu zaštitnu ulogu. U cilju zaštite šumskih površina potrebno je:

- pošumljavati šikare, makije i krš osobito radi ekološke zaštite i poboljšanja ambijenta;
- graditi šumske putove i uređivati i čistiti šumsko zemljište radi sprječavanja šumskih požara, a na temelju šumsko-gospodarskih osnova;
- pošumljavati zapuštena zemljišta, koja nije opravdano obrađivati;
- vraćati u prvobitno stanje opožarene šumske površina, ako takvih u Općini ima.

Prema Pravilniku o vrstama stanišnih tipova, karti staništa, ugroženim i rijetkim stanišnim tipovima, te o mjerama za očuvanje stanišnih tipova (NN br. 7/2006) stanište je jedinstvena funkcionalna jedinica ekološkog sustava, određena zemljopisnim, biotičkim i abiotičkim svojstvima. Sva staništa iste vrste čine jedan stanišni tip. Vrste stanišnih tipova utvrđene tim Pravilnikom sukladne su odgovarajućim europskim klasifikacijama stanišnih tipova, te se za potrebe provođenja međunarodnih propisa mogu iskazivati u odgovarajućim oznakama i imenima. Klasifikacija stanišnih tipova razvija se u Europi već dvadesetak godina, a intenzivan rad na ovoj problematici započeo je upravo za potrebe donošenja propisa u zaštiti prirode.

Slika 9. Pregled staništa na području Općine Kašteler-Labinci

(Izvor: <http://www.bioportal.hr/gis/>)

Tablica 9. Pojedinačni elementi flore na području Općine Kašteler-Labinci

X - koordinata	Y – koordinata	Latinski naziv vrste	Kategorija	Izvor
280794.8591	5024335.6277	<i>Orchis laxiflora</i> Lam.	NT - gotovo ugrožena	Literatura (Flora Croatica Data)
280794.8591	5024335.6277	<i>Vinca minor</i> L.	-	Literatura (Flora Croatica Data)
280794.8591	5024335.6277	<i>Dactylorhiza incarnata</i> (L.) Soó	EN - ugrožena	Literatura (Flora Croatica Data)
280794.8591	5024335.6277	<i>Gymnadenia conopsea</i> (L.) R.Br.	-	Literatura (Flora Croatica Data)
280794.8591	5024335.6277	<i>Platanthera bifolia</i> (L.) Rich.	VU - osjetljiva	Literatura (Flora Croatica Data) ⁹
280794.8591	5024335.6277	<i>Ophrys apifera</i> Huds.	EN - ugrožena	Literatura (Flora Croatica Data)
280794.8591	5024335.6277	<i>Orchis militaris</i> L.	VU - osjetljiva	Literatura (Flora Croatica Data)

(Izvor: <http://www.bioportal.hr/gis/>)

Prema podacima Državnog zavoda za zaštitu prirode, Hrvatska se sa svojih oko 150 vrsta samoniklih orhideja (od čega je čak 19 endemičnih vrsta) ubraja u sam vrh europskih zemalja po bogatstvu orhidoflore. Zbog njihove ljepote mnogi su ih ubirali i još ih ubiru sa njihovih prirodnih staništa, a posljedica prekomjernog sakupljanja (zajedno sa gubitkom prirodnih staništa) je da se danas na Crvenom popisu ugroženih biljnih vrsta u Hrvatskoj nalazi 26 vrsta

orhideja. Sve orhideje u Hrvatskoj zakonom su zaštićene, odnosno cijela porodica *Orchideaceae*.

Orchis laxiflora Lam. (rahlocvjetni kaćun) pripadnik je roda *Orchis* (kaćuni) koji je sa svojih više od 30 vrsta jedan od najbogatijih rodova u Europi. Prema Međunarodnom savezu za očuvanje prirode (IUCN) ova vrsta orhideje ima status ugroženosti NT (Near Threatened), što znači da nije pred izumiranjem, ali bi uskoro mogla biti.

Na području Općine Kaštelir-Labinci možemo naći još jednu vrstu iz roda *Orchis*, *Orchis militaris* L. (kacigasti kaćun), IUCN kategorije ugroženosti VU (osjetljiva).

Dactylorhiza incarnata (L.) Soó. (kukuljičasti kaćun) pripadnik je roda *Dactylorhiza* sa IUCN statusom ugroženosti (EN).

Slika10. *Orchis laxiflora* Lam., *Orchis militaris* L., *Dactylorhiza incarnata* (L.) Soó.

(Izvor: <https://commons.wikimedia.org>)

Gymnadenia conopsea (L.) R.Br. (mrežasti vranjak) jedan je od dva predstavnika roda *Gymnadenia* u Hrvatskoj. Pripadnici ovoga roda snažnog su rasta i mogu narasti do 1 m visine. Mrežasti vranjak nema oznaku ugroženosti prema IUCN-u.

Platanthera bifolia (L.) Rich. (mirisavi dvolist) višegodišnja je biljka iz roda *Platanthera* IUCN kategorije ugroženosti VU – što znači da postoji visok rizik od izumiranja.

Ophrys apifera Huds. (pčelina kokica) – pripadnik je roda *Ophrys* koji je jedinstven po ljepoti cvijeta, kao i po posebnim mehanizmima privlačenja oprašivača. Naime, cvjetovi orhideja

ovog roda oblikom i bojom imitiraju ženke različitih vrsta kukaca i na taj način privlače mužjake (oprašivače). Svaka vrsta ima svoga oprašivača čiju ženku imitira. Osim toga, cvjetovi ispuštaju miris kako bi privukli potencijalnog partnera. I ova vrsta ima IUCN kategoriju ugroženosti (EN).

Slika 11. *Gymnadenia conopsea* (L.) R.Br., *Platanthera bifolia* (L.) Rich., *Ophrys apifera* Huds.
(Izvor: <https://commons.wikimedia.org>)

Vinca minor L. (mali zimzelen) zeljasta je biljka iz porodice *Apocynaceae* (zimzelenovke). Biljka se smatra otrovnom, a obzirom na to da u svom fitokemijskom sastavu ima oko 50 raznih alkaloida, nekad se koristila u narodnoj medicini.

Slika 12. *Vinca minor* L. (Izvor: <https://commons.wikimedia.org>)

Potrebno je detaljnije izvršiti inventarizaciju flore na području Općine Kaštelir-Labinci kako bi se dobio cjelovit uvid u rasprostranjenost, brojnost i veličinu populacije biljaka. Područje bi trebalo adekvatno ograditi i označiti te turistički valorizirati.

Radi svoje veličine i radi činjenice da je Općina naseljena sa samo 36,7 st/km² čini općinski prostor razmjerno malo ugroženim. Ugrožen prostor potencijalnom izgradnjom smješten je duž cesta Ž-5040 i Ž5041. Usprkos tome bit će potrebno neprekidno i sustavno štititi cjelokupni prostor Općine, osobito dolinu rijeke Mirne i njene padine koje su najviše eksponirane pogledima. Stoga je potrebno provoditi i mjere za poboljšanje i unapređivanje prirodnoga, kultiviranoga i kulturnog krajobraza. Isto tako i mjere za sprječavanje nepovoljnog utjecaja na okoliš:

Mjere za poboljšanje okoliša

Za provođenje ovih mjera treba:

- a) Izgraditi sustav kanalizacije s uređajima za pročišćavanje, osobito u radnim zonama i na svim mjestima gdje se javljaju veći onečišćivači;
- b) Spriječiti mogućnost aerozagađivanja;
- c) Redovito treba čistiti naselje od krutog i krupnog otpada i sprječavati divlja odlagališta otpadaka po poljodjelskim i šumskim površinama te otpad odlagati na propisnu deponiju; riješiti problem kućnog i industrijskog otpada;
- d) Smanjiti uporabu agrotehničkih sredstava koja onečišćuju tlo (pesticide, umjetno gnojivo i sl.) i primjenjivati biološka sredstva u provođenju zaštite poljodjelskih kultura, naročito u dolinama vodotoka.

Mjere za očuvanje okoliša

U sklopu ovih mjera treba:

- a) Na djelotvorni način štititi kulturne, prirodne i krajobrazne vrijednosti.
- b) Čuvati prirodna bogatstva i prirodne izvore (šume, poljoprivredne površine, izvore vode, vodotoke i dr.).
- c) Uključiti lokalne vlasti u aktivno čuvanje okoliša te zaštitu zaštićenih građevina i područja kroz novčanu potporu i općinske odluke.

Mjere za unapređenje okoliša

Ove mjere podrazumijevaju:

- a) Stvaranje javnoga mnijenja u korist zaštite krajolika, zaštite kulturne i prirodne baštine, smanjenje onečišćenja te gradnju stambenih zgrada na zasadama tradicijskoga graditeljstva;
- b) U svaki urbanistički i arhitektonski projekt ili studiju, bilo koje vrste, ugraditi elemente zaštite okoliša i krajobraznoga oblikovanja.

Na građevinskom području ne smiju se graditi građevine koje bi svojim postojanjem, ili upotrebom neposredno, ili potencijalno ugrožavale život, zdravlje i rad ljudi u naselju, ili vrijednost okoliša, niti se smije zemljište uređivati, ili koristiti na način, koji bi izazvao takve posljedice.

Važno je navesti sljedeće:

- a) Planom je određeno da će konačna lokacija za odlaganje krutog otpadnog materijala biti određena Prostornim planom uređenja Županije.
- b) Ako se na dijelu građevnog područja izgradi javna kanalizacijska mreža i ako postoje za to tehnički uvjeti, postojeće stambene i ostale građevine se moraju priključiti na nju.
- c) Ako na dijelu građevnog područja na kojem će se graditi građevina postoji javna kanalizacijska mreža, stambene i druge građevine se moraju priključiti na nju.
- d) Otpadne vode iz domaćinstva bez kanalizacije moraju se prije ispuštanja u okoliš pročišćavati metodom autopurifikacije u septičnim jamama.
- e) Otpadne vode iz gospodarskih zgrada u domaćinstvu s izvorom zagađenja i gospodarskih postrojenja moraju se prije upuštanja u recipijent pročistiti do stupnja na kojem se nalazi recipijent, odnosno, do stupnja i na način predviđen posebnom odlukom Općinskog vijeća.

Procjena utjecaja zahvata na okoliš

Procjena utjecaja zahvata na okoliš je postupak ocjenjivanja prihvatljivosti namjeravanog zahvata s obzirom na okoliš i određivanje potrebnih mjera zaštite okoliša, kako bi se utjecaji sveli na najmanju moguću mjeru i postigla najveća moguća očuvanost kakvoće okoliša. Postupak procjene provodi se već u ranoj fazi planiranja zahvata i to prije izdavanja lokacijske dozvole ili drugog odobrenja za zahvat za koji izdavanje lokacijske dozvole nije obvezno.

Zakonom o zaštiti okoliša („Narodne novine“, broj 80/13, 78/15), Uredbom o procjeni utjecaja zahvata na okoliš („Narodne novine“, broj 61/14 u daljnjem tekstu: Uredba) i Uredbom o izmjenama i dopunama Uredbe o procjeni utjecaja zahvata na okoliš („Narodne novine“, broj 3/17) propisana je provedba postupka procjene utjecaja zahvata na okoliš.

Procjena utjecaja zahvata na okoliš obvezno se provodi za zahvate navedene u popisu zahvata iz Priloga I. Uredbe te za zahvate za koje je ta obveza određena u postupku ocjene o potrebi procjene.

Kada nadležno tijelo zaprimi zahtjev za procjenu utjecaja zahvata na okoliš o istome informira javnost. Informacija sadrži osnovne podatke o zahvatu, lokaciji, nositelju zahvata, nadležnom tijelu, ostalim sudionicima u postupku, načinu provedbe postupka procjene, načinu sudjelovanja javnosti i zainteresirane javnosti te o načinu obavješćivanja o ishodu postupka.

3.7 Održivi razvoj u Općini Kaštelir-Labinci

Održivi razvoj je razvitak koji zadovoljava potrebe današnjice, a pritom ne ugrožava potrebe budućih generacija. Njime se ostvaruje ravnoteža između zahtjeva za unapređivanjem kakvoće života (ekonomska sastavnica), za ostvarivanjem socijalne dobrobiti i mira za sve (socijalna sastavnica) te zahtjeva za očuvanjem sastavnica okoliša kao prirodnog dobra o kojima ovise i sadašnja i buduće generacije. Poštivanje načela demokracije, ravnopravnosti spolova, socijalne pravde i solidarnosti, zakonitosti, poštivanje prava čovjeka te očuvanje prirodnih dobara, kulturne baštine i čovjekova okoliša pridonose očuvanju Zemlje za održavanje života u svojoj raznolikosti. Na taj se način održivi razvitak ostvaruje kroz dinamično gospodarstvo s punom zaposlenošću, ekonomsku, socijalnu i teritorijalnu koheziju, visok stupanj obrazovanosti građana, visok stupanj zaštite zdravlja i očuvanje okoliša.

Održivi razvitak pretpostavlja ostvarivanje tri opća cilja: stabilnoga gospodarskog razvitka, pravedne raspodjele socijalnih mogućnosti te zaštite okoliša. Ti se ciljevi, uz uvažavanje odgovornosti države na međunarodnoj razini za globalna pitanja, mogu ostvariti jedino u zajedničkoj suradnji svih dionika. U ostvarivanju spomenutih ciljeva Općina Kaštelir-Labinci također treba dati svoj doprinos.

Usmjeravanje Republike Hrvatske prema održivom razvitku vodit će se sljedećim općim načelima:

- (a) zaštitom ljudskog zdravlja;
- (b) promicanjem i zaštitom temeljnih ljudskih prava;
- (c) solidarnošću unutar generacija i među generacijama;
- (d) ostvarivanjem otvorenog i demokratskog društva;
- (e) uključivanjem građana;
- (f) uključivanjem poslodavaca i socijalnih partnera;

- (g) socijalnom odgovornošću poslodavaca;
- (h) integracijom gospodarskih, socijalnih i okolišnih sastavnica u izradi svih politika (smjernica);
- (i) obrazovanjem za održivi razvoj;
- (j) usklađenošću politika svih razina uprave i lokalne samouprave;
- (k) upotrebe najbolje moguće dostupne tehnologije;
- (l) obnavljanja (npr. ponovnim korištenjem ili recikliranjem) prirodnih resursa;
- (m) promicanjem održive proizvodnje i potrošnje;
- (n) predostrožnošću i prevencijom i
- (o) „onečišćivač plaća“ za onečišćenja koja nanosi okolišu.

Tijela lokalne samouprave igraju vitalnu ulogu u ostvarivanju glavnih ciljeva na lokalnoj razini. Ona promiču održivost u vlastitim Akcijskim programima (Agenda 21) u kojima definiraju svoje lokalne ciljeve prema kojima se orijentiraju gospodarski i socijalni projekti lokalne zajednice, zaštita okoliša ili prilagodba klimatskim promjenama kako bi se provedbom projekata jačala održivost zajednice. Lokalne zajednice su te koje upravljaju ekonomskom, socijalnom i ekološkom infrastrukturom, nadziru građevinske i urbanističke planove, odlučuju o lokalnoj politici zaštite životne sredine, o propisima u svom području te sudjeluju i u provedbi nacionalne i regionalne politike zaštite životne sredine. Kao politička i upravna razina koja je najbliže građanima, lokalne zajednice igraju glavnu ulogu u procesu informiranja i mobiliziranja građana na putu prema održivom razvoju. Svaka bi lokalna zajednica, pa tako i Općina Kaštelir-Labinci, trebala započeti razgovore sa svojim građanima, lokalnim organizacijama i privatnim poduzetnicima te zajedno s njima donijeti nacrt lokalne Agende 21, odnosno Akcijskog plana zaštite okoliša specifičnog za svoje područje. Odredbama Zakona o zaštiti okoliša, jedinice lokalne samouprave u svom djelokrugu uređuju, financiraju i unapređuju poslove zaštite okoliša koji su im ovim Zakonom i posebnim propisima stavljeni u nadležnost.

Zaštita, očuvanje i poboljšanje vrijednosti prirodnih dobara i okoliša obuhvaća aktivnije djelovanje po pitanju zaštite prirode, prirodnih dobara i jačanja otpornosti okoliša, odnosno zaštite, očuvanja i poboljšanja prirodnog kapitala Hrvatske.

Prirodni kapital, odnosno prirodna dobra odnose se na osnovne elemente na kojima se zasniva naše društvo i koje je potrebno zaštititi, a to su: tlo, šume, more, voda, zrak, bioraznolikost, sirovine, energetske resursi, prostorni resursi i ostali resursi ekosustava.

Nacionalni izazovi u području zaštite, očuvanja i poboljšanja vrijednosti prirodnih dobara i okoliša su brojni. Neke od tema za koje je potrebno djelovati na nacionalnoj, ali i na EU

razini, zaustavljanje su gubitka bioraznolikosti i poboljšanje stanja voda i pomorskog okoliša, zaštita tla i održivo upravljanje zemljištima i šumama, učinkovitija zaštita mora i ribljeg fonda te smanjenje morskog otpada.

Održivo upravljanje i zaštita krajobraza

Prema definiciji Konvencije o Europskim krajobrazima krajobraz znači "određeno područje, viđeno ljudskim okom, čija je narav rezultat međusobnog djelovanja prirodnih i/ili ljudskih čimbenika". Promatrano ljudskom djelatnošću, krajobraz označava i materijalnu manifestaciju odnosa čovjeka i okoliša koji ga okružuje.

U tom kontekstu, održivo upravljanje i zaštita krajobraza označava djelovanje u cilju zaštite i održavanja značajnih i/ili karakterističnih obilježja krajobraza, što se opravdava njegovom vrijednošću kao baštine koja je proizašla iz prirodne konfiguracije i/ili ljudske aktivnosti.

Tijekom planiranja i uređenja prostora i korištenja prirodnih dobara treba osigurati očuvanje značajnih i karakterističnih obilježja krajobraza te održavanje bioloških, geoloških i kulturnih vrijednosti. Krajobrasi se razvrstavaju u krajobrazne tipove. Izrazita krajobrazna raznolikost ugrožena je jednoličnom i ambijentalno neusklađenom urbanizacijom, lokacijski i arhitektonski neprikladnom gradnjom, krupnim infrastrukturnim zahvatima te poljoprivrednim djelatnostima.

Prema članku 78. Dopuna prostornog plana uređenja Općine Kaštelir-Labinci (Službene novine Općine Kaštelir - Labinci 02/16), ceste treba prilagoditi terenu kako bi građevinskih radova bilo što manje (vijadukata, usjeka, zasjeka i nasipa). Za zaštitu pokosa i iskopanih dijelova terena obvezno treba koristiti samorodno (autohtono) drveće i grmlje, a gdje je god moguće potrebno je u pojasu ulice (između kolnika i nogostupa) posaditi drvored prikladne veličine i oblika. Stabla valja saditi na razmaku koji će omogućiti okomito ili podulje parkiranje osobnih vozila u drvoredu.

Održiva proizvodnja i potrošnja

Održiva proizvodnja i potrošnja bave se zadovoljavanjem temeljnih ljudskih potreba i unapređivanjem kakvoće života na način da se minimizira korištenje prirodnih dobara, stvaranje toksičnih tvari, emisije u zrak, vodu i tlo, te sprečava ili smanjuje proizvodnja otpada na mjestu nastajanja tijekom cijeloga životnog ciklusa proizvoda kako se ne bi

ugrozile potrebe budućih generacija. Dok se održiva proizvodnja odnosi isključivo na proizvodni proces tj. proizvođače te vodi računa o ekonomskim, socijalnim i okolišnim utjecajima procesa proizvodnje, održiva se potrošnja jednako odnosi i na proizvodni i na potrošački dio procesa, odnosno odgovornost za održivu potrošnju jednako leži i na proizvođačima i na potrošačima. Proizvođači bi trebali težiti proizvodnom procesu kojim bi se ne samo stvarali kvalitetni i dugotrajni proizvodi već bi i metodologija tog procesa trebala biti takva da se koristi optimalna količina okolišno prihvatljivih resursa te da se isti maksimalno iskorištavaju. S druge strane, potrošači bi svojim pravilnim odabirom proizvoda te umjerenošću pri njihovoj potrošnji (te pravilnim zbrinjavanjem otpada koji od proizvoda ostaje), ali i racionalnom i umjerenom potrošnjom osnovnih resursa (voda, plin, el. energija) morali pridonijeti promjeni postojećih obrazaca neodržive potrošnje.

Radi prepoznatljivosti proizvoda ili usluga, koji u cjelokupnom životnom ciklusu (potrošnja sirovine i energije, emisije u zrak, tlo, vodu, uporaba, stvaranje otpada, mogućnost recikliranja, kao i mogućnost i potreba odlaganja) manje opterećuju okoliš, proizvođači, distributeri i davatelji usluga koriste znak zaštite okoliša. Tim znakom proizvođači/distributeri i davatelji usluga pokazuju svoj pozitivan odnos prema okolišu, a istodobno je znak zaštite okoliša putokaz potrošačima da u odnosu na okoliš naprave najbolji izbor.

Obrazovanje za održivi razvitak

Obrazovanje je preduvjet za promjenu ponašanja te informiranje građana o ključnim kompetencijama za postizanje održivog razvitka jer pridonosi većoj socijalnoj koheziji i blagostanju investiranjem u društveni kapital, stvaranjem jednakih mogućnosti, osobito pojedinaca u nepovoljnijem položaju te sudjelovanjem javnosti. Sukladno preporukama Svjetskog sastanka na vrhu održanog u Johannesburgu 2002., Opća skupština Ujedinjenih naroda, u prosincu 2002., proglasila je razdoblje 2005. – 2015. Desetljećem obrazovanja za održivi razvitak (Decade of Education for Sustainable Development – ESD). U rezoluciji se naglašava potreba integracije održivog razvitka, njegovih vrijednosti i prakse u sve oblike obrazovanja i učenja. Gospodarska komisija Ujedinjenih naroda za Europu (United Nations Economic Commission for Europe) u svojoj Strategiji za obrazovanje za održivi razvitak iz 2005. naglašava da obrazovanje, kao ljudsko pravo i temeljni alat za dobro upravljanje, informirano odlučivanje i promicanje demokracije, može pomoći da se vizija održivog razvitka pretvori u stvarnost.

Obrazovanje za održivi razvitak treba provoditi na tri razine: 1. putem formalnog obrazovanja u nastavnim institucijama; 2. izvan uobičajenih obrazovnih ustanova, primjerice, putem aktivnosti nevladinih organizacija (neformalno obrazovanje); 3. putem medija (novine, televizija, radio) kako bi obrazovanje za održivi razvitak bilo sastavni dio svakodnevnog života. Uspjeh u promjeni većine trendova koji vode u neodrživost uvelike ovisi o kvaliteti obrazovanja za održivi razvitak, i to na svim razinama obrazovnog sustava.

Teme obrazovanja za održivi razvitak jesu: ublažavanje siromaštva, osiguravanje mira, etičnost, odgovornost na lokalnom i globalnom planu, demokracija, pravda, sigurnost, ljudska prava, zdravlje, jednakost spolova, kulturna baština, ruralni i urbani razvoj, održiva proizvodnja i potrošnja, korporacijska odgovornost, zaštita okoliša i prirode, upravljanje prirodnim resursima, biološka i krajobrazna raznolikost. Postojeće nastavne programe svih razina formalnog obrazovanja nužno je izmijeniti i prilagoditi tako da u većoj mjeri uključuju načela i vrijednosti održivosti i interdisciplinarnog prožimanja njegovih triju sastavnica.

Obrazovanje za održivi razvitak je cjeloživotno obrazovanje – njime se razvija svijest o posljedicama vlastitih odluka koje ne podržavaju održivi razvitak. Obrazovanjem se izbor i djelovanje ljudi usmjerava u korist održivog razvitka, zdravog i produktivnog života u skladu s prirodom, uz brigu za socijalne vrijednosti, jednakost spolova i kulturalnu raznolikost.

Plan zaštite okoliša Republike Hrvatske za razdoblje od 2016. do 2023. godine

Plan zaštite okoliša Republike Hrvatske za razdoblje od 2016. do 2023. godine (u daljnjem tekstu: Plan) jedan je od temeljnih nacionalnih dokumenata održivog razvitka i zaštite okoliša koji određuje prioritetne ciljeve zaštite okoliša i predstavlja glavni okvir za provedbu politike zaštite okoliša za održivi razvoj Republike Hrvatske. Vizija Plana je put prema društvu u kojem će se svim građanima Republike Hrvatske omogućiti zdrav i ugodan život u očuvanoj prirodi i okolišu, s ekonomijom koja omogućava održiv rast za današnje i buduće generacije i solidarnim doprinosom u rješavanju globalnih ciljeva okoliša.

Temeljem Zakona o zaštiti okoliša („Narodne novine“, br. 80/13, 78/15) Plan se donosi za osmogodišnje razdoblje od 2016. do 2023. godine i zamijenit će postojeći Nacionalni plan djelovanja na okoliš iz 2002. godine („Narodne novine“, broj 46/02). Usuglašen je sa Zakonom o zaštiti okoliša kao i sa Strategijom održivog razvitka Republike Hrvatske („Narodne novine“, broj 30/09), krovnim dokumentom kojim se dugoročno usmjerava gospodarski i socijalni razvitak i zaštita okoliša prema održivom razvoju Hrvatske. Plan

identificira ključne mjere za bolju integraciju te horizontalnu i vertikalnu koheziju politika s ciljem zaštite okoliša za održivi razvoj Republike Hrvatske.

Planom su istaknuti najvažniji izazovi zaštite okoliša u Hrvatskoj: smanjiti okolišni otisak proizvodnje i potrošnje, klimatske promjene, onečišćenje zraka u gradovima, gospodarenje otpadom, upravljanje i zaštita voda, održavanje bioraznolikosti, kao i izazovi u nadzoru i provedbi reformi u skladu sa zakonodavnim i strateškim okvirom EU.

Danas je potrebna veća sinergija zaštite okoliša i gospodarstva kojom će se provesti zelena tranzicija gospodarstva promicanjem većeg udjela obnovljive energije, smanjivanjem količine otpada i onečišćenja te zaštitom bioraznolikosti i usluga ekosustava. Napredak će biti moguće ostvariti brže ako se potiču eko-inovacije i ostvari snažnija primjena informacijskih i komunikacijskih tehnologija (IKT) koje do sada u zaštiti okoliša nisu imale dostatno široku ulogu. Ovo se odnosi na planiranje, praćenje, upravljanje i nadzor provedbe, ali je izuzetno važno i za sustav financiranja zaštite okoliša.

Financiranje zaštite okoliša je ključno za provedbu mjera zaštite okoliša, pa je stoga potrebno dodatno uložiti napore kako bi ono bilo učinkovitije u smislu provedbe i u financiranju ključnih projekata koji će doprinijeti zaštiti okoliša i poduprijeti održivu proizvodnju i potrošnju (projekti namijenjeni poslovnom sektoru, udrugama civilnog društva, akademskoj zajednici). Posebno je važno ulagati u obrazovanje za zaštitu okoliša i za održivi razvoj.

Vrijedni krajobrazi ruralnih područja, pogotovo u obalnim, planinskim i područjima riječnih krajolika spadaju u naročito ugrožena područja. Unošenje novih djelatnosti i sadržaja (promjena načina korištenja zemljišta, turizam, rekreacija) podrazumijeva izmjenu izvornih vrijednosti tradicijskih povijesnih elemenata krajobraza. Osim ambijentalno neusklađene (i/ili neplanske) urbanizacije, dodatnu ugrozu predstavljaju i svi krupni zahvati na infrastrukturi (promet, energetika, vodnogospodarske građevine), intenziviranje poljoprivredne proizvodnje i sl.

Europska konvencija o krajobrazu naglašava potrebu za uspostavljanjem ravnoteže između upravljanja, planiranja i zaštite krajobraza. Krajobraz je nositelj prostornog identiteta (lokalnog, regionalnog i nacionalnog značaja) dok njegovi elementi ujedno predstavljaju i resurs za (gospodarsko) korištenje.

Obzirom na to da je poljoprivreda glavna gospodarska grana na području Općine Kaštelir-Labinci, korištenje gnojiva i raznih sredstava za zaštitu biljaka zasigurno ima značajan utjecaj na kvalitetu tla. Budući da temeljni zakonski akt o zaštiti tla i zemljišta nije donesen, zaštita pojedinih uloga tla i održivo gospodarenje tлом i zemljištem u Hrvatskoj posredno su obuhvaćeni legislativom usmjerenom na zaštitu drugih sastavnica okoliša (vode i more, zrak i

priroda) i opterećenja na okoliš (industrija i otpad). Osnovni preduvjet u zaštiti tla i zemljišta je praćenje stanja tla. Trajno motrenje tala podrazumijeva kontinuirano praćenje određenih parametara tla sa svrhom prikupljanja informacija o promjenama stanja i karakteristika tla te identifikacije oblika i intenziteta degradacijskih procesa u tlu. Bez razvoja sustava kojim bi se trajno periodično prikupljale informacije o negativnim promjenama u tlu, ne mogu postojati ni pravovremene reakcije kojima bi se te promjene sprječavale ili ublažavale.

“Zelena” javna nabava

„Javna nabava za bolji okoliš“ definirana je kao „postupak pri kojem javna tijela nastoje naručivati robu, usluge i radove koji tijekom svojeg životnog ciklusa imaju manji učinak na okoliš od robe, usluga i radova s istom osnovnom funkcijom koje bi inače naručili“, (tzv. zeleni proizvodi). Zelena javna nabava sve se više ističe u međunarodnim i europskim strateškim dokumentima kao instrument koji može snažno doprinijeti ozelenjivanju tržišta i potaknuti razvoj eko-inovacija u svrhu razvoja zelenih proizvoda i usluga te doprinijeti smanjenju potrošnje resursa i emisiji stakleničkih plinova. Vlada Republike Hrvatske je 2015. godine donijela Nacionalni akcijski plan za zelenu javnu nabavu za razdoblje od 2015. do 2017. godine s pogledom do 2020. godine te je obvezala Ministarstvo zaštite okoliša i energetike i Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitosti izraditi i podnijeti trogodišnje izvješće o provedbi. Cilj je kroz sustav javne nabave u Republici Hrvatskoj potaknuti nabavu proizvoda i usluga koje imaju manji okolišni otisak u odnosu na istovrsne proizvode i usluge, odnosno definiranje aktivnosti koje će dovesti do toga. Fokus je stavljen na uvođenje mjerila zelene javne nabave u javnu nabavu za prioritetne skupine proizvoda i usluga: papir za ispis i kopiranje, motorna vozila, uredska i informatička oprema, električna energija, telekomunikacijske usluge i usluge mobilne telefonije zajedno s uređajima, te usluge čišćenja. Novi Zakon o javnoj nabavi kojim su se prenijele relevantne direktive EU propisuje da se postupci vode isključivo prema kriteriju ekonomski najpovoljnije ponude, što znači da se pored cijene ocjenjuju i drugi kriteriji. Naime, prijašnji Zakon o javnoj nabavi je nudio mogućnost da kriterij javne nabave bude i najniža ponuda te je to u velikoj većini slučajeva u Republici Hrvatskoj bila praksa. Isključivanjem opcije najniže ponude i provođenjem kriterija ekonomski najpovoljnije ponude otvara se veća mogućnost za uključivanja zelenih mjerila u postupke javne nabave. To će također potaknuti naručitelje da u tehničke specifikacije dokumentacije za nadmetanje zahtijevaju potvrde (certifikate) o sukladnosti roba, radova ili

usluga gospodarskog subjekta s normama za upravljanje okolišem (npr. EMAS, ISO 14000) i drugih eko-oznaka.

Naročito je bitno da jedinice područna (regionalne) i lokalne samouprave postavu u svoje strateške dokumente ciljeve zelene javne nabave kako bi doprinijeli održivoj proizvodnji i potrošnji i razvoju tržišta za zelene proizvode.

Održiva proizvodnja i potrošnja hrane

Proizvodnja hrane je vrlo složen sustav koji uključuje mnoge gospodarske, kulturne i okolišne čimbenike. Bolje razumijevanje sinergije tih mehanizama može pomoći u poboljšanju javnih politika. Pojam održiva hrana se temelji na vrednovanju svih aspekata pritiska na okoliš koji nastaju od trenutka proizvodnje, kroz transport i distribuciju do trenutka potrošnje, odnosno promatra se cijeli životni ciklus. Kroz koncept održive proizvodnje i potrošnje hrane jača se razvoj lokalnog gospodarstva što ima pozitivan učinak na socijalnu dimenziju održivog razvoja.

Akcijski plan razvoja ekološke poljoprivrede u Republici Hrvatskoj za razdoblje 2011. - 2016. godine označava vrlo važan korak naprijed u potpori nacionalnoj ekološkoj proizvodnji hrane. Temeljni propisi koji reguliraju ovo područje su Zakon o poljoprivredi („Narodne novine“, broj 30/15), Zakon o zaštiti okoliša („Narodne novine“, br. 80/13, 153/13, 78/15), Zakon o poljoprivrednom zemljištu („Narodne novine“, br. 39/13, 48/15), Zakon o hrani („Narodne novine“, br. 81/13, 14/14, 30/25), Pravilnik o integriranoj proizvodnji poljoprivrednih proizvoda („Narodne novine“, br. 137/12, 59/14) te Pravilnik o ekološkoj poljoprivrednoj proizvodnji („Narodne novine“, broj 19/16). Unatoč sve većem interesu poljoprivrednog sektora, šira javnost nema dovoljno saznanja o integriranoj proizvodnji i potencijalnom doprinosu iste u modelu održive poljoprivrede. Pravilnikom o integriranoj proizvodnji poljoprivrednih proizvoda („Narodne novine“, br. 149/2009, 127/2010, 50/2012, 120/2012 i 148/2013) uređuje se sustav integrirane proizvodnje, način i uvjeti upisa u Upisnik proizvođača u integriranoj proizvodnji, nadzor nad integriranom poljoprivrednom proizvodnjom, označavanje, sadržaj, veličina i izgled znaka integrirane proizvodnje i stavljanje na tržište integriranih proizvoda te druga pitanja značajna za provođenje ovoga sustava. Postoje nedostaci u promicanju tog modela proizvodnje koji se zalaže za poboljšanje obuke poljoprivrednika i potiče proizvođače da uspostave zajedničke inicijative za zaštitu okoliša. Poljoprivrednik treba potrošačima ponuditi najveću moguću transparentnost u

pogledu svog načina proizvodnje te pokazati kako se inovacije mogu staviti u službu održive poljoprivrede.

Prepoznata je potreba uvođenja sustavne edukacije i informiranja stanovništva o održivim životnim stilovima, kako na nacionalnoj tako i na regionalnoj i lokalnoj razini, u skladu s regionalnim i lokalnim osobitostima, uz poticanje dostupnosti lokalnih proizvoda na lokalnom tržištu. Uz navedeno, prepoznata je potreba povećanja fleksibilnosti korištenja javnog prijevoza i integracije s ostalim vrstama prijevoza te podizanja svijesti građana o koristima alternativnih oblika prijevoza.

Prilagodba klimatskim promjenama i upravljanje rizicima od katastrofa

Kroz Operativni program Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020. godine (OPKK) sredstva iz strukturnih fondova EU za projekte u Hrvatskoj osigurana su kroz tematski cilj 5. Klimatske promjene i upravljanje rizicima.

Područje prilagodbe klimatskim promjenama u Republici Hrvatskoj uređeno je Zakonom o zaštiti zraka („Narodne novine“ br. 139/11, 47/14) kojim se, između ostalog, određuju nadležnosti i odgovornosti za prilagodbu klimatskim promjenama te propisuje obaveza donošenja strateških i planskih dokumenata. Također, propisuje se obaveza procjene utjecaja klimatskih promjena upotrebom klimatskih modela te izrade scenarija utjecaja i ranjivosti uz obavezu definiranja mjera prilagodbe klimatskim promjenama u ranjivim sektorima.

Prilagodba klimatskim promjenama iznimno je zahtjevan zadatak koji traži predanost na razini donositelja odluka, sustavno planiranje i provedbu aktivnosti za prilagodbu i provedbu na dugogodišnjoj osnovi i na svim razinama. Prilagodba klimatskim promjenama treba činiti sastavni dio strateškog planiranja, a sve aktivnosti treba na odgovarajući način ugraditi u strateške dokumente povezane s prostornim planiranjem razvoja županija i jedinica lokalne samouprave. Stoga je potrebno uspostaviti suradnju sa svim sektorima te osigurati integriranje pitanja klimatskih promjena u sve politike i sektore te osigurati provođenje propisa na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini.

Od iznimne je važnosti jačanje razine svijesti donositelja odluka na razini velikih gradova, regionalnoj i lokalnoj razini o problemu klimatskih promjena i potrebi poduzimanja odgovarajućih mjera prilagodbe koje su prilagođene lokalnim specifičnostima. Do sada, na regionalnoj i lokalnoj razini pitanje prilagodbe klimatskim promjenama nije odgovarajuće razmatrano. U EU je prepoznato da je za postizanje dobrih rezultata u prilagodbi klimatskim

promjenama nužno sudjelovanje i doprinos velikih gradova, ali i regionalne i lokalne zajednice.

Jedinice lokalne samouprave (gradovi i Općine) dužne su sukladno Zakonu o sustavu civilne zaštite (NN broj 82/15) izrađivati procjene rizika od velikih nesreća. Procjena rizika je dokument koji identificira prijetnje i procjenjuje rizike na područja jedinica lokalne samouprave te predstavlja polazni dokument za izradu strategije smanjenja rizika. Aktivnosti i mjere smanjenja rizika proizašle iz dokumenata poput procjene i strategije, čine osnovu održivog razvoja gradova i Općina.

Horizontalna i vertikalna koordinacija za zaštitu okoliša, zaštitu prirode, klimatske aktivnosti i održivi razvoj

Jačanje horizontalne i vertikalne koordinacije za zaštitu okoliša, zaštitu prirode, klimatske aktivnosti i održivi razvoj neophodno je za provedbu Agende 2030 za održivi razvoj koja uključuje i sedamnaest novih ciljeva održivog razvoja koji su poznati i kao globalni ciljevi. Svrha globalnih ciljeva je iskorijeniti siromaštvo, glad i nejednakost, poduzeti mjere protiv klimatskih promjena, očuvati okoliš, smanjiti potrošnju resursa, poboljšati pristup zdravstvu i obrazovanju te izgraditi jake institucije i partnerstva. Danas su zahtjevi zaštite okoliša, smanjenja emisije stakleničkih plinova i očuvanje resursa sve složeniji i traže specifična znanja i angažman svih dionika u društvu na način da se osnaži horizontalna koordinacija između tijela i sektora na nacionalnoj razini, kao i vertikalna koordinacija putem uspostave kvalitetnije suradnje s lokalnom i područnom (regionalnom) samoupravom. Često se ističe nedostatak kapaciteta za provedbu ovih politika no treba razmotriti kako razviti postojeće kapacitete i unaprijediti znanja za uvođenje e-upravljanja (Strategija e-Hrvatska 2020).

Boljoj integraciji zaštite okoliša doprinose i instrumenti zaštite okoliša, kao što je to provedba postupaka strateške procjene utjecaja na okoliš (SPUO) i procjene utjecaja zahvata na okoliš (PUO), integrirano sprječavanje i nadzor onečišćenja kao i dobrovoljni instrumenti sustava upravljanja okolišem (npr. EMAS, ISO 14001). Tomu doprinosi i praksa integralnog prostornog planiranja, izrada i provedba planskih dokumenata politike regionalnog i lokalnog razvoja itd.).

Tablica 10. Pregled obveza lokalne samouprave koje proizlaze iz Plana zaštite okoliša RH

NOSITELJ/SUNOSITELJI	ROK	MOGUĆI IZVORI FINANCIRANJA	VRSTA MJERE
U Programe zaštite okoliša ili u druge strateške dokumente na regionalnoj i lokalnoj razini uvesti ciljeve zelene javne nabave			
Jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave	2017.-2023.	Jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave	Regulatorne mjere
Izraditi smjernice za poticanje dostupnosti lokalnih proizvoda na lokalnom tržištu			
Jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave	2017.-2018.	Državni proračun, Međunarodna sredstva, Sredstva iz Europskih strukturnih i investicijskih fondova	Edukacijske mjere
Izraditi program povećanja Fleksibilnosti korištenja javnog prijevoza i integracije s ostalim vrstama prijevoza te smanjivati utjecaje prometne aktivnosti i prometne infrastrukture na okoliš			
Nositelj: Ministarstvo nadležno za promet Sunositelji: Ministarstvo nadležno za zaštitu okoliša, Jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave	2019.	Državni proračun, Međunarodna sredstva, Sredstva iz Europskih strukturnih i investicijskih fondova	Edukacijske mjere, Istraživačko razvojne mjere
Izraditi regionalne i/ili lokalne Akcijske planove prilagodbe klimatskim promjenama ili integrirati prilagodbu klimatskim promjenama u strateške i planske dokumente			
Institucije/tijela/jedinice lokalne i područne (regionalne) i samouprave određeni nacionalnim Akcijskim planom prilagodbe klimatskim promjenama	2018.-2020.	Državni proračun i Sredstva iz Europskih strukturnih i investicijskih fondova	Regulatorne mjere
Izraditi procjene rizika od katastrofa na regionalnoj i lokalnoj razini te strategije smanjenja rizika od katastrofa			
Nositelj: Državna uprava za zaštitu i spašavanje Sunositelji: Jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave	2018.	Državni proračun	Dragovoljne mjere
Jačati kapacitete i povećati znanja službenika na državnoj/regionalnoj/lokalnoj razini o novim politikama zaštite okoliša, prirode, klime i održivom razvoju			
Nositelji: Relevantna tijela državne	2017.-2020.	Državni proračun	Edukacijske mjere,

uprave, Hrvatska agencija za okoliš i prirodu Sunositelji: Jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave			Istraživačko razvojne mjere
Organizirati seminare/radionice, videokonferencije, webinare i sl. radi razmjene informacija o politikama zaštite okoliša			
Nositelj: Ministarstvo nadležno za zaštitu okoliša Sunositelji: Jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, relevantan tijela državne uprave, organizacije civilnog društva	2017.- 2023.	Državni proračun, Međunarodna sredstva, Sredstva iz Europskih strukturnih i investicijskih fondova, Proračun Općina i gradova	Edukacijske i informativne mjere
Nastaviti raditi na dostupnosti većeg dijela podataka na izvorima i korištenju za izvješćivanje elektroničkim putem			
Nositelj: Hrvatska agencija za okoliš i prirodu Sunositelj: Tijela državne uprave i javne institucije svih sektora te ostali obveznici dostave podataka i Jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave	2016.-2023.	Fond za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost	Informativne mjere
Osigurati sredstva i ljudske resurse te znanje za daljnji razvoj Informacijskog sustava zaštite okoliša i prirode, kako bi se osiguralo prikupljanje, pohrana i razmjena podataka na nacionalnoj i međunarodnoj razini			
Nositelj: Hrvatska agencija za okoliš i prirodu, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave i ostali dionici / obveznici Informacijskog sustava zaštite okoliša i prirode Sunositelji: Ministarstvo nadležno za zaštitu okoliša, vlasnici informacija/podataka	2016.-2023.	Državni proračun	Dragovoljne i informacijske mjere

3.8 SWOT analiza - Prirodni resursi i prostor

SNAGE

- Tradicionalno radišno i poslovno stanovništvo
- Povoljno reljefno i klimatsko obilježje
- Dobar geoprometni položaj
- Očuvan i nezagađen prostor
- Doneseni prostorni planovi

MOGUĆNOSTI

- Uravnotežen i održiv razvoj, planski vođenim te dinamičnijim, moguće je ostvariti viši standard stanovništva
- Više korištenje sredstava EU fondova u razvoju

- Sustavna edukacija stanovništva

SLABOSTI

- Nedostatno cjeloživotno obrazovanje
- Nedovoljna valorizacija prirodnih resursa i prostora
- Nedovoljna osviještenost stanovništva o potrebi zaštite okoliša

PRIJETNJE

- Nelegalna odlagališta
- Odljev obrazovane radne snage
- Neprikladna zakonska regulativa

Izvor: Vlastita obrada, 2014.

4. INFRASTRUKTURA

4.1. Promet

Prometni sustav utemeljen je na mreži postojećih prometnica koje su državnog županijskog i lokalnog značaja, te na budućoj polu-auto-cesti Dragonja - Pula koja dijelom prolazi i područjem Općine Kaštelir – Labinci. Općinom prolaze dvije županijske ceste, Ž 5041 Poreč – Vižinada i Ž 5040 Tar – Višnjan. Obje ceste vrlo dobro Općinu povezuju sa županijskim prostorom. Uz ove dvije ceste, za Općinu vrlo važne ceste koje prostorom Općine prolaze pod skoro pravim kutem, ostale prometnice su praktično »slijepe« i vode do izoliranih naselja smještenih u kultiviranom krajobrazu podalje od glavnih prometnih tokova (Cerjana i Rogovića na pr.).

Cestovne veze

Sustav prometnica na regionalnoj razini zastupljen je županijskim cestama:

- a) Županijska cesta Ž-5041 (Poreč-Vižinada /Bulje, Buzet/),
- b) Županijska cesta Ž-5040 (Tar-Višnjan).

Ove ceste prolaze prostorom Općine križajući se skoro pod pravim kutem. Sa sjeverne strane križišta razvila se veća skupina naselja Općine oko naselja Kaštelir. Navedene ceste iznimno su važne za povezivanje prostora Općine sa širim okruženjem.

Obzirom na raspored naseljenosti u Općini osim navedenih županijskih cesta postoji još samo jedna lokalna cesta koja povezuje naselja Rogovići sa županijskom cestom Ž-5040:

- a) L-50045 (Ž-5040 – Rogovići)

Sve ostale ceste spadaju u nerazvrstane općinske ceste. Važno je napomenuti da je velika većina tih cesta ipak asfaltirana što je važno zbog bolje integracije prostora Općine.

4.2. Vodoopskrba

Vodoopskrba, odvodnja i vodno gospodarstvo

U Općini je do svih naselja izgrađena vodovodna mreža. Prostorom Općine prolaze magistralni cjevovodi koja su od županijskog značenja, a koji snabdijevaju među ostalim i Općinu.

To su:

- a) Iz pravca izvorišta Gradole, uređaja za pročišćavanje i vodospreme “Brdo” u Općini Vižinada u Općinu ulazi cjevovod profila 900 mm. Cjevovod prolazi prostorom Općine i u široj zoni Rogovića izlazi iz Općine i ulazi u prostor Grada Poreča te nastavlja u pravcu Pule vodom profila 700 mm. Od ovoga voda odvaja se cjevovod profila 600 mm u pravcu Mirne i Buja. Ovaj vod snabdijeva naselje Rogovići.
- b) Iz pravca Buzeta preko Općine Višnjan u Općinu ulazi cjevovod profila 150 mm do prekidne komore u Labincima (5 m³) nastavlja profilom 100 mm do vodospreme “Kornerija” (250 m³) i nakon toga se priključuje na magistralni cjevovod prema Puli koji svoje izvorište ima u izvorištu Gradole. Iz ovoga cjevovoda snabdijevaju se sva ostala naselja Općine.

4.3. Elektroopskrba

Elektroenergetika

Stanje elektroenergetike u Općini promotrit ćemo kroz dva vida:

- a) kroz transport električne energije čiji uređaji samo koriste prostor Općine,
- b) kroz elektroenergetsku opskrbu Općine.

Područjem Općine u njenom sjeverozapadnom dijelu smješten je zračni dalekovod ZDV – 110 kV na pravcu Bulje. To je jedini dalekovod ovog karaktera u Općini.

Područje Općine u potpunosti je pokriveno elektroenergetskim razvodom. Razvod je izvršen zračnim (ZDV) i podzemnim (KDV) vodovima od 10 kV.

U Općini je instalirano šest trafostanica TS 10/0,4 kV i šest trafostanica TS 10(20)/0,4 kV.

4.4. Pošta i telekomunikacije

Na području Općine postoji telekomunikacijska infrastruktura u svom osnovnom vidu koji se sastoji od uređaja za komutaciju (centrala), prijenosnog puta (telekomunikacijska mreža) i krajnjih korisnika u smislu telefonskih priključaka. Trenutno je područje Općine pokriveno s približno 240 telefonskih priključaka (GTP-a), što u odnosu na broj stanovnika, koji iznosi 1296 stanovnik, daje prosjek od 5,4 stanovnika po priključku ili 18,5 GTP-a na 100 stanovnika.

Postojeće stanje :

a) Telekomunikacijska mreža

Telekomunikacijska mreža pokriva sva naselja Općine. Razvedena je podzemnim Cu kablovima. Prostire se od UPS-a Kaštelir ukupnog kapaciteta 512 pari. Naselje Rogovići povezano je s mrežom podzemnim Cu kablom preko naselja Tar.

Iz osnovnih pružnih pravaca mreža se dalje grana podzemno, a na kraju zračnom mrežom do krajnjih korisnika.

b) U Općini postoji jedan poštanski ured. Obzirom na postojeću mrežu poštanskih ureda, smatra se da jedan poštanski ured u Općini smješten u naselju Kaštelir zadovoljava potreba.

4.5. SWOT analiza - Infrastruktura

SNAGE

- Blizina najznačajnijih prometnica
- Zadovoljavajuće rješenje vodoopsrbe, elektro-opskrbe, i PTT

SLABOSTI

- Nedefinirano i neriješeno pitanje prometne infrastrukture
- Neriješena parkirališta(nedostatna)

MOGUĆNOSTI

- Poticanje korištenja alternativnih izvora energije (solarna elektrana)
- Stvaranje uvjeta za plinifikaciju
- Uređenje odlagališta građevinskog i krupnog otpada
- Kvalitetnije održavanje prometnica i rješenje parkirnog prostora

PRIJETNJE

- Neodgovarajuća izgrađenost prometnica
- Nepoštivanje standarda održivog razvoja i ekologije

Izvor: Vlastita obrada, 2014

5. KOMUNALNA DJELATNOST

Pod komunalnim gospodarstvom razumijeva se obavljanje komunalnih djelatnosti. Naročito pružanje komunalnih usluga od interesa za fizičke i pravne osobe, te financiranje građenja i održavanje objekata i uređenja komunalne infrastrukture kao cjelovitog sustava na području jedinica lokalne samouprave.

Obavljanje komunalnih djelatnosti najčešće uključuje sljedeće vrste poslova:

- Izgradnja novih i rekonstrukcija postojećih dijelova kanalizacijskog sustava
- Prikupljanje i deponiranje komunalnog otpada
- Održavanje okoliša
- Izgradnja grobnica i održavanje groblja, te pogrebne usluge

Komunalna društva, osobito u sklopu jedinica lokalne samouprave, imaju nezamjenjivu zadaću u osiguranju životnih uvjeta svih građana, osobito kroz povećanje učinkovitosti komunalnog gospodarstva koje je jedan od preduvjeta za povećanje učinkovitosti ukupnog gospodarstva.

5.1. Odvodnja i pročišćavanje otpadnih voda

U Općini se planira izgradnja kanalizacijske mreže naselja i izgradnja uređaja za pročišćavanje otpadnih voda, a sve sukladno koncepciji razvoja prema prostornom planu šireg područja. U okviru obuhvata Plana planiran je razdjelni sustav odvodnje otpadnih voda, kako slijedi:

- *otpadne vode* trebaju se sakupljati i odvoditi kanalizacijskim sustavom do pročišćavača otpadnih voda dijelom gravitacijskim, a dijelom tlačnim sustavom,
- *oborinske (čiste) vode* zadržavaju se na građevnim česticama, koje smiju biti izgrađene do iznosa propisanih ovim Planom. Ostale površine moraju biti oplemenjene nasadima sukladno odredbama ovoga Plana.
- *oborinske vode s javnih prometnih kolnih površina* trebaju se voditi u vlastiti sustav odvodnje (sistemom ulične kanalizacije), koji bi sadržavao *pjeskolov* i skupljač

motornih ulja ispranih s kolovoza – separator izgrađen u okviru većih prometnih kolnih površina, a tako pročišćene vode bi se ispuštale u upojne bunare ili u javni sustav odvodnje oborinske vode.

- *oborinske vode s parkirališta izvan javnih prometnih i manipulativnih kolnih površina*, ako je parkiralište planirano za više od 15 automobila, potrebno ga je spojiti sa sustavom odvodnje javnih prometnih kolnih površina ili ako to nije moguće potrebno je izgraditi vlastiti sustav, koji bi sadržavao pjeskolov i skupljač motornih ulja ispranih s kolovoza – separatora. Tek tako pročišćene vode bi se ispuštale u upojne bunare.

Do izgradnje sustava odvodnje otpadnih voda u naseljima na području Općine Kaštelir-Labinci, koja nemaju izgrađen sustav odvodnje, odvodnja otpadnih voda rješavat će se izgradnjom nepropusnih sabirnih jama i biodiskova, a za što je temeljem važećih propisa potrebno ishodovati vodopravne uvjete. Ovim odredbama propisano je, da se obavezno mora izgraditi ovim Planom planirani sustav odvodnje otpadnih voda. Sadržaj sabirnih jama treba se prikupljati i prazniti na za to propisanim biopročistačima prije ispuštanja u upojne bunare ili za zalijevanje. Otpadne vode gospodarskih i sportskih namjena, koje ne odgovaraju propisima o sastavu kvaliteti voda, prije upuštanja u javni odvodni sustav moraju se pročititi predtretmanom na vlastitoj građevnoj čestici do propisanog stupnja.

Zone sanitarne zaštite

Dio prostora Općine nalazi se unutar II. zone sanitarne zaštite izvorišta – zona strogog ograničenja. Unutar utvrđenih granica zona zaštite, provodi se pasivna i aktivna zaštita vodonosnog sloja:

- a) Pasivnu zaštitu čine mjere zabrane građenja i smještaja pojedinih građevina i obavljanje određenih djelatnosti unutar utvrđene zone.
- b) Aktivnu zaštitu čine mjere za redovito praćenje razine i kakvoće vode unutar zona zaštite i poduzimanje mjera za njeno očuvanje i poboljšanje a osobito: građenje i rekonstrukcija vodoopskrbnih sustava, sustava javne odvodnje i tretmana otpadnih voda, uvođenje čistih proizvodnja, ugradnja spremnika s dodatnom zaštitom i sl.

U zoni strogog ograničenja - II. zone zaštite, planiran je dio GPN-a Cerjani sa zaseokom Oršići, dio GPN-a Tadini i dio GPN-a Kranjčići. Gradnja je moguća samo unutar navedenih građevinskih područja naselja. Na području II. zone zaštite zabranjuju se: poljodjelska proizvodnja, osim proizvodnje hrane na principima ekološke poljoprivrede, stočarska proizvodnja, osim za potrebe seljačkog gospodarstva, odnosno obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva.

Na području druge II. zone provest će se sljedeće mjere zaštite:

a) izgraditi ili rekonstruirati nepropusan sustav javne odvodnje s odvodnjom otpadne vode izvan zone, te na sustav priključiti otpadne vode postojećih objekata,

b) do ostvarenja uvjeta iz prethodne točke ovog podstavka, postojeći objekti ili objekti za koje nije planirano priključenje na sustav javne odvodnje moraju imati nepropusnu sabirnu jamu s kontrolom pražnjenja putem ovlaštenih institucija,

c) oborinske vode s postojećih cestovnih prometnica državnog i županijskog značaja odvesti nepropusnim sustavom odvodnje izvan zone,

d) pojedinačni objekti, objekti za držanje stoke ili drugi objekti koje nije moguće priključiti na sustav javne odvodnje zbog tehničkih ili ekonomskih razloga, moraju imati tipski uređaj drugog ili odgovarajućeg stupnja pročišćavanja s ispuštanjem otpadnih voda izvan zone ili izuzetno sakupljati otpadne vode u nepropusnu sabirnu jamu s kontrolom pražnjenja putem ovlaštenih institucija,

e) dionice postojećih cestovnih prometnica državnog i županijskog značaja u ovoj zoni moraju imati objekte za prihvatanje razlivenog goriva i drugih opasnih tekućina i bočne branike a transport opasnih tvari mora se odvijati sukladno posebnim propisima,

Svako građenje i obavljanje djelatnosti na području Općine Kaštelir-Labinci mora biti u skladu s važećom Odlukom o zonama sanitarne zaštite izvorišta vode za piće u Istarskoj županiji (SN IŽ 12/05).

Za eventualne izvedbe zahvata unutar prostora II. zone zaštite, koji nisu dopušteni sukladno propisima potrebno je izraditi projekt u sklopu kojeg treba detaljnim i namjenskim

vodoistražnim radovima ispitati uži lokalitet (“mikrozonu”). Na temelju rezultata ovih istraživanja utvrdit će se pogodnost terena za izvedbu predviđenog zahvata, te na osnovu njegove osjetljivosti odrediti pripadajuće mjere zaštite unutar tog prostora (“mikrozone”), a sve sukladno posebnim uvjetima nadležnog odjela Hrvatskih voda.

Odvodnja otpadnih voda i septičke jame

Ukoliko nije izgrađena odvodnja otpadnih voda, ona se vrši izgradnjom septičkih jama i njihovim redovitim pražnjenjem te odvoženjem sadržaja u za to određeni biopročistač, a prije ispuštanja u recipijent. Septička jama treba biti pristupačna za vozilo radi pražnjenja i raskuživanja. Zatečene zakonito izgrađene čestice koje koriste postojeći sustav odvodnje putem septičkih jama, po izgradnji javnog sustava odvodnje moraju se na njega priključiti.

Cisterne (šterne), bunari i drugi uređaji za lokalnu opskrbu vodom

Uređaji koji služe za opskrbu pitkom vodom cisterne, bunari i sl. moraju biti izgrađeni i održavani prema postojećim propisima. Trebaju biti izvedeni na propisanoj udaljenosti od postojećih septičkih jama, gnojišta te otvorenih kanalizacijskih odvoda i sl.

Mjere za poboljšanje okoliša:

Zbog prirodne i kulturne baštine te razmjerno velikih površina pod zaštitom krajolika, potrebno je neprekidno i sustavno provoditi mjere za poboljšanje i unapređivanje prirodnoga i kultiviranoga krajolika, kao mjere za sprječavanje nepovoljnog utjecaja na okoliš.

U cilju poboljšanja okoliša propisuju se sljedeće mjere:

- a) Do kraja izgraditi sustav kanalizacije s uređajima za pročišćavanje, osobito za površine gospodarske namjene i na svim mjestima gdje se javljaju znatniji onečišćivači;
- b) Smanjiti uporabu agrotehničkih sredstava koja onečišćuju tlo (pesticide, umjetno gnojivo i sl.)
- c) Sprječavati korištenje i izgradnju sustava koji proizvode buku i u tom smislu primjenjivati mjere zaštite od buke;
- d) Svi planirani turistički kapaciteti moraju biti ili priključeni na sustav odvodnje otpadnih voda ili moraju izgraditi vlastiti sustav odvodnje s biopročistačem koji će otpadne vode pročistiti do propisane razine u skladu sa zakonom, uredbama, pravilnicima i standardima.
- e) Potrebno je provesti mjere sanacije tla oštećenog erozijom biološkom sanacijom koja podrazumijeva vraćanje tla u prvobitno stanje. U prvom redu sadnjom autohtonih biljnih vrsta

(stabala i grmlja), kako bi se spriječila daljnja erozija, stabiliziralo tlo i omogućilo otjecanje površinskih voda.

5.2. Odlaganje čvrstog otpada

Održivo gospodarenje otpadom jedan je od prioritetnih ciljeva Općine Kaštelir-Labinci.

Sukladno načelima zaštite okoliša i održivog razvoja, poduzimat će se aktivnosti i mjere kojima će se poštovati hijerarhija u gospodarenju otpadom i ciljevi koji su propisani Planom gospodarenja otpadom RH, Zakonom o održivom gospodarenju otpadom (Narodne novine 94/13), i ostalim Strategijama, Planovima i zakonskim i pod zakonskim aktima RH koji se odnose na zaštitu okoliša i gospodarenje otpadom.

Odlagalište komunalnog otpada za Općinu Kaštelir-Labinci nalazi se u Poreču. Odlagalište **Košambra** se nalazi oko 2,5 km jugoistočno od centra Grada Poreča. U upotrebi je od 1977. godine. Prema računskim procjenama na odlagalištu je odloženo oko 400 000 m³ raznovrsnog otpada. Kako u okolici nije bilo na raspolaganju drugo odlagalište, na Košambri su odlagane, i još se uvijek odlažu sve vrste otpada iz domaćinstava, obrta i industrije, uključujući i otpad iz septičkih jama. Iznimku dijelom čini građevni otpad, koji se odlaže slobodno, na otvorenom i nekontroliranom odlagalištu, oko 500m udaljenom od Košambre.

Prema Pravilniku o načinima i uvjetima odlaganja otpada, kategorijama i uvjetima rada za odlagališta otpada (NN 114/15), sva postojeća odlagališta otpada u Republici Hrvatskoj moraju ispuniti zahtjeve ovog Pravilnika do 31. prosinca 2018. godine. Postojeća odlagališta otpada koja ne zadovoljavaju uvjete utvrđene ovim Pravilnikom smatraju se neusklađenim i moraju biti sanirana i zatvorena najkasnije godinu dana od dana puštanja u rad centra za gospodarenje otpadom za područje županije na čijem se području nalaze. Odlagalište otpada Košambra, kao i gradovi i općine iz kojih se otpad odlaže na Košambri, nalaze se na području Istarske županije te će sukladno tome svoj otpad zbrinjavati na ŽCGO Istarske županije (CGO Kaštijun) nakon njegovog otvaranja, što se predviđa tijekom 2017. godine.

Kako bi se ispunili ciljevi sadržani u Planu gospodarenja otpadom RH za razdoblje 2017.-2022. godine i hijerarhija u gospodarenju otpadom kao sastavni dio tog Plana potrebno je intenzivno educirati građane o pravilnom postupanju s otpadom.

U cilju smanjenja udjela biorazgradivog komunalnog otpada u ukupnim količinama komunalnog otpada potrebno je podijeliti kompostere za individualno kompostiranje građanima koji budu za to pokazali interes.

5.3. SWOT analiza komunalne djelatnosti

SNAGE

- Prikupljanje i deponij komunalnog otpada
- Dobro funkcioniranje i organizacija komunalne djelatnosti

SLABOSTI

- Nedovršen sustav otpadnih voda
- Neriješen problem parkirališta
- Sustav hortikulturalnog uređenja
- Javna rasvjeta
- Održavanje čistoće

MOGUĆNOSTI

- Dovršenje kanalizacijskog sustava
- Rješenje parkirališta
- Dovršenje tržnice
- Korištenje javnih površina
- Edukacija stanovništva o pravilnom postupanju s otpadom

PRIJETNJE

- Sustav urbanog uređenja
- Nova mreža i rekonstrukcija vodoopskrbnog sustava

Izvor: Vlastita obrada, 2014

6. DRUŠTVENE DJELATNOSTI

Sustav društvenih djelatnosti

Kada se govori o društvenim djelatnostima na području Općine Kaštelir-Labinci mora se naglasiti da su one usko povezane uz razvoj ove mlade Općine i uz njezine građane. U ovom se djelu daje prikaz društvenih djelatnosti koje kroz svoju infrastrukturu i širu zajednicu nudi građanima Općine Kaštelir-Labinci.

Sustav društvenih djelatnosti u Općini Kaštelir-Labinci uključuje sljedeće:

- Sustav obrazovanja
- Sustav kulturne i prirodne baštine
- Sustav zdravstvene zaštite i socijalne skrbi
- Sportsko – rekreativni sustav
- Sustav za razvoj neprofitnih udruga

Sustav društvenih djelatnosti zahtijeva zajedništvo udruga i zadruga, podsustava zdravstvene zaštite i socijalne skrbi, obrazovanja, te objekte i institucije koje promiču kulturni i sportski život stanovnika Općine Kaštelir-Labinci. Prema tome, veći dio djelatnosti i usluga nisu direktno pod kompetencijom Općine i stoga je prikaz tako koncipiran. Unutar sustava društvenih djelatnosti, podsustav obrazovanja uzima vrlo važnu ulogu. Kod kvalitete obrazovanja mladih ljudi, ali i kod njihovog zadržavanja u svom kraju, kao presudni preduvjet se javlja visoko razvijena obrazovna infrastruktura.

Kao i kod obrazovanja i kod podsustava zdravstvene zaštite i socijalne skrbi, važno je promotriti potrebu stanovništva za institucijama i razvijenoj infrastrukturnoj mreži, nužnost njihove izgradnje, adaptacije ili prenamjene, te "gravitaciju" stanovnika prema drugim jedinicama lokalne samouprave radi zadovoljenja potreba za zdravstvenom zaštitom. Društvene djelatnosti moraju pronaći više poveznica s gospodarskim potencijalom. Takav pristup je potreban u većoj mjeri kako bi se stvorila cjelovita slika područja preko plana razvoja i time omogućio razvoj novih ideja koje bi ostvarile dugoročni gospodarski prosperitet.

6.1. Obrazovanje

Obrazovanje u Hrvatskoj je dobro razvijeno mrežom obrazovnih institucija.

Predškolsko obrazovanje nije obvezatno i obuhvaća djecu od treće godine života do polaska u školu. Osnovno obrazovanje traje osam godina i obvezatno je za svu djecu po pravilu od 6 do 15 godina života. Cilj mu je stjecanje općeg znanja, što se ostvaruje prema jedinstvenim nastavnim planovima i programima. Srednje obrazovanje traje od 1 do 4 godine, a omogućuje stjecanje znanja i vještina potrebnih za uključivanje na tržište rada ili za nastavak školovanja. Srednje obrazovanje nije obvezatno.

Vrste srednjih škola, ovisno o nastavnom planu i programu jesu:

- gimnazije
- tehničke i srodne škole
- umjetničke škole
- industrijske i obrtničke škole.

Na područjima na kojima žive pripadnici nacionalnih manjina osnivaju se jedinice osnovnog i srednjeg obrazovanja s programima na jeziku i pismu nacionalnih manjina.

Visoko obrazovanje provodi se kroz sveučilišne i stručne studije. Sveučilišni studij osposobljava studente za obavljanje poslova u znanosti i visokom obrazovanju, u poslovnom svijetu, javnom sektoru i društvu općenito te ih osposobljava za razvoj i primjenu znanstvenih i stručnih dostignuća. Sveučilišni studiji ustrojavaju se i izvode na sveučilištu. Diplomski i poslijediplomski studiji mogu se izvoditi i u suradnji sa znanstvenim institutima. Stručni studij pruža studentima primjerenu razinu znanja i vještina koje omogućuju obavljanje stručnih zanimanja. Osposobljava ih za neposredno uključivanje u radni proces. Stručni studiji provode se na visokoj školi ili veleučilištu, a mogu se provoditi i na sveučilištu. Veleučilišta ili visoke škole mogu organizirati specijalistički diplomski stručni studij u trajanju od jedne do dvije godine za osobe koje su završile stručni studij ili preddiplomski sveučilišni studij.

Poslijediplomski sveučilišni studij traje u pravilu tri godine. Ispunjenjem svih propisanih uvjeta i javnom obranom doktorskog rada stječe se akademski stupanj doktora znanosti (dr. sc.) odnosno doktora umjetnosti (dr. art.). Sveučilište može organizirati poslijediplomski specijalistički studij u trajanju od jedne do dvije godine, kojim se stječe zvanje sveučilišnog specijalista uz naznaku struke (univ. spec.).

U Općini Kaštelir-Labinci organizirani su: Dječji vrtić Radost Poreč osnovan je godine 1985. Osim matičnog odjela u sklopu vrtića djeluju i Područni vrtići u Poreču, Taru, Višnjanu, **Kašteliru**, Vižinadi i Svetom Lovreču. Program rada temelji se na programskim koncepcijama Ministarstva prosvjete, a u ustanovi se nudi kraći program vjerskog odgoja i sportska igraonica. U popodnevnim satima organizirana je predškola. U dječjem vrtiću u Kašteliru trenutno boravi 43 djece (2012). Predškolski odgoj obuhvaća programe odgoja, naobrazbe, zdravstvene zaštite, prehrane i socijalne skrbi koji se ostvaruju u dječjim vrtićima, prilagođenim razvojnim potrebama djece te njihovim mogućnostima i sposobnostima. Dječji vrtić stvara primjerene uvjete za rast i razvoj svakog djeteta, dopunjuje obiteljski odgoj i svojom otvorenošću uspostavlja suradnju s roditeljima i neposrednim dječjim okruženjem. U dječjim vrtićima provodi se odgojno-obrazovni rad koji je usklađen s potrebama djece i zaposlenih roditelja, a provodi se s djecom raspoređenom u skupine cjelodnevnog ili poludnevnog boravka. Dječji vrtići obavljaju djelatnost na temelju godišnjeg plana i programa rada ustanove.

Osnovna škola **JOŽE ŠURANA u Višnjanu** s područnim školama u Kašteliru i Vižinadi obavlja svoju djelatnost odgoja i obrazovanja učenika na području Općina Višnjan, Kaštelir - Labinci, Vižinada. Osnovna škola Kaštelir momentalno broji 115 učenika.

6.2. Kultura i prirodna baština

Prema mitološkoj priči, grčki moreplovci Argonauti su oko 1200 g. prije nove ere u Kalhidi, na crnomorskoj obali Male Azije, oteli zlatno runo i Crnim morem preko rijeke Ister (današnji Dunav) dospjeli Savom do Alpskih obronaka u Sloveniji. Podzemnim vodama, spustili su se do rijeke Mirne i tu na obroncima osnovali svoje utvrde i nastanili se. Otuda im i ime Istri.

Naravno da u legende možemo i ne moramo vjerovati, ali činjenica je da su se u brončano doba na vrhovima brežuljaka iznad rijeke Mirne pojavile GRADINE (KAŠTELIERI). To su bile utvrde opasane zidom koji je branio pristup samo sa jedne strane, a prirodne prepreke i strma padina prema dolini Mirne branile su pristup s ostalih strana. Iz tog doba nađeni su ostaci i istraženi grobovi-tumule, gomile kamenja u kojima su tadašnji stanovnici pokapali svoje pokojnike, keramičke vaze, sitni predmeti za upotrebu izrađeni od kostiju, ornamenti od bronce i slično. Dolaskom rimskih legija pojavljuje se na obroncima

iznad luke Nigrinjan, dvorac-utvrda Nigrinjan, čiji ostaci još i sada postoje. Iskapanjem nađeni su iz tog doba novčići, oznake, posuđe i sl., a otkriven je i nadgrobni spomenik iz I stoljeća koji sjeća na IX rimsku legiju ISPANIKU nazvanu Triumphalis po pobjedi 31. godine prije Krista. U doba Rimljana područje Kaštelira i Labinci nalazi se u sastavu Porečke kolonije, te je ovim krajevima prolazila rimska vojna cesta-VIA FLAVIA. Rimljani su preko Trsta, rijeke Mirne, Kaštelira i Labinci ovom cestom, čiji ostaci još postoje, išli za Poreč te dalje za Pulu. Nedaleko vie Flavie iza sela Dvori pronađeni su 1908. godine ostaci velike gospodarske zgrade-VILA RUSTICA, iz II stoljeća. Rimski posjednik u toj je zgradi podigao čak i posebnu prostoriju posvećenu Bachu-bogu pijanog veselja. Ploča s natpisom se do danas čuva u Porečkom muzeju. Antički nalazi nađeni su na više lokacija ovog područja (uzvisina Golaš iznad rijeke Mirne, antička vila i grobovi na zapadnoj strani Rogovičke, te antički grobovi kod benediktinskog samostana Sv. Mihovila pod zemljom) što govori o dobroj naseljenosti ovog kraja u doba rimske vlasti u Istri.

Dvorac-utvrda Nigrinjan postoji i poslije propasti rimskog carstva. Dokumentirano je da ga je osvojio Bizant, te da je u IX stoljeću pripao francima Karla Velikog. 929 god. dvorac prelazi u posjed Porečkih biskupa i od tada vrlo često mijenja vlasnika do okupacije od strane Venecije u XV stoljeću. Mala i neudobna utvrda bila je napuštena već u drugoj polovici XV stoljeća kada se spominje da je dvorac u raspadanju. U XVI stoljeću ovim su prostorima harali ratovi i kuga koji su opustošili mjesta uz rijeku Mirnu, a stanovnici koji su preživjeli preselili su se dalje od obronaka na sigurnija mjesta i tu osnovali naselja. Postoje pisani dokumenti da već 1178 godine Kaštelir naseljavaju slavenski narodi (Hrvati) pristigli u VII stoljeću bježeći pred Avarima sa Karpata i grade kuće te sade vinovu lozu po obližnjim poljima. U drugoj polovici XVI stoljeća poslije haranja kuge drugi val Hrvata, bježeći pred Turcima, doseljava se u Istru. Hrvati naseljavaju i područje Kaštelira i Labinci i osnivaju brojna mala naselja koja dan danas imaju imena po tim doseljenicima (Babići ,Rojci, Roškići, Brnobići itd). Oni nastoje sačuvati svoj jezik, čakavski govor i glagolsku pismenost u javnom životu i crkvenom bogoslužju. Iz Labinci potječe glagoljski natpis koji se čuva u Porečkom muzeju .Starohrvatsko groblje postojalo je blizu ranosrednjovjekovne crkve Sv. Križa na kaštelistiini nedaleko Nigrinjanske utvrde, na visoravni iznad rijeke Mirne. Benediktinci opatije Sv. Mihovila pod zemljom su također bili glagoljaši i sačuvan je njihov u ulomcima, rukom pisani glagoljski brevijar iz kojeg su molili službene molitve. Inače je ova opatija podignuta još u IX stoljeću i dobila je naziv po neobičnoj konstrukciji samostanske crkve čije je svetište ukopano u zemlju. Danas postoje samo dijelovi ukopani u zemlju jer su

vrijedni dijelovi ove opatije preneseni u crkvu Sv. Ivana Krstitelja u Labincima. Postoje naznake da propašću Nigrinjana propada i njegova župa pa je sjedište župe za područje Kaštelira u crkvi Sv. Ivana Krstitelja u Labincima do izgradnje nove župne crkve u Kašteliru 1858 godine. Zvonik uz crkvu je podignut tek 1869. godine.

Krajem XVIII (1797) Istra pripada Austriji te se mogućnosti domicilnog stanovništva umnogome povećavaju i daju im se veće slobode. U Labincima se 1892 u prostorijama stare župničke kuće otvara talijanska škola, a u Kašteliru 1896 jedna od prvih hrvatskih škola u Istri. Nekoliko godina kasnije talijanska škola dobiva novosagrađenu školu na granici Kaštelira i Labinci koja s prekidom za vrijeme prvog svjetskog rata djeluje do 1933 godine kada se škola opet vraća u stare prostorije u centar Labinci. Natjecateljski duh dvaju mjesta očituje se i u osnivanju talijanske limene glazbe u Labincima 1902, a u Kašteliru 1909 hrvatske. Rapalskim ugovorom 1920 godine Istra pripada Italiji i odmah prestaju raditi hrvatska škola i glazba, koje opet počinju sa radom tek poslije drugog svjetskog rata kada Istra biva priključena Jugoslaviji. Od osamostaljenja Hrvatske od Jugoslavije mjesta Kaštelir i Labinci povijesno i geografski bliski, usko vezani i familijarnim vezama i teritorijem 1997. godine postaju jedna općina.

6.2.1. Kulturno društvene djelatnosti

Kud Kaštelir Labinci-sekcija limena glazba

Okuplja sve zainteresirane za učenje i sviranje duhačkih instrumenata te organizira kulturne priredbe, smotre i manifestacije

Kud Kaštelir Labinci-sekcija ples i pjesma

Okuplja ljubitelje muzike i plesa te radi na očuvanju tradicijske kulture. Organizira kulturne priredbe, smotre, natjecanja i manifestacije.

Kud Kaštelir Labinci-sekcija maškare

Okupljanje u svrhu promocije i održavanja tradicijskih maškara.

Lovačka udruga "Fazan" Kaštelir-Vižinada

Djelatnosti udruge su uzgoj i zaštita divljači; gospodarenje lovištem; razvijanje kinologije i lovnog streljaštva; upoznavanje sa suvremenim tekovinama lovne etike i prakse, nabavkom stručne literature, organiziranjem predavanja, seminara, savjetovanja, priredbi, posjeta lovačkom muzeju, izložbama i slično; širenje lovne kulture članova

Udruga matice umirovljenika Kaštelir-Labinci Kaštelir 113

Dobrovoljna, nestranačka, humanitarna i neprofitna organizacija koja okuplja cca 100 umirovljenika naše Općine, a u svrhu druženja, uzajamnog pomaganja i boljeg informiranja članova o pravima i mogućnostima umirovljenika.

Zajednica Talijana "Santa Domenica" Labinci 8, Kaštelir

Zajednica organizira aktivnosti u cilju očuvanja, održavanja, promocije i razvitka uloge, položaja, subjektiviteta, integriteta i ustavno-pravne jednakosti i zaštite identiteta talijanske nacionalne zajednice. Zajednica broji oko 200 članova. U vlastitim prostorijama zajednica organizira razne aktivnosti te stručna predavanja na temu zdravlja, poljoprivrede i povijesti za svo građanstvo Općine Kaštelir-Labinci

Društvo gljivara "Žurdana" Kaštelir

Okupljanje građana i širenje znanja iz oblasti gljivarstva i ljekovitog bilja putem predavanja, seminara, izložbi i kolokvija.

6.3. Zdravstvo

Podaci o zdravstvenoj zaštiti u Hrvatskoj u skladu su s preporukama i definicijama Svjetske zdravstvene organizacije. Zakonom o zdravstvenoj zaštiti omogućeno je otvaranje privatne prakse i osnivanje privatnih ustanova. U tijeku 1994. završena je preobrazba zdravstvenih ustanova i njihovo organizacijsko prilagođavanje tom zakonu, što je imalo za posljedicu prestanak rada medicinskih centara i njihovu preobrazbu u ustanove primarne i bolničke zdravstvene zaštite te zavode za javno zdravstvo. 1997. počinje proces zakupljivanja dijelova zdravstvenih ustanova primarne zdravstvene zaštite (domova zdravlja i ljekarni) u vlasništvu županija i Grada Zagreba. U 2003. počeo je proces spajanja domova zdravlja i osnivanja županijskih domova i domova zdravlja Grada Zagreba, te se od te godine broj domova zdravlja smanjio.

Služba zdravstvene zaštite školske djece i mladeži reorganizirana je od 1998. Liječenje školske djece obavlja se u sklopu ambulanti opće medicine, a preventivna zaštita u službama školske medicine koje su prešle u zavode za javno zdravstvo. Zbog toga je broj djelatnika i organizacijskih jedinica opće medicine veći od 1998. Zdravstvena je djelatnost organizirana na tri razine. Zdravstvena djelatnost na **primarnoj razini** obuhvaća djelatnost opće medicine, školsku medicinu, higijensko-epidemiološku zaštitu, zubo zdravstvenu zaštitu, hitnu

medicinsku pomoć, medicinu rada, primarnu zaštitu žena i djece, patronažnu i ljekarničku djelatnost. Obavlja se u zdravstvenim ustanovama bez obzira na vrstu vlasništva: domovima zdravlja, ustanovama za hitnu medicinsku pomoć, ustanovama za zdravstvenu njegu u kući i ljekarnama te ordinacijama privatne prakse.

Zdravstvena djelatnost na **sekundarnoj razini** obuhvaća specijalističko-konzilijarnu zdravstvenu zaštitu te bolničku zdravstvenu zaštitu koja se provodi u općim i specijalnim bolnicama i lječilištima. Zdravstvena djelatnost na **tercijarnoj razini** obuhvaća obavljanje najsloženijih oblika zdravstvene zaštite iz specijalističkih djelatnosti u kliničkim ustanovama i državnim zdravstvenim zavodima.

Sadašnji kapaciteti primarne zdravstvene zaštite svode se na ambulatnu jedinicu i stomatološku ordinaciju. Obzirom na blizinu dodatnih zdravstvenih sadržaja u susjednom Gradu Poreču, postojeći kapaciteti mogu zadovoljiti minimalne potrebe stanovništva. Specijalistički pregledi obavljaju se u Gradu Poreču i specijalističkim ustanovama u gradovima Puli, Rijeci, te u drugim centrima.

6.4. Socijalna skrb

Sustav socijalne skrbi definiran je Zakonom o socijalnoj skrbi kao temeljni zakon kojim se uređuje način obavljanja i financiranja djelatnosti socijalne skrbi, korisnici prava, postupak za ostvarivanje tih prava, te druga pitanja od značenja za obavljanje ove djelatnosti. Socijalna skrb je djelatnost kojom se osigurava i ostvaruje pomoć za podmirenje osnovnih životnih potreba socijalno ugroženih, nemoćnih i drugih osoba. Pritom je riječ o potrebama koje ove osobe, zbog nepovoljnih osobnih, gospodarskih, socijalnih i drugih razloga, ne mogu zadovoljiti same, niti uz pomoć članova obitelji. Radi sprečavanja, ublažavanja i otklanjanja uzroka i stanja socijalne ugroženosti socijalnom skrbi pruža se potpora obitelji, posebice djeci i drugim osobama koje ne mogu brinuti same o sebi. Općenito govoreći, ranjive skupine, odnosno skupine s povećanim rizikom siromaštva i socijalne isključenosti, su one s niskim primanjima (nezaposleni, starije osobe bez mirovine, određene kategorije umirovljenika, jednoroditeljske obitelji), ranjive etničke manjine (Romi), osobe s invaliditetom i dr.

Sredstva za financiranje djelatnosti socijalne skrbi osiguravaju se pretežno iz državnog proračuna, i to oko 96%, dok se ostalih 4% osigurava iz prihoda za posebne namjene. Proračunski izdaci u financiranju sustava socijalne skrbi kretali su se od 2.509.026.429 kuna ili 0,80% BDP-a u 2007. godini do 2.966.389.499 kuna ili 0,89% BDP-a u 2009. godini. Socijalna se skrb ostvaruje putem centara za socijalnu skrb, centara za pomoć i njegu, državnih i nedržavnih domova socijalne skrbi, decentraliziranih domova za starije i nemoćne osobe, drugih domaćih i stranih pravnih i fizičkih osoba koje obavljaju djelatnost socijalne skrbi, udomiteljskih obitelji, obiteljskih domova, organiziranog stanovanja, organizacija civilnoga društva i dr. U Republici Hrvatskoj na državnoj razini djeluje 80 centara za socijalnu skrb s 27 podružnica koji obavljaju niz funkcija koje se mogu podijeliti na javne ovlasti u području socijalne skrbi, obiteljsko-pravne i kazneno-pravne zaštite, te stručno-analitičke, financijske i druge poslove.

Trenutačno u Hrvatskoj postoji 275 državnih i nedržavnih domova i drugih pravnih osoba koji obavljaju djelatnost socijalne skrbi za djecu i mladež bez odgovarajuće roditeljske skrbi, djecu i mladež s poremećajima u ponašanju, djecu s teškoćama u razvoju i odrasle osobe s invaliditetom, djecu i odrasle osobe žrtve obiteljskog nasilja, djecu i odrasle osobe žrtve trgovanja, ovisnike o alkoholu, drogama i drugim opojnim sredstvima, starije i nemoćne osobe, te psihički bolesne odrasle osobe.

6.4.1. Socijalna skrb Općine

Centar za socijalnu skrb Poreč smješten je u Gradu Poreču. Mjesna nadležnost Centra prostire se na područje od 350 km². U Ispostavi Poreč obavljaju se poslovi iz djelokruga Ureda državne uprave u Istarskoj županiji za područje Grada Poreča, te općina Kaštelir, Labinci, Sveti Lovreč, Višnjan, Vižinada i Vrsar.

1. Skrb o starijim osobama

Prednost se daje programima i projektima kojima je cilj jačanje i poticanje:

poboljšanje kvalitete života osoba starije životne dobi, a posebno razvoja izvaninstitucionalnih oblika skrbi za starije, kvalitetno provođenje slobodnog vremena, te aktivno sudjelovanje u životu zajednice osoba starije životne dobi, uključivanje osoba starije životne dobi u sportske i rekreativne aktivnosti u zajednici.

2. Zaštita braka, obitelji, djece i mladih

Prednost se daje programima i projektima kojima je cilj jačanje i poticanje:

kreativnog provođenja slobodnog vremena djece i mladih, aktivnosti prihvatilišta za žene i djecu žrtve obiteljskog nasilja, programa i projekata koji obuhvaćaju kao direktne korisnike djecu i mlade s ciljem razvijanja socio-emotivnih vještina i prevencije ovisnosti, programa s roditeljima (razvijanje roditeljskih vještina) i razvijanje suradnje vrtić/škola s obitelji/zajednicom, pružanja psihosocijalne pomoći traumatiziranoj djeci i kvalitetan rad sa zlostavljačima u svrhu preveniranja budućih kaznenih djela,

3. Skrb o osobama s posebnim potrebama

Prednost se daje programima i projektima kojima je cilj jačanje i poticanje:

sprječavanje rizika društvene isključenosti osoba s posebnim potrebama, osiguravanje punog i aktivnog sudjelovanja osoba s invaliditetom u životu zajednice, uključivanje osoba s invaliditetom u sportske i rekreativne aktivnosti u zajednici, povećanje integracije djece s teškoćama u razvoju, olakšavanje zapošljavanja i pristupima svim izvorima, pravima, dobrima i uslugama zajednice.

6.5. Sport

Sportska aktivnost mještana upražnjava se djelom na području Općine, a djelom na širem području (najvećim djelom poreštine). U Općini djeluju sljedeći sportski klubovi:

Stolnoteniski klub "BAMBI" Kaštelir 113, Kaštelir

Klub djeluje od 2002 godine u prostorijama Doma Kaštelir. Trenutno najuspješniji sportski klub naše općine, a tijekom godine kroz klub pređe cca 30 članova koji svakodnevno treniraju po jedan i pol sat. Posebni individualni treninzi odvijaju se vremenski neograničeno.

Po službenoj kategorizaciji u klubu trenutno djeluju sljedeće kategorije:

- mlađi kadeti i mlađe kadetkinje

- kadeti i kadetkinje

- juniori i juniorke

- mlađi seniori i mlađe seniorke U-21

- seniori i seniorke

- najmlađi kadeti i najmlađe kadetkinje – neslužbena natjecanja u HSTS. U sezoni 2008/2009 stolnotenisačice Martina Rioža-najuspješnija sportašica Općine, Maja Šuman i Mirela Šuvalić natjecale su se u **II Hrvatskoj stolnoteniskoj ligi zapad- žene** Bojana Vidović, Ivana Miletović i Matea Bratović zauzele su drugo mjesto u **III Hrvatskoj stolnoteniskoj**

ligi-PIG-Regija. Članice stolnoteniskog kluba “Bambi”, koje su ujedno i članice ŠŠK područne škole Kaštelir , uvrstile su se u 2008 god. među 10 najboljih škola na državnom prvenstvu svih osnovnih škola RH. Na pojedinačnim i ekipnim natjecanjima nastupaju najčešće djevojčice jer one i sačinjavaju najveći broj članova kluba. Među najmlađim kadetima razvijaju se nade stolnoteniskog sporta Kaštelira, a među njima talentirani Petar Brčić i Tea Berljavac. Djelatnost kluba je poticanje i promicanje stolnoteniskog športa; organiziranje i provođenje treninga članova; organiziranje i sudjelovanje na natjecanjima; organiziranje i provođenje programa aktivnosti djece i mladeži; organiziranje športsko rekreacijske aktivnosti građana; suradnja sa drugim stolnoteniskim klubovima i športskim organizacijama

Nogometni klub “KAŠTELIR-LABINCI”

Klub je nasljednik nekadašnjeg Nogometnog kluba “Kaštelir” koji je postojao od 1960 do 1993 godine. Nakon pauze od četiri godine registriran je nogometni klub naziva “Kaštelir-L Klub okuplja cca 85 članova, a raspoređeni su u slijedećim grupama:

Predtakmičari: 20 djece u dobi do 9 god.

Pioniri : 15 djece u dobi od 9-14 god.

Juniori :16 članova u dobi od 14- 18 god.

Seniori : 20 članova

Veterani: 14 članova

Klub djeluje na vlastitom nogometnom igralištu “HUZALICA” gdje su tri puta tjedno organizirani treninzi. Seniori se natječu u 3.Ž.N.L sjever, dok se veterani natječu u 2.Istarskoj nogometnoj ligi sjever. Djelatnosti kluba su sudjelovanje na nogometnim natjecanjima i organiziranje natjecanja; organiziranje i održavanje treninga članova; populariziranje i unapređenje nogometa; suradnja s drugim nogometnim klubovima i ostale djelatnosti iz Statuta.

Muški rukometni klub “ 28 APRIL” Kaštelir

Muški rukometni klub postojao je u Kašteliru već 1967.god. i trajao je sve do 1995. god. Najprije je to bio MRK “ 28.april”, a zatim MRK “Mladost”. Nekolicina entuzijasta ponovno je aktivirala muški rukomet osnivajući 14.4.2008. MRK “28.april” Kaštelir. Klub je u kratkom vremenu okupio 70-tak članova od kojih je 48 natjecatelja u službenim natjecanjima županije i republike, a 16 veterana koji sudjeluju na raznim prijateljskim turnirima diljem Istre. Ostalo su članovi koji podupiru i pomažu klub u svim njegovim funkcijama. U radu kluba vrlo aktivno sudjeluju i roditelji mladih članova. Članovi kluba, rođeni 1998. i mlađi, sudjelovali su na prvenstvu Hrvatske u MINI RUKOMETU za 2009. Treninzi se,

zahvaljujući novoj dvorani u Kašteliru, odvijaju svakodnevno. Djelatnosti kluba su poticanje i razvijanje rukometnog sporta; organiziranje rukometne škole za mlađe uzraste; organiziranje i provođenje treninga za sve kategorije rukometaša; organiziranje utakmica; unapređivanje stručnog rada u klubu te ostale djelatnosti utvrđene Statutom.

Boćarski klub “KAŠTELIR” Kaštelir

Najstariji boćarski klub Kaštelištine osnovan je 1974 godine i broji 30 članova koji nastupaju u 3.Istarskoj boćarskoj ligi. U sklopu kluba djeluju i veterani koji se natječu u boćarskoj ligi ZBK Poreč. Klub ima vlastite prostorije i igralište u centru Kaštelira.

Djelatnost kluba je planiranje rada i razvitka boćarskog sporta; organiziranje i provođenje redovnih sustavnih treninga aktivnih članova radi pripreme za natjecanja; skrb o izgradnji i održavanju boćališta na području djelovanja kluba; poduzimanje mjera i stvaranje uvjeta za unapređenje stručnog rada; skrb o stvaranju materijalnih i financijskih uvjeta za normalan rad kluba.

Tenis klub Kaštelir

Klub postoji od 1997 godine i okuplja cca petnaest malih i velikih entuzijasta. Dva puta godišnje organizira se škola tenisa za djecu na privatnom tenis terenu u Labincima. Veterani sudjeluju na otvorenim prvenstvima Istarskih klubova nekoliko puta godišnje. Tenis klub “Kaštelir” u suradnji s tenis klubom “Poreč-Parenzo” iz Poreča organizira veteransko-seniorsku ligu rekreativaca na pokrivenim terenima Lanterne. Djelatnost kluba je poticanje i promicanje tenisa sudjelovanjem na sportskim natjecanjima u zemlji i inozemstvu; organiziranje sportskih priredbi i natjecanja; okupljanje mladih radi igranja tenisa; suradnja s ostalim organizacijama koje se bave tenisom te ostale djelatnosti Statuta.

Paragliding klub “ KRILA MIRNE” Kaštelir 113, Kaštelir

Djelatnost kluba je organizacija i provođenje redovnih sustavnih treninga članova radi pripreme za natjecanja; poduka i trening mladeži i članova; planiranje rada i razvitka padobranskog jedrenja i parajedriličarstva; pilotiranje svim RC modelima i ultralakim letjelicama sa i bez motornog pogona.

Ženski rukometni klub “ MLADOST” Kaštelir

Klub broji cca 65 članova. Natjecatelja ima 46 i raspoređeni su u slijedećim skupinama: - najmlađi uzrast za MINI rukomet imlađe kadetkinje takmiče se u prvenstvima unutar Istarske županije. -seniorke se takmiče u III Hrvatskoj ligi zapad. Treninzi se odvijaju po navedenim kategorijama gotovo svakodnevno u sportskoj dvorani Kaštelir. Klub djeluje tako da utvrđuje politiku razvitka ženskog rukometnog športa od interesa za sve članove, sponzore i

dioničare; koordinira sportske aktivnosti svojih članova i provodi planirane aktivnosti svog strukovnog saveza; omogućava neophodne natjecateljske uvjete za svoje članove; skrbi o provođenju mjera zdravstvene zaštite svojih članova; sudjeluje u organizaciji ili samostalno organizira sportska natjecanja i manifestacije; organizira ženske rukometne sportske škole; brine o školovanju i odgojnom radu sa mladeži; organizira racionalno i efikasno obavljanje svih ostalih poslova i zadataka od zajedničkog interesa za Klub i razvoj rukometnog športa.

6.6. SWOT analiza- Društvene djelatnosti

SNAGE

- Dobar sustav predškolskog i osnovnoškolskog obrazovanja
- Zadovoljavajuća primarna zdravstvena zaštita
- Bogata povijest prostora
- Tradicionalni osjećaj identiteta
- Razvijena sportska aktivnost

SLABOSTI

- Neriješena skrb za starije i nemoćne osobe
- Nedovoljna valorizacija kulturnih i tradicionalnih vrijednosti
- Nedovoljno razvijen "društveni život"

MOGUĆNOSTI

- Organizirani pristup valorizaciji bogate povijesti prostora te kulturnih i tradicijskih vrijednosti (turistička ponuda)
- Ulaganje u obrazovanje (ukupno) i jači poticaj
- Podizanje kvalitete zdravstvenih usluga
- Izgradnju sadržaja za turističku ponudu i građanstva

PRIJETNJE

- Neodgovarajuća i nesustavna valorizacija kulturnih tradicijskih vrijednosti (moguća devastacija izbora)
- Suvremena turistička kretanja mogu narušiti elemente identiteta i tradicijskih vrednota (negativan utjecaj turizma)
- Dugoročna strategija razvoja društvenih djelatnosti (ne postoji)
- Pretjerana izgradnja ruralnog prostora
- Nedostatno financiranje

Izvor: Vlastita obrada, 2014 .

7. GOSPODARSTVO

7.1. Društveno-ekonomski razvoj Općine

Oslanjajući se na razvojne resurse i potencijale u cjelini promatrano gospodarski razvoj temeljit će se na:

- intenziviranju poljoprivrede, posebno vinogradarstva i maslinarstva i povrtlarskih kultura,
- industrijsko-servisnih usluga i obrtničkih i drugih usluga vezanih za građevinarstvo
- izletničko-rekreacijskog turizma
- Bez obzira na trenutno stanje gospodarstva, industrijska i obrtnička tradicija postoji. Postoje i značajne građevne aktivnosti u izgradnji novih gospodarskih i drugih građevina.

7.1.1. Gospodarstvo

Tradicija i dostignut nivo razvoja, klimatske prilike i svojstvena kvaliteta tla utječu i na mogućnosti razvoja poljodjelstva, osobito maslinarstva, vinogradarskih i povrtlarskih kultura. Upravo u smjeru razvoja vinogradarstva i proizvodnje vinskih proizvoda, te maslinarstva i proizvodnje maslinovog ulja, u okviru obiteljskih gospodarstva ali i velikih proizvođača planiran je daljnji razvoj i to u proizvodnji osnovnih poljoprivrednih proizvoda ali i u njihovoj preradi u kvalitetne i na tržištu prepoznatljive proizvode. Naime, proizvodnja kvalitetnog vina i kvalitetnog maslinovog ulja sa tržišno prihvatljivim brendom tih proizvoda omogućiti će profitabilno bavljenje poljoprivrednom proizvodnjom, što će povoljno utjecati na ukupan razvoj. Podaci o planiranim vinarijama nalaze se u prilogu:

Tablica 11. Površine poslovne – proizvodne namjene – obiteljske vinarije

Površina poslovne – proizvodne namjene – obiteljska vinarija naziv, naselje	Površina (ha)
„Vinarija Kovači“, Kovači i Roškići;	0,29 ha
„Vinarija Mekiši“, Mekiši kod Kaštelira;	0,27 ha
„Vinarija Kranjčići“, Kranjčići;	0,39 ha
UKUPNO	0,90 ha

Industrija i servisi

Za industrijski i servisni razvoj Općine Kaštelir - Labinci planiraju se dvije gospodarske zone i to:

- poslovna zona „Labinci“,
- poslovna zona „Devići“

Te zone u cjelini treba do kraja komunalno opremiti kako bi se omogućio kvalitetan razvoj i poslovanje poduzetnicima. Više podataka o zonama daje se u nastavku:

Tablica 12. Poslovne zone – g.p. izvan naselja

Gradevinsko područje izvan naselja – naziv i tip	Površina (ha)
Poslovna zona Labinci - proizvodna namjena (I) i poslovna namjena (K)	20,77 ha
Poslovna zona Devići proizvodna namjena: – prehrambena (I3)	14,34 ha
UKUPNO	35,11 ha

Intenzitet rasta i razvoja gospodarstva sigurno će biti u korelaciji s razvojem potrebne infrastrukture i demografskim mogućnostima, ali i obrnuto.

Izletničko-rekreacijski turizam i smještaj

U skladu s već opisanim mogućnostima i ograničenjima prostornog razvoja Općine, budući prirodni potencijal karakterizira razmjerno oskudan temelj sirovinskih resursa. Ipak relativno bogatstvo prirodnih uvjeta osigurava povoljne mogućnosti za izletnički i rekreacijski turizam osobito u zoni rijeke Mirne. Slijedom navedenog na području Općine planirane su površine sportsko-rekreacijske namjene koje omogućavaju aktivnosti kao što su konjički sport, biciklizam, streljaštvo, planinarenje i sl. Specifična konfiguracija terena na području Općine omogućava i aktivnosti poput paraglyding-a. U sveukupnoj ponudi Općine bitno je izdvojiti i više planiranih turističkih lokacija – „Deklići“ „Montecal“ , „Kornerija“ i pojedinačne lokacije za izgradnju smještajnih kapaciteta unutar kojih je planirano približno 500 ležajeva.

Unutar površina ugostiteljsko-turističke namjene (u naselju – „turistička lokacija“ (TL)) - hoteli (T1) i/ili turističko naselje (T2), moguća je izgradnja isključivo objekata namijenjenih turizmu i to: ugostiteljskih objekata koji pružaju usluge smještaja, zatim ugostiteljskih objekata koji pružaju usluge hrane i pića, pratećih poslovnih objekata - sportski, trgovački, uslužni (putničke agencije, saloni i sl.), zabavni objekti i izložbeno-prodajne galerije, te

pratećih infrastrukturnih građevina. U nastavku su prikazani kroz tablicu detaljniji podaci za navedene turističke lokacije:

Tablica 13. Turističke lokacije na području Općine Kaštelir-Labinci

GRAĐEVINSKO PODRUČJE UGOSTITELJSKO TURISTIČKE NAMJENE - „TURISTIČKA LOKACIJA“ (TL) UNUTAR GPN-a, POJEDINAČNE GRAĐEVINE ZA SMJEŠTAJ, GRAĐEVINSKO PODRUČJE SPORTSKO-REKREACIJSKE NAMJENE	MAX. BROJ KREVETA (postojeće + planirano)	UKUPNA POVRŠINA GRAĐ. PODRUČJA (ha)	OBVEZE, SMJERNICE I NAPOMENE
TL „MONTECAL“ (T1/T2) - Kaštelir, Labinci	180	3,59	50 ležajeva/ha
TL „DEKLIĆI“ (T1/T2) - Deklići	140	2,51	55 ležajeva/ha
POJEDINAČNE GRAĐEVINE ZA SMJEŠTAJ (HOTEL, PANSION, PRENOČIŠTE I MOTEL)	140		kapaciteti nisu planirani za jednu lokaciju (građevnu) veće distribuiraju na području Općine
SRC „KORNERIJA“ (R6) - Kovači	40	2,0	20 ležajeva/ha
UKUPNI PLANIRANI SMJEŠTAJNI KAPACITET NA PODRUČJU OPĆINE	500		

Velike mogućnosti razvoja turizma pruža ponuda boravka turista u ruralnom turizmu raznih oblika, od kojih možemo za istaknuti boravak i odmor u kućama za odmor. Naime, trendovi zadnjih godina pokazuju da je ponuda kuća za odmor u ruralnom prostoru sve traženija na emitivnom tržištu Europe i da taj oblik turizma daje sve veće ekonomske efekte vlasnicima kuća ali i okruženju, te da su smještajni kapaciteti u takvom vidu popunjeni gotovo pola godine s tendencijom da se popunjenost povećava i postižu sve bolji efekti. To je upravo suprotno smještajnim kapacitetima na obali koji su izrazito sezonskog karaktera sa intenzivnim popunjenjem od 3 do 4 mjeseca.

Gledavši moguće kapacitete takvih objekata na području cijele Općine, može se zaključiti da ti kapaciteti postaju sve ozbiljniji, slikovito rečeno kao mala turistička naselja sa disperziranim objektima po cijelom području i disperzijom vlasništva na veliki broj malih domicilnih i drugih vlasnika, poduzetnika. Situacija na području Općine već sada potvrđuje takve trendove, a slični razvoj pokazuju i druge općine u Istri. Posebno one, koje su na vrijeme shvatile prednosti takvoga razvoja turizma. Na području Istre ima i manje razvijenih općina koje ne podržavaju takav razvoj iz manje – više nepoznatih razloga, a većih mogućnosti razvoja bez da mobiliziraju sve razvojne mogućnosti koje objektivno postoje nisu moguće.

7.1.2. SWOT analiza- Gospodarstvo

SNAGE

- Razvoj poljoprivrednih proizvoda (vino, ulje, povrće)
- Stanovništvo s iskustvom i tradicijom poljoprivredne proizvodnje
- Mogućnost razvoja ruralnog turizma
- Dobar rad poduzetničke zone i dobro iskustvo
- Interes "Agrolagune" za razvoj kapaciteta za preradu poljoprivrednih proizvoda
- Institucionalna potpora razvoju gospodarstva

MOGUĆNOSTI

- Velika mogućnost razvoja poljoprivrede
- Mogućnost razvoja malog i srednjeg poduzetništva
- Povezivanje poljoprivrednika (posebno marketing)
- Povezivanje poljoprivrede i turizma (plasman proizvoda i kvaliteta)
- Korištenje poticaja (EU fondovi i ostalo)
- Sustavni pristup edukaciji (cjeloživotno)
- Produženje korištenja ugostiteljsko-turističkih kapaciteta
- Privatno-javna partnerstva
- Poticati ambicioznije i veće razvojne projekte

SLABOSTI

- Usitnjenost posjeda
- Nedostaje par većih razvojnih projekata
- Turistička djelatnost sezonskih karakteristika
- Nedovoljna educiranost stanovništva i poduzetnika (cjeloživotno učenje)
- Otežan plasman poljoprivrednih proizvoda

PRIJETNJE

- Gospodarska i financijska kriza
- Nema koncepta razvoja turizma i poljoprivrede
- Ograničenja postavljena od strane EU u poljoprivredi
- Zanemarivanje edukacije (cjeloživotno)

Izvor: Vlastita obrada, 2014.

8. FINANCIRANJE JAVNIH POTREBA

Jedinice lokalne samouprave stječu prihode iz vlastitih izvora, od zajedničkih poreza i dotacija iz državnog i županijskog proračuna, a sve sukladno Zakonu o financiranju jedinica lokalne uprave i područne (regionalne) samouprave i kasnijim izmjenama i dopunama istog zakona (NN 117/93, 69/97, 33/00, 73/00, 127/00, 59/01, 107/01, 117/01, 150/02, 147/03, 132/06, 26/07, 73/08).

Sustav prihoda općina obuhvaća vlastite prihode (izvore) općine kao i zajedničke prihode od kojih dio pripada općinama.

Vlastiti izvori općine i grada jesu:

1. prihodi od vlastite imovine, u smislu članka 68. stavka 3. točke 1., 2., 3. i 4. Zakona o lokalnoj samoupravi i upravi,
2. općinski odnosno gradski porezi u skladu s ovim Zakonom,
3. novčane kazne i oduzeta imovinska korist za prekršaje koje sami propišu,
4. upravne pristojbe u skladu s posebnim zakonom,
5. boravišne pristojbe, u skladu s posebnim zakonom,
6. komunalne naknade doprinosi i druge naknade utvrđene posebnim zakonom,
7. naknade za uporabu javnih općinskih ili gradskih površina,
8. drugi prihodi utvrđenim posebnim zakonom.

Općine ili gradovi mogu uvesti ove poreze:

1. prirez porezu na dohodak,
2. porez na potrošnju,
3. porez na kuće za odmor,
4. porez na neobrađeno obradivo poljoprivredno zemljište,
5. porez na nekorištene poduzetničke nekretnine,
6. porez na tvrtku ili naziv,
7. porez na korištenje javnih površina.

Zajednički prihodi su porez na dohodak i porez na promet nekretnina. Prihod od poreza na dohodak i poreza na promet nekretnina dijele se između države, općine, grada i županije, dok se prihod od poreza na dohodak raspodjeljuje između države, općine i grada. Zajednički

prihodi, države, općine i grada su i prihodi od ugovorenih godišnjih naknada za koncesije, prema Zakonu o koncesijama («Narodne novine», br. 89/92.), i to:

1. za crpljenje mineralnih i termalnih voda,
2. za zahvaćanje voda za javnu vodoopskrbu.

8. 1. Proračun Općine

Prihodi Općine Kaštelir - Labinci

Proračun općine Kaštelir-Labinci za 2014 godinu, sa projekcijama za 2015. i 2016 godinu, sastoji se od :

Tablica 14. Proračun Općine Kaštelir-Labinci

BROJ KONT		Plan za	Projekcija za	Projekcija za
A	VRSTA PRIHODA / RASHODA	2014	2015	2016
		1	2	3
6	Prihodi poslovanja	4.746.000,0	4.786.000,0	4.766.000,0
		0	0	0
61	Prihodi od poreza	2.690.000,0	2.720.000,0	2.720.000,0
		0	0	0
		1.770.000,0		
611	Porez i prirez na dohodak	0	0,00	0,00
613	Porezi na imovinu	810.000,00	0,00	0,00
614	Porezi na robu i usluge	110.000,00	0,00	0,00
63	Pomoći iz inozemstva (darovnice) i od subjekata unutar općeg proračuna	65.000,00	65.000,00	65.000,00
633	Pomoći iz proračuna	40.000,00	0,00	0,00
635	Pomoći izravnjanja za decentralizirane funkcije	25.000,00	0,00	0,00
64	Prihodi od imovine	540.000,00	550.000,00	530.000,00
641	Prihodi od financijske imovine	5.000,00	0,00	0,00
642	Prihodi od nefinancijske imovine	535.000,00	0,00	0,00
65	Prihodi od upravnih i administrativnih pristojbi, pristojbi po posebnim propisima i naknada	1.451.000,0	1.451.000,0	1.451.000,0
		0	0	0
		1.451.000,0		
652	Prihodi po posebnim propisima	0	0,00	0,00
66	Prihodi od prodaje proizvoda i robe te pruženih usluga i prihodi od donacija	0,00	0,00	0,00

663	Donacije od pravnih i fizičkih osoba izvan opće države	0,00	0,00	0,00
7	Prihodi od prodaje nefinancijske imovine	1.381.800,0	846.800,00	808.800,00
71	Prihodi od prodaje neproizvedene dugotrajne imovine	726.800,00	487.800,00	448.800,00
711	Prihodi od prodaje materijalne imovine - prirodnih bogatstava	726.800,00	0,00	0,00
72	Prihodi od prodaje proizvedene dugotrajne imovine	655.000,00	359.000,00	360.000,00
721	Prihodi od prodaje građevinskih objekata	655.000,00	0,00	0,00

Izvor: Općina Kaštelir-Labinci, 2014.

Pregled prikazanih prihoda proračuna Općine Kaštelir - Labinci pokazuje kretanje prihoda kroz više godina, što je važno za analizu koji su se prihodi smanjivali, a koji povećavali kroz vremensko razdoblje praćenih godina. Osnovna karakteristika prihoda proračuna kroz više godina je da se prihodi dramatično smanjuju i to posebno:

- prihodi od potpora iz proračuna zbog značajnog smanjenja potpora iz državnog i županijskog proračuna
- kapitalni prihodi zbog smanjenja u svim djelatnostima vezanim za nekretnine i građevinarstvo

Veličina prihoda je od posebnog značaja za ocjenu ukupnog financijskog kapaciteta Općine, a kada se od prihoda oduzmu rashodi, dolazi se do slobodnih sredstava koja se mogu angažirati u funkciji planiranog razvoja Općine. Nažalost, vlastiti prihodi nisu dovoljni za jača ulaganja u razvoj Općine Kaštelir - Labinci, pa će se morati naći i dodatne izvore kako bi se osigurao brži razvoj koji se planira.

U donjoj tabeli prikazan je index pada prihoda po godinama u odnosu na početnu 2014.g. iz čega se vidi da su prihodi smanjeni u odnosu na 2014 g.

Tablica 15. Index pada prihoda u Općini Kaštelir-Labinci 2014.-2016.

VRSTA PRIHODA/PRIMITAKA	2014	2015	2016
UKUPNO PRIHODI I PRIHODI OD PRODAJE NEFINANCIJSKE IMOVINE	100	91,92	90,97

Rashodi proračuna Općine Kaštelir - Labinci

Općina Kaštelir - Labinci ostvaruje rashode u proračunu za zadovoljavanje javnih potreba na području Općine, u skladu sa zadaćama i ovlastima općine, a sve sukladno Zakonu o financiranju jedinica lokalne uprave i područne (regionalne) samouprave (NN 117/93) i kasnijim izmjenama i dopunama istog zakona.

Tablica 16. Prikaz rashoda Općine Kaštelir - Labinci za 2014.g. 2015.g. i 2016.g.

RASHODI				
BROJ KONT		Plan za	Projekcija za	Projekcija za
A	VRSTA PRIHODA / RASHODA	2014	2015	2016
		1	2	3
		5.427.800,0	5.357.800,0	5.289.800,0
3	Rashodi poslovanja	0	0	0
		1.230.000,0	1.230.000,0	1.230.000,0
31	Rashodi za zaposlene	0	0	0
		1.050.000,0		
311	Plaće (Bruto)	0	0,00	0,00
312	Ostali rashodi za zaposlene	10.000,00	0,00	0,00
313	Doprinosi na plaće	170.000,00	0,00	0,00
		2.551.800,0	2.508.800,0	2.440.800,0
32	Materijalni rashodi	0	0	0
321	Naknade troškova zaposlenima	105.000,00	0,00	0,00
322	Rashodi za materijal i energiju	515.000,00	0,00	0,00
		1.293.000,0		
323	Rashodi za usluge	0	0,00	0,00
329	Ostali nespomenuti rashodi poslovanja	638.800,00	0,00	0,00
34	Financijski rashodi	19.000,00	19.000,00	19.000,00
342	Kamate za primljene kredite i zajmove	2.000,00	0,00	0,00
343	Ostali financijski rashodi	17.000,00	0,00	0,00
	Pomoći dane u inozemstvo i unutar opće države	763.000,00	748.000,00	748.000,00
363	Pomoći unutar općeg proračuna	763.000,00	0,00	0,00
	Naknade građanima i kućanstvima na temelju osiguranja i druge naknade	163.500,00	151.500,00	151.500,00
	Ostale naknade građanima i kućanstvima iz proračuna	163.500,00	0,00	0,00
38	Ostali rashodi	700.500,00	700.500,00	700.500,00
381	Tekuće donacije	680.500,00	0,00	0,00
385	Izvanredni rashodi	20.000,00	0,00	0,00
386	Kapitalne pomoći	0,00	0,00	0,00
		4.350.000,0	3.475.000,0	
4	Rashodi za nabavu nefinancijske imovine	0	0	285.000,00

41	Rashodi za nabavu neproizvedene dugotrajne imovine	20.000,00	20.000,00	20.000,00
411	Materijalna imovina - prirodna bogatstva	20.000,00	0,00	0,00
42	Rashodi za nabavu proizvedene dugotrajne imovine	4.330.000,0	3.455.000,0	265.000,00
		0	0	
		4.300.000,0		
421	Građevinski objekti	0	0,00	0,00
422	Postrojenja i oprema	15.000,00	0,00	0,00
426	Nematerijalna proizvedena imovina	15.000,00	0,00	0,00

Izvor: Općina Kaštelir – Labinci, 2014 g.

Ukupne rashode Općine možemo grupirati u sljedeće grupe rashoda:

- tekući rashodi proračuna
- rashodi za nabavu nefinancijske imovine

Tablica 17. Ukupni rashodi Općine Kaštelir-Labinci

VRSTA RASHODA/IZDATAKA	2014	2015	2016
UKUPNO RASHODI I RASHODI ZA NABAVU NEFINANCIJSKE IMOVINE	100,00	90,33	57,01

Iz tabele ukupnih rashoda Općine Kaštelir - Labinci vidljiva je oscilacija rashoda, no s tendencijom povećanja rashoda bez obzira na raspoloživost prihoda, što s aspekta slobodnih sredstava za razvoj nije dobro. Prema svim pokazateljima, Općina Kaštelir - Labinci ima male mogućnosti razvoja gledavši proračunske prihode i rashode. Kako nadležnost i odgovornost za razvoj infrastrukture na području lokalne uprave i samouprave snosi Općina, kao i odgovornost za druge lokalne funkcije, posebno ukupni razvoj općine potrebno će biti u dužem razdoblju osigurati dodatne izvore za razvoj. Tako da projekte poput lokalnih prometnica, objekata za rekreaciju, vodovodnu i kanalizacijsku infrastrukturu, ali i sve druge projekte, čija izgradnja i održavanje predstavljaju izniman financijski rashod, bude moguće isfinancirati i realizirati. Zbog tog pritiska, lokalne samouprave su primorane potražiti alternativne mehanizme financiranja i upravljanja za poslove vezane uz infrastrukturu.

Pažnja k osiguranju dodatnih sredstava je uglavnom usmjerena na uključivanja:

- sredstva iz raznih programa državnih institucija koja su namijenjena za realizaciju razvojnih projekata. Danas vodstvo lokalne samouprave ima nove mogućnosti za

financiranje, a to su: Međunarodne financijske institucije i državni Fondovi koji daju potpore i izravne kredite lokalnim samoupravama, kao što su Europska banka za obnovu i razvoj, Europska investicijska banka, Fond za regionalni razvoj i Hrvatska banka za obnovu i razvoj (HBOR) i sl. Također, u obzir treba uzeti povoljne kredite i potpore državnih financijskih institucija (HBOR), Fond za regionalni razvoj, Fond za razvoj i zapošljavanje, Fond za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost, Hrvatske vode i raznih Ministarstva i Vlade RH).

- javnog sektora i sredstava privatnog sektora za pružanje usluga vezanih za infrastrukturu lokalnih samouprava (javno-privatno partnerstvo). Javno-privatno partnerstvo je u Hrvatskoj tek u začetku. Ulaskom u EU i iskustvima koja na tom području imaju najrazvijenije države, Hrvatska će steći više saznanja o tom načinu korištenja vanproračunskih sredstava, pa držimo da je to jedan od značajnih mogućih izvora za razvoj svake općine. Javno-privatno partnerstvo (JPP) podrazumijeva suradnju između tijela javne vlasti s privatnim sektorom, bilo na razini središnje ili lokalne zajednice, s ciljem zadovoljavanja neke javne potrebe. U najširem smislu javno-privatno partnerstvo mogli bismo definirati kao skupinu zajedničkih inicijativa javnog sektora te privatnog profitnog i neprofitnog sektora, u kojima svaki subjekt donosi određena sredstva i sudjeluje u planiranju i odlučivanju. Međutim, pod pojmom javno-privatno partnerstvo danas se u užem smislu podrazumijevaju kooperativni pothvati u sklopu kojih javni i privatni sektor udružuju resurse i stručna znanja kako bi, kroz prikladne alokacije resursa, rizika i nagrada, zadovoljili neku javnu potrebu. Primjenom različitih metoda, privatni sektor može uposliti svoje resurse i vještine u pružanju dobara i usluga koje tradicionalno osigurava država.
- sredstva EU fondova koja su već sada prisutna kroz IPA-u (Instrument predpristupne pomoći) i druge fondove i koja će u većoj mjeri biti prisutna nakon ulaska Hrvatske u EU

Postoji mogućnost financiranja takvih projekata i putem kreditiranja općine, no to ne može biti dugoročni i trajni izvor jer se posuđena sredstva moraju vratiti sa dodatnim rashodima za kamate tako da kreditiranje u smislu financiranja treba shvatiti samo kao kratkoročni izvor za

pokrivanje kratkoročnog debalansa između prihoda i rashoda, a nikako kao osnovni izvor za dugoročno financiranje kapitalnih projekata.

8.2. Financiranje razvoja kroz financiranje iz EU Fondova (programa)

Poseban osvrt u prikazu mogućnosti financiranja razvojnih projekata općine dati ćemo kroz mogućnosti financiranja iz sredstava EU fondova i to:

- kroz mogućnosti financiranja razvojnih projekata same Općine
- kroz mogućnosti financiranja projekata poduzetnika, raznih institucija i udruga, nevladinih organizacija i organizacija civilnog društva, te samih građana

Naime, za ukupni razvoj općine nužno je osposobiti se i usmjeravati aktivnosti na maksimalno korištenje bespovratnih sredstava koje pružaju EU fondovi:

- kroz financiranje iz strukturnih fondova
- kroz financiranje kroz (programe) fondove unije.

Za obje vrste fondova definirano je programsko razdoblje financiranja od 2014.g. – 2020.g., a Hrvatska pristupa mogućnosti korištenja bespovratnih sredstava kao punopravna članica Europske unije. U nastavku se daje prikaz različitih fondova (programa) sa intencijom da se o sustavu fondova pruži što više informacija kako bi se olakšao put njihovog korištenja.

8.2.1. Programi predpristupnih fondova – prethodno razdoblje

Bez obzira što se radi o generaciji EU fondova koja više nije na snazi dobro je spomenuti ukratko razdoblje prepristupnih fondova prve i druge generacije jer je to bilo razdoblje pripreme Hrvatske za ulazak u punopravno članstvo Europske unije koje je i uslijedilo sa 1.7.2013.g. Europska je unija kao pomoć za pripremu zemalja srednje i istočne Europe za članstvo u Europskoj uniji osnovala tri programa PHARE, ISPA i SAPARD, tzv. prepristupne programe, a od 2007. do 2013. jedinstveni prepristupni program IPA – instrument predpristupne pomoći. Program PHARE se koncentrira na izgradnju institucija, sudjelovanje u programima zajednice, ekonomsku i socijalnu koheziju i industrijsko restrukturiranje. Program SAPARD se bavio modernizacijom poljoprivrede i ruralnim razvojem, a ISPA podržava infrastrukturne projekte u području prometa i zaštite okoliša.

IPA program:

Instrument predpristupne pomoći IPA (eng. *Instrument for Pre-Accession assistance*) bio je instrument predpristupne pomoći za razdoblje 2007. – 2013. koji zamjenjuje dosadašnje programe CARDS, PHARE, ISPA i SAPARD.

Osnovni ciljevi programa IPA su pomoć državama kandidatkinjama i državama potencijalnim kandidatkinjama u njihovom usklađivanju i provedbi pravne stečevine EU, te priprema za korištenje strukturnih fondova.

Republika Hrvatska bila je korisnica IPA programa od 2007. godine do kraja 2013.g. kada program IPA za Hrvatsku prestaje.

Ovaj jedinstveni predpristupni instrument za pomoć u predpristupnom razdoblju razlikuje dvije skupine zemalja:

- Države sa statusom potencijalnog kandidata za članstvo u Uniji (Albanija, Bosna i Hercegovina, Crna Gora i Srbija)
- Države sa statusom kandidata za članstvo u Europskoj uniji (Hrvatska, Makedonija, Turska)

U slučaju država kandidatkinja za članstvo, Europska Unija uz navedene oblike potpore osigurava i sredstva koja financiraju projekte potpunog usklađivanja nacionalnih zakona s pravnom stečevinom Unije, pune primjene usklađenog zakonodavstva, kao i pripreme korisnica programa za provođenje kohezijske i poljoprivredne politike Unije.

Program IPA sastoji se od sljedećih pet komponenti:

IPA I - jačanje kapaciteta i izgradnja institucija

IPA II - prekogranična suradnja

IPA III - regionalni razvoj

IPA IV - razvoj ljudskih potencijala

IPA V - ruralni razvoj

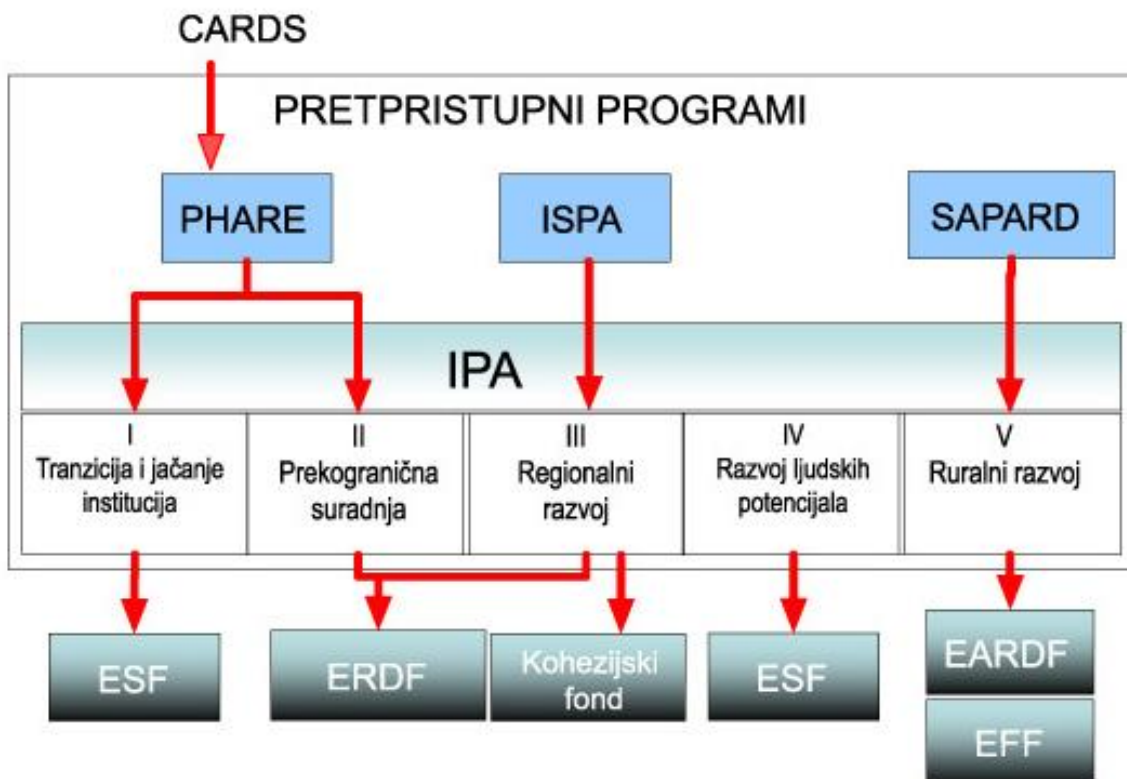
Upravljačka struktura uspostavljena je za provedbu svake od 5 komponenti programa IPA. Sastoji se od Upravljačkog/ih tijela te Provedbene/ih agencija koje vrše natječajne i ugovorne procedure. Na čelu svake Operativne strukture je osoba nadležna za upravljanje programom IPA .

8.2.2. Programsko razdoblje 2014. – 2020.g.

Potpune mogućnosti korištenja EU fondova, Hrvatska je ostvarila ulaskom u Europsku uniju postajući punopravna članica Europske unije.

Slijed dvije generacije predpristupnih fondova i sadašnjih važećih Eurospkih strukturnih i investicijskih fondova za razdoblje od 2014. – 2020.g. prikazan je u tablici u nastavku:

Tablica 18. Predpristupni fondovi i Europski strukturni i investicijski fondovi za razdoblje 2014. – 2020.g.

Sustav potpora državama članicama EU ostvaruje kroz dvije vrste fondova (programa) i to:

- Kroz korištenje zajedničkih programa na nivou Europske unije
- Kroz korištenje europskih strukturnih i investicijskih fondova (ESI) po posebnim programima usvojenim od strane hrvatskih tijela i potvrđenih od strane Europske komisije (Operativni programi i Strategije)

8.2.2.1. Programi Unije

Stupanjem na snagu Lisabonskog ugovora, dosadašnji naziv "Programi Zajednice" je izmjenjen te se koristi naziv "Programi Unije". Programi Unije predstavljaju integrirani niz aktivnosti koje usvaja Europska unija u svrhu promicanja suradnje između država članica u različitim područjima povezanim sa zajedničkim politikama EU.

Članstvom u Europskoj uniji, Hrvatska punopravno sudjeluje u svim postojećim Programima Unije bez obzira na prethodno potpisane Memorandume o razumijevanju, te prestaje biti obavezna uplaćivati godišnje članarine. Sa završetkom financijskog razdoblja Europske unije 2007.-2013., većina dotadašnjih Programa Unije završila je s provedbom. Europski parlament usvojio je nove zakonske okvire za Programe Unije u financijskom razdoblju 2014.-2020. Dok su za neke programe poduzete znatne promjene u odnosu na dosadašnji koncept, iz ostalih osnivajućih uredbi može se vidjeti nastavak uhodane strukture i provedbe programa iz prethodnog financijskog razdoblja 2007.-2013.

Vlada Republike Hrvatske usvojila je 2. srpnja 2014. godine Zaključak o sudjelovanju Republike Hrvatske u Programima Unije u financijskom razdoblju 2014.-2020. godine, kojim se imenuju nadležne institucije i odgovorne osobe za koordinaciju sudjelovanja Hrvatske u programima te imenuju tijela državne uprave koja su uključena u provedbu pojedinih programa u financijskom razdoblju 2014.-2020. godine. Svaki program ima posebnu pravnu osnovu i različita provedbena pravila, koji su određeni posebnim zakonodavnim okvirom za svaki od programa (osnivajuće uredbe EU).

Centralizirani model provedbe

Većina Programa Unije provodi se prema centraliziranom modelu provedbe u kojem su za financijsko upravljanje i provedbu odgovorna tijela Europske komisije, tj. Opće uprave

zadužene za pojedini program koje odlučuju o vrsti i trajanju programa, raspoloživom proračunu te raspisuju pozive na dostavu projektnih prijedloga.

Decentralizirani model provedbe

U slučaju decentraliziranog modela, riječ je o prenošenju provedbene strukture na nacionalno tijelo. Tako u slučaju decentraliziranih aktivnosti u okviru programa Erasmus +, nacionalno tijelo predstavlja Agencija za mobilnosti i EU programe (AMPEU). Financijski nadzor ili reviziju provode ili nadziru Europska komisija, OLAF i Europski revizorski sud.

U nastavku se navode programi Unije koji su važeći za razdoblje 2014. – 2020.g.

Tablica 19. Programi Europske Unije 2014.-2020.

Obzor 2020.
Kreativna Europa
Customs 2020.
Program EU za zaštitu potrošača 2014.-2020.
Zdravlje za rast - Treći višegodišnji program EU u području zdravstva
Europa za građane
Program o pravima, jednakosti i građanstvu
Program za konkurentnost poduzeća i malih i srednjih poduzeća (COSME)
Erasmus +
Hercule III
Mehanizam Unije za civilnu zaštitu
Fiscalis 2020.
Program za zapošljavanje i socijalne inovacije
LIFE program za zaštitu okoliša i klimatske akcije
Program za pravosuđe

8.2.3. Europski strukturni i investicijski fondovi (ESI FONDOVI)

Kohezijska politika već je neko vrijeme druga financijski najznačajnija zajednička politika EU. U financijskom razdoblju 2007.- 2013. iznosi 308 milijardi eura od 864,3 milijardi eura ukupnog proračuna EU. Snage i usluga: veće tržište, veća mobilnost u radu i obrazovanju, veći izbor usluga itd. S početnog naglaska na postizanju ujednačenog razvitka unutar EU, cilj kohezijske politike se s vremenom pomiče ka jačanju globalne konkurentnosti europskog gospodarstva. Taj je trend izražen i u posljednjoj reformi politike: od 2007. godine veći naglasak na istraživanju i razvoju, inovaciji, usklađenosti obuke s potrebama tržišta rada, informacijskoj infrastrukturi, suradnji s privatnim sektorom u sufinanciranju i pripremi projekata, okolišnoj održivosti, sprječavanju prirodnih i tehnoloških rizika itd. Reformom se nastoji kohezijsku politiku staviti u službu Lisabonske strategije i učiniti ju polugom održivog gospodarskog rasta EU. Dakle, puno više od politike ujednačenog regionalnog razvoja. EU doprinos održivom gospodarskom rastu zemalja članica ostvaruje se usmjeravanjem EU sredstava, a time i nacionalnih sredstava (sufinanciranje) na prioritetna ulaganja (ona s izraženim ekonomskim doprinosom) te uvođenjem kvalitetnijeg pristupa razmišljanja o razvoju zemalja članica, utemeljenog na strateškom planiranju.

Instrumenti kohezijske politike generički je termin za:

- Europski fond za regionalni razvoj (EFRR)
- Europski socijalni fond (ESF)
- Kohezijski fond

Europski strukturni i investicijski fondovi naziv je za prethodno navedene fondove, te još dva fonda za poljoprivredu i ribarstvo i to:

- Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj (EPFRR)
- Europski fond za pomorstvo i ribarstvo (EFPR)

Slika 13. Europski strukturni i investicijski fondovi

Osnovna je svrha financijske perspektive postavljanje sedmogodišnjih političkih prioriteta i nadziranje ukupnog porasta rashoda. To se postiže određivanjem maksimalnih razina:

- za ukupne rashode
- za svaku pojedinu proračunsku glavu (*heading*)

Prebacivanje sredstava iz jedne proračunske glave u drugu nije dozvoljeno.

Ukupna financijska alokacija za instrumente je 308 milijardi eura.

Zajednička pravna osnova im je Uredba Vijeća 1083/2006. (na engleskome jeziku)

Ciljevi instrumenata su:

- *konvergencija*
- *regionalna konkurentnost i zapošljavanje te*
- *teritorijalna suradnja.*

Slijedi više podataka o ESI fondovima:

Europski fond za regionalni razvoj

(engl. *European regional development fund –ERDF*) ima za cilj jačanje ekonomske i socijalne kohezije te smanjivanje razlika u razvoju između regija unutar EU. Uglavnom je usmjeren na infrastrukturne investicije, proizvodne investicije u cilju otvaranja radnih mjesta te na lokalni razvoj i razvoj malog i srednjeg poduzetništva. Republici Hrvatskoj će ERDF biti otvoren nakon pristupanja.

Pomoć iz ovog fonda usmjerava se na statističke prostorne jedinice prema EU klasifikaciji tzv. NUTS regije. U okviru kohezijske politike EU te regije služe kako bi se utvrdila razina i vrsta pomoći kojom EU financira kohezijsku politiku tj. razvojne aktivnosti zemalja članica, sukladno strateškim smjernicama donesenim na razini EU. Cilj 'konvergencija' obuhvaća regije koje odgovaraju razini NUTS-a II i regije u kojima je BDP (eng. GDP) po glavi stanovnika ispod 75% EU prosjeka. Ima za zadatak ubrzati približavanje najslabije razvijenih zemalja članica i regija poboljšanjem uvjeta za rast i zapošljavanje, kroz povećanje i poboljšanje kvalitete investiranja u fizički i ljudski kapital, razvoj inovacija i društva znanja, prilagodljivost gospodarskih i društvenih promjena, zaštitu i poboljšanje okoliša kao i administrativne učinkovitosti. Razina sufinanciranja za ovaj cilj je do 75% ukupnih troškova pogodnih za sufinanciranje (*eligibility expenditure*). Fondom upravlja Opća uprava za Regionalnu politiku, a fond je uspostavljen Uredbama Vijeća br. 1083/2006, te br. 1084/2006.

Europski socijalni fond

Ciljevi Europskog socijalnog fonda su smanjenje razlika u životnom standardu i blagostanju u državama članicama Europske Unije i njihovih regija, te time promicanje gospodarske i socijalne kohezije. Naglašava se promicanje zapošljavanja u EU, te pomoć europskim tvrtkama i radnoj snazi u što uspješnijem suočavanju s globalnim izazovima, sljedećim djelovanjima:

- Sredstva se dijele u cijeloj Zajednici i u svim regijama, posebno u onima gdje gospodarski razvoj usporen.
- Poboljšanje kvalitete života građana EU omogućavanjem njihovog stjecanja vještina i boljih mogućnosti zapošljavanja.

- U svrhu ostvarivanja navedenih ciljeva za razdoblje od 2010.-2013. godine državama članicama EU dodijeljeno je 75 milijardi eura.

Prihvatljiva područja ulaganja u okviru ESF-a su:

- privlačenje i zadržavanje ljudi u zaposlenosti i modernizacija sustava socijalne zaštite
- poboljšanje prilagodljivosti radnika i tvrtki te fleksibilnosti tržišta rada
- povećanje investicija u ljudski kapital kroz bolje obrazovanje i stjecanje vještina
- jačanje administrativnih kapaciteta
- pomoć u održavanju zdrave radne snage

Kohezijski fond

Kohezijski fond je financijski mehanizam za financiranje velikih infrastrukturnih projekata u EU na području prometa i zaštite okoliša u svrhu postizanja gospodarske i socijalne kohezije Europske Unije te poticanja održivog razvoja.

U financijskoj perspektivi 2007. - 2013. vrijednost mu je oko 55 milijardi eura. Na sufinanciranje projekata u iznosu od najviše 85% pravo imaju države članice čiji je bruto domaći proizvod ispod 90% prosjeka Europske zajednice i koje primjenjuju nacionalni program konvergencije prema gospodarskoj i monetarnoj uniji. Kohezijski fond otvoren je Grčkoj, Portugalu i Španjolskoj te nakon proširenja u svibnju 2004. godine i novim državama članicama Unije.

Kohezijski fond financira intervencije na području:

- Okolišne infrastrukture s ciljem preuzimanja EU standarda zaštite okoliša
- Učinkovito korištenje energije i korištenje obnovljivih izvora energije
- Trans-europske transportne mreže (*Trans-European Transport Networks*)
- Transportne infrastrukture (izvan TEN-T mreže) koja doprinosi okolišno održivom urbanom i javnom prometu, inter-operabilnosti transportnih mreža diljem EU te potiče inter-modalne prometne sustave.

Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj - EAFRD

Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj (Agricultural Fund for Rural Development, EAFRD) ima za cilj jačanje europske politike ruralnog razvoja i pojednostavljivanje njezine provedbe. Konkretno, poboljšava upravljanje i kontrolu nad politikom ruralnog razvoja za razdoblje 2007. - 2013. Fond se financira sredstvima Zajedničke poljoprivredne politike (CAP) i pridonosi ostvarivanju ciljeva strategije Europa 2020 promicanjem održivog ruralnog razvoja u cijeloj Europskoj uniji. Pridonosi ekološkoj i teritorijalnoj ravnoteži, zaštiti klimatskih uvjeta i uvođenju inovacija u poljoprivredni sektor.

Za razdoblje od 2007. do 2013. godine, programu je namijenjeno 96,4 milijarde eura. U novom financijskom razdoblju od 2014. do 2020. godine, planirani proračun programa trebao bi iznositi 84,93 milijarde eura. Sredstvima programa mogu se koristiti poljoprivredni gospodarski subjekti, poljoprivredne organizacije, udruge i sindikati, udruge za zaštitu okoliša, organizacije koje pružaju usluge u kulturi zajednice, uključujući medije, udruge žena, poljoprivrednici, šumari i mladi.

Aktivnosti:

- Poticanje transfera znanja i inovacija u poljoprivredi, šumarstvu i ruralnim područjima
- Jačanje konkurentnosti svih vrsta poljoprivrede i povećanje održivosti gospodarstva
- Promicanje organizacije prehrambenog lanca i upravljanje rizicima u poljoprivredi
- Obnova, očuvanje i promicanje ekološke ovisnosti o poljoprivredi i šumarstvu
- Promicanje učinkovitosti resursa i pomak potpora prema niskim razinama ugljičnog dioksida i klimatski prilagodljivoj poljoprivredi, prehrani i šumarstvu
- Promicanje socijalne uključenosti, smanjenje siromaštva i gospodarski razvoj ruralnih područja

Europski fond za pomorstvo i ribarstvo - EMFF

Europski fond za pomorstvo i ribarstvo (European Maritime and Fisheries Fund - EMFF) osigurava sredstva ribarskoj industriji i priobalnim zajednicama s ciljem njihove prilagodbe promjenjenim uvjetima u sektoru i postizanja gospodarske i ekološke održivosti.

U razdoblju od 2007. do 2013. godine, proračun programa (Europski fond za ribarstvo) bio je 4,3 milijarde eura, a u novom progračunskom razdoblju od 2014. do 2020. godine, za program je predviđen proračun od 6,57 milijardi eura.

Gospodarski subjekti i udruge u državama članicama mogu se prijaviti za sredstva iz Europskog fonda za pomorstvo i ribarstvo prema načelu sufinanciranja omjer kojeg ovisi od same vrste projekta.

Aktivnosti:

Unutar zajedničkog upravljanja:

1. Održivi razvoj ribarstva
2. Održivi razvoj akvakulture
3. Održivi razvoj ribolovnih područja
4. Naknade za dodatne troškove u najudaljenijim regijama za ribarske proizvode i akvakulturu
5. Popratne mjere

Unutar izravnog upravljanja:

1. Integrirana pomorska politika
2. Popratne mjere

Tablica 20. Ukupna financijska alokacija EU sredstava za Hrvatsku za razdoblje 2014-2020. po programima (fondovima)

ESI fond	Alokacija (EUR)
Europski fond za regionalni razvoj (EFRR)	4.321.499.588
Kohezijski fond	2.559.545.971
Europski socijalni fond (ESF)	1.516.033.073
Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj (EPFRR)	2.026.222.500
Europski fond za pomorstvo i ribarstvo (EFPR)	252.643.138
UKUPNO	10.675.944.270

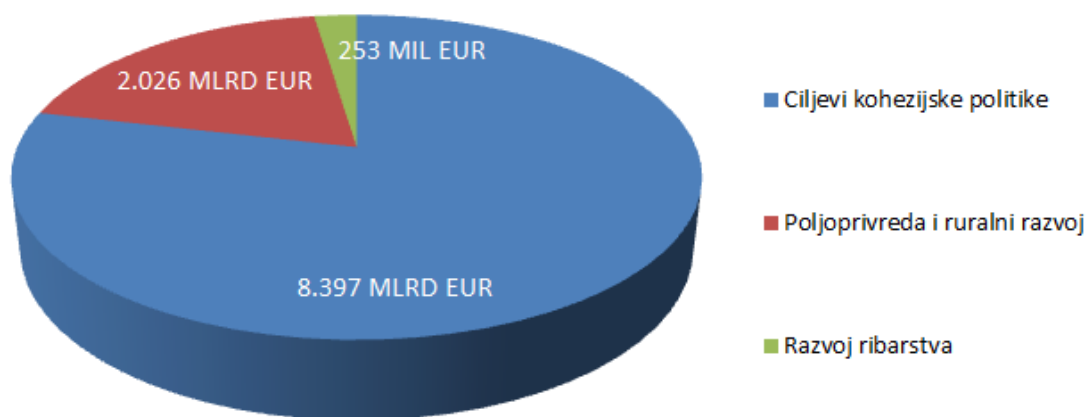
Raspodjela alokacije iz ESI fondova za RH 2014.-2020.

8.2.4. Operativni programi i programi razvoja za razdoblje 2014. – 2020.

Korištenje sredstava ESI fondova, kako za Hrvatsku tako i za svaku drugu članicu EU vrši se na decentraliziran način. To u suštini znači:

- Korištenje sredstava iz ESI fondova ne vrši se direktno, već putem Operativnih programa i Programa razvoja koji se izrađuju u Hrvatskoj, a potvrđuje ih Europska komisija
- Iz ESI fondova su određena sredstva za provedbu strategija, ciljeva i mjera Operativnih programa i Programa razvoja, a ta se sredstva koriste putem upravljačkih i posredničkih tijela koja se nalaze u Hrvatskoj i koja raspisuju natječaje za prijavu projekata, a koja konačno i odobravaju potpore za pojedine projekte

U financijskom razdoblju 2014.-2020. Republici Hrvatskoj je iz Europskih strukturnih i investicijskih (ESI) fondova na raspolaganju ukupno **10,676 milijardi eura**. Od tog iznosa **8,397 milijardi eura** predviđeno je za ciljeve kohezijske politike, **2,026 milijarde eura** za poljoprivredu i ruralni razvoj, te **253 milijuna eura** za razvoj ribarstva.

Slika 14. Financijska sredstva Europskih strukturnih i investicijskih fondova predviđena za Hrvatsku 2014.-2020.

Operativni programi 2014. - 2020.

Operativni programi za razdoblje 2014. – 2020.g. predstavljaju okvir za korištenje dodijeljenih sredstava iz ESI fondova, a donose se u Hrvatskoj. Potvrđuje ih Europska

komisija. Ti su operativni programi strategije za korištenje ESI fondova na određenim područjima i s određenim ciljevima, te se na temelju tih strateških dokumenata izrađuju provedbeni dokumenti (pravilnici, upute i drugo), raspisuju natječaji i prihvaćenim projektima dodjeljuju se bespovratna sredstva.

Operativni programi (i strategije) su sljedeći:

- Operativni program Konkurentnost i kohezija 2014.-2020.g.
- Operativni program Učinkoviti ljudski potencijali 2014. – 2020.g.
- Operativni program za pomorstvo i ribarstvo 2014. – 2020.g.
- Program ruralnog razvoja Republike Hrvatske 2014. – 2020.g.

Operativni programi Konkretnost i kohezija 2014.-2020. (usvojen 12. prosinca 2014.) i Učinkoviti ljudski potencijali 2014.-2020. (usvojen 17. prosinca 2014.), temeljem kojih se može započeti s korištenjem dodijeljenih sredstava, usvojeni su među prvom trećinom operativnih programa država članica Europske unije. Program ruralnog razvoja RH 2014-2020. i Operativni program za pomorstvo i ribarstvo su pred usvajanjem.

Na temelju tih operativnih programa, Hrvatskoj je dodijeljen financijski okvir od 10,6 milijardi EUR za razdoblje od 2014. – 2020.g.

Operativni program Konkurentnost i Kohezija 2014.-2020.g.

Temelj Operativnog programa Konkurentnost i kohezija (OPKK) 2014. - 2020. jest analiza socioekonomskih okolnosti, utvrđenih prepreka za rast, izazova i razvojnih potreba u Hrvatskoj, u kontekstu Sporazuma o partnerstvu (SP), relevantnih strateških dokumenata Unije i država članica, njihovih povezanih ciljeva i temeljnih strateških odredaba.

Analiza ukazuje na negativne učinke gospodarske recesije uslijed koje se od 2008. godine razina BDP-a smanjila za više od 10 %. Glavni izazovi su niska konkurentnost gospodarstva, visoka nezaposlenost, raskorak između obrazovnog sustava i ekonomskih potreba, nedostatna infrastruktura i usluge gospodarskih i javnih usluga. Regionalni nerazmjeri su također prisutni, uzrokovani zemljopisnim i raznim socioekonomskim čimbenicima. Potrebno je pozabaviti se mnogim ključnim izazovima kako bi se pridonijelo ostvarivanju ciljeva Europe 2020. i nacionalnim

programima reformi (NPR) predviđenih za 2014. godinu i buduća razdoblja. U tom pogledu, Hrvatska je posvećena postizanju bržeg i naprednijeg pametnog rasta, a održivi i uravnoteženi gospodarski i društveni razvoj cijele zemlje potreban je kako bi se osigurala prihvatljiva kvaliteta življenja u svim regijama, usporediva s prosjekom Europske unije.

OPKK se sufinancira iz Europskog fonda za regionalni razvoj (EFRR) i Kohezijskog fonda (KF), a njegova se strategija temelji na koncentraciji ulaganja u 9 tematskih ciljeva (TC) zajedničkog Strateškog okvira (TC 1, TC 2, TC 3, TC 4, TC 5, TC 6, TC 7, TC 9 i TC 10) i njihovim specifičnim investicijskim prioritetima (IP), s daljnjim fokusom na konkretne ciljeve (KC) koje je potrebno ostvariti. Neke aktivnosti OPKK-a dopunjene su ulaganjima u okviru Operativnog programa Učinkoviti ljudski resursi 2014. - 2020. (OPEHR), sufinanciranog iz Europskog socijalnog fonda (ESF). Također će se primjenjivati načelo potpomaganja uravnoteženog regionalnog razvoja kao horizontalnog prioriteta.

Kako bi se postigli spomenuti ciljevi, raspoloživa sredstva EFRR-a i KF-a u okviru OPKK-a raspoređena su na sljedeća prioritetna područja:

- Jačanje gospodarstva primjenom istraživanja i inovacija
- Korištenje informacijske i komunikacijske tehnologije
- Poslovna konkurentnost
- Promicanje energetske učinkovitosti i obnovljivih izvora energije
- Klimatske promjene i upravljanje rizicima
- Zaštita okoliša i održivost resursa
- Povezanost i mobilnost
- Socijalno uključivanje i zdravlje
- Obrazovanje, vještine i cjeloživotno učenje.

Tablica 21. Operativni program „Konkurentnost i kohezija“ 2014. – 2020.

OP „Konkurentnost i kohezija“ 2014. - 2020.

Prioritetna os	Financijska alokacija (EUR)
1. Jačanje gospodarstva primjenom istraživanja i inovacija	664.792.165
2. Korištenje informacijske i komunikacijske tehnologije	307.952.676
3. Poslovna konkurentnost	970.000.000
4. Promicanje energetske učinkovitosti i obnovljivih izvora energije	531.810.805
5. Klimatske promjene i upravljanje rizicima	245.396.147
6. Zaštita okoliša i održivost resursa	1.987.360.608
7. Povezanost i mobilnost	1.310.205.755
8. Socijalno uključivanje i zdravlje	356.500.000
9. Obrazovanje, vještine i cjeloživotno učenje	270.914.791
10. Tehnička pomoć	236.112.612
Ukupno	6.881.045.559

Operativni program Učinkoviti ljudski potencijali 2014.-2020.

Europska komisija odobrila je Operativni program Učinkoviti ljudski potencijali 2014.-2020. 18. prosinca čime je otvoren put za korištenje novca iz Europskog socijalnog fonda.

Europski socijalni fond jedan je od temeljnih strukturnih instrumenta Europske unije kojim se državama članicama pruža potpora za ulaganje u ljudski kapital i jačanje konkurentnosti europskog gospodarstva. Aktivnosti financirane iz sredstava Europskog socijalnog fonda pomažu ljudima da unaprijede svoje vještine i lakše se integriraju na tržište rada, usmjerene su na borbu protiv siromaštva i socijalne isključenosti te na poboljšanje učinkovitosti javne uprave.

Osnovni cilj Operativnog programa Učinkoviti ljudski potencijali je pridonijeti rastu zapošljavanja i jačanju socijalne kohezije u Hrvatskoj. Njegova je ukupna vrijednost 1,85 milijardi eura, od čega se 1,58 milijardi financira iz proračuna Europske unije, uključujući 66 milijuna eura iz Inicijative za zapošljavanje mladih.

Operativnim su programom razrađena ulaganja u četiri temeljna područja:

- Više od trećine sredstava namijenjeno je mjerama za potporu pristupu održivom i kvalitetnom zapošljavanju nezaposlenih osoba. Naglasak je osobito stavljen na

učinkovite mjere aktivne politike tržišta rada za mlade, dugotrajno nezaposlene, žene i starije radnike, kao i na preventivne mjere za smanjenje rizika od gubitka radnih mjesta u izmijenjenim gospodarskim prilikama.

- Oko 28 posto proračuna OP-a investirat će se u osiguravanje adekvatnog usklađenja znanja i vještina s potrebama tržišta rada i u tom će se smislu poticati tercijarno obrazovanje, strukovno obrazovanje i cjeloživotno učenje te poboljšanje pristupa kvalitetnom obrazovanju.
- Aktivnosti vezane uz područje socijalnog uključivanja predviđaju promicanje socijalne i ekonomske jednakosti, suzbijanje diskriminacije, prijelaz s institucionalne skrbi na skrb u zajednici, poboljšanje dostupnosti i održivosti socijalnih i zdravstvenih usluga, kao i poticanje društvenog poduzetništva.
- Potpora javnoj upravi obuhvaćena je kroz aktivnosti poboljšanja kapaciteta i usluga javne uprave, uključujući bolje upravljanje javnim financijama, razvoj e-uprave i borbu protiv korupcije. Predviđa se i promicanje javnog dijaloga, partnerstva i jačanje kapaciteta organizacija civilnog društva i socijalnih partnera. U pravosuđu se osobit naglasak stavlja na poboljšanje učinkovitosti i neovisnosti.

Tablica 22. Prioriteti operativnog programa i alokacija

OP Učinkoviti ljudski potencijali 2014.-2020. Raspodjela sredstava EU-a po prioritetnim osima	
Prioritetna os	Alokacija ESIF (EUR)
Visoka zapošljivost i mobilnost radne snage	532.933.273
Socijalno uključivanje	328.000.000
Obrazovanje i cjeloživotno učenje	450.000.000
Pametna administracija	191.276.944
Tehnička pomoć	80.000.000
Ukupno	1.582.210.217

Program ruralnog razvoja 2014.-2020.

Zajednička poljoprivredna politika (ZPP) predstavlja jedno od najznačajnijih područja djelovanja institucija Europske unije. Ruralni razvoj, kao drugi stup ZPP financiran je sredstvima Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EPFRR).

Ukupna alokacija za Program ruralnog razvoja 2014.-2020. iznosi 2.383 milijarde eura, od čega će se 2.026 milijardi eura financirati iz Europskog fonda za ruralni razvoj (EPFRR), a ostatak iz sredstava nacionalnog proračuna Republike Hrvatske. Nacrt Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske 2014.-2020. poslan je na očitovanje u Europsku komisiju 16. srpnja 2014. U listopadu 2014. zaprimljeni su komentari na dostavljeni nacrt te se do kraja siječnja 2015. intenzivno radilo na usuglašavanju dokumenta sa zahtjevima Europske komisije. Dorađena inačica programa poslana je u Bruxelles 3. veljače 2015., a u međuvremenu su raspisani i prvi natječaji za dodjelu potpora. Službeno *Pismo odobrenja programa* očekuje se tijekom svibnja 2015.

Tablica 23. Ciljevi programa ruralnog razvoja 2014.-2020.

CILJ 1.	Poticati konkurentnost poljoprivrede
CILJ 2.	Osigurati održivo upravljanje prirodnim resursima i klimatskim promjenama
CILJ 3.	Postići uravnotežen teritorijalni razvoj ruralnih područja, uključujući stvaranje i očuvanje radnih mjesta

Tablica 24. Okvirna raspodjela sredstava po mjerama za Program ruralnog razvoja 2014.-2020.

PROGRAM RURALNOG RAZVOJA REPUBLIKE HRVATSKE ZA RAZDOBLJE 2014. – 2020.

OKVIRNA RASPODJELA SREDSTAVA PO MJERAMA

Mjera	Ukupno (€)
M1 - Prenošenje znanja i aktivnosti informiranja	13.333.333,33
M2 - Savjetodavne službe, službe za upravljanje poljoprivrednim gospodarstvom i pomoć poljoprivrednim gospodarstvima	21.176.470,59
M3 - Sustavi kvalitete za poljoprivredne proizvode i hranu	7.058.823,53
M4 - Ulaganja u fizičku imovinu	667.058.823,53
M5 - Obnavljanje poljoprivrednog proizvodnog potencijala narušenog elementarnim nepogodama i katastrofalnim događajima te uvođenje odgovarajućih preventivnih aktivnosti	118.117.647,06
M6 - Razvoj poljoprivrednih gospodarstava i poslovanja	262.928.104,58
M7 - Temeljne usluge i obnova sela u ruralnim područjima	265.882.352,94
M8 - Ulaganja u razvoj šumskih područja i poboljšanje održivosti šuma	92.941.176,47
M9 - Uspostava proizvođačkih grupa i organizacija	8.888.888,89
M10 - Poljoprivreda, okoliš i klimatske promjene	138.830.280,00
M11 - Ekološki uzgoj	128.309.623,50
M13 - Plaćanja područjima s prirodnim ograničenjima ili ostalim posebnim ograničenjima	321.600.000,00
M16 - Suradnja	8.333.333,33
M17 - Upravljanje rizicima	56.673.373,50
M18 - Financiranje dodatnih nacionalnih izravnih plaćanja za Hrvatsku	139.875.000,00
M19 - LEADER (CLLD)	67.540.725,00
M20 - Tehnička pomoć	64.746.543,59
UKUPNO 2014 - 2020	2.383.294.499,84

Operativni program za pomorstvo i ribarstvo RH za programsko razdoblje 2014. - 2020.

Republika Hrvatska kao punopravna članica Europske unije ostvaruje pravo na korištenje potpore iz Europskog fonda za pomorstvo i ribarstvo (EFPR), financijskog instrumenta Europske unije za pomoć u ostvarivanju ciljeva iz Zajedničke ribarstvene politike (ZRP) za programsko razdoblje od 2014. do 2020. godine.

Europski fond za pomorstvo i ribarstvo doprinosi promicanju konkurentnog, okolišno i gospodarski održivog i društveno odgovornog ribarstva i akvakulture, potiče provedbu Zajedničke ribarstvene politike, promiče uravnotežen i uključiv teritorijalni razvoj ribarstvenih područja i područja u akvakulturi, te potiče razvoj i provedbu integrirane pomorske politike na način koji nadopunjuje kohezijsku politiku i zajedničku ribarstvenu politiku.

Jedinstveni dokument koji će sadržavati odabrane prioritete i ciljeve koji se trebaju ostvariti uz pomoć mjera strukturne politike u ribarstvu sufinanciranih sredstvima potpore iz EFPR-a je Operativni program za pomorstvo i ribarstvo Republike Hrvatske za programsko razdoblje 2014.–2020.

Tablica 25. Opis okvira za procjenu ostvarenja postignuća sustava

Prioritet Unije	I. Poticanje okolišnog održivog, resursno učinkovitog, inovativnog, konkurentnog i na znanju utemeljenog ribarstva	
Pokazatelj i mjerna jedinica	Kontrolne točke za 2018.	Ciljevi za 2023.
Financijski pokazatelj (EUR)	31.090.00,00	69.086.814,00
Trajna obustava (<i>Broj projekata</i>)	50	60
Promicanje ljudskog kapitala i socijalnog dijaloga, diversifikacije i novih oblika prihoda, pokretanja poduzeća za ribare i zdravlja/sigurnosti (<i>Broj projekata</i>)	71	141
Dodana vrijednost, kvaliteta, korištenje neželjenog ulova i ribarske luke, iskrcajna mjesta, burze riba i zakloništa (<i>Broj projekata</i>)	6	20
Prioritet Unije	II. Poticanje okolišno održive, resursno učinkovite, inovativne, konkurentne i na znanju utemeljene akvakulture	
Pokazatelj i mjerna jedinica	Kontrolne točke za 2018.	Ciljevi za 2023.
Financijski pokazatelj (EUR)	13.117.000,00	37.476.000,00
Inovacije, savjetodavne usluge (<i>broj projekata</i>)	15	32
Produktivna ulaganja u akvakulturu (<i>Broj projekata</i>)	86	219
Prioritet Unije	III. Poticanje provedbe ZRP-a	
Pokazatelj i mjerna jedinica	Kontrolne točke za 2018.	Ciljevi za 2023.
Financijski pokazatelj (EUR)	13.237.000,00	44.124.207,00
Podupiranje prikupljanja podataka, upravljanja podacima i njihova korištena (<i>Broj projekata</i>)	1	2
Provedba kontrole Unije, sustav inspekcija i provedbe (<i>Broj projekata</i>)	19	70
Prioritet Unije	IV. Povećanje zaposlenosti i teritorijalne kohezije	
Pokazatelj i mjerna jedinica	Kontrolne točke za 2018.	Ciljevi za 2023.
Financijski pokazatelj (EUR)	4.460.000,00	22.298.877,00
Odabrane lokalne razvojne strategije (<i>Broj strategija odabranih</i>)	7	7
Prioritet Unije	V. Poticanje stavljanja na tržište i prerade	
Pokazatelj i mjerna jedinica	Kontrolne točke za 2018.	Ciljevi za 2023.
Financijski pokazatelj (EUR)	11.174.000,00	29.333.333,00
Prerada proizvoda ribarstva i akvakulture (<i>Broj projekata</i>)	28	80
Prioritet Unije	VI. Poticanje provedbe IPP-a	
Pokazatelj i mjerna jedinica	Kontrolne točke za 2018.	Ciljevi za 2023.
Financijski pokazatelj (EUR)	134.000,00	1.333.334,00
Zaštita pomorskog okoliša i poboljšanje znanja o njemu te održivo korištenje morskim i priobalnim resursima (<i>Broj projekata</i>)	0	8

8.2.5. Teritorijalna suradnja za razdoblje 2014.-2020.

Europska teritorijalna suradnja, uz ujednačen regionalni razvoj kao drugi cilj kohezijske politike za razdoblje 2014.-2020., odnosi se na stvaranje podloge za razvoj koordinirane, sustavne i strateški usmjerene suradnje na lokalnoj, regionalnoj i središnjoj državnoj razini s partnerima iz susjednih zemalja i ostalih regija Europske unije. Time bi se kroz zajednički pristup na odgovarajućoj administrativno-teritorijalnoj razini smanjio negativan utjecaj granica i promovirala društveno-gospodarska kohezija.

Republika Hrvatska u ovom razdoblju može punopravno sudjelovati u sva tri dijela europske teritorijalne suradnje:

<u>Prekogranična suradnja</u>	<u>Transnacionalna suradnja</u>	<u>Međuregionalna suradnja</u>
-------------------------------	---------------------------------	--------------------------------

8.3. Partnerstvo privatnog i javnog sektora

Kako je područje prostora Općine Kaštelir-Labinci relativno malo razvojno ograničeno, a politika razvoja Općine Kaštelir-Labinci može se temeljiti prije svega na razvoju turizma i pripadajućim djelatnostima, ali i na prodaji zemljišta investitorima, te posebno na modelu partnerstva privatnog i javnog sektora (JLS) u kojem se dugoročno može zadržati vlasništvo nad zemljištem i nekretninama. Naime, s obzirom na mali teritorij Općine, resursi, posebno zemljište su ograničeni i potrebno je zato u razvoju koristiti i modele koji će sačuvati resurse u općinskom vlasništvu. Javno-privatno partnerstvo (JPP) podrazumijeva suradnju između tijela javne vlasti s privatnim sektorom, bilo na razini središnje ili lokalne zajednice, s ciljem zadovoljavanja neke javne potrebe.

U najširem smislu javno-privatno partnerstvo mogli bismo definirati kao skupinu zajedničkih inicijativa javnog sektora te privatnog profitnog i neprofitnog sektora, u kojima svaki subjekt donosi određena sredstva i sudjeluje u planiranju i odlučivanju. Međutim, pod pojmom javno-privatno partnerstvo danas se u užem smislu podrazumijevaju kooperativni pothvati u sklopu kojih javni i privatni sektor udružuje resurse i stručna znanja kako bi, kroz prikladne alokacije resursa, rizika i nagrada, zadovoljili neku javnu potrebu. Primjenom različitih metoda,

privatni sektor može uposliti svoje resurse i vještine u pružanju dobara i usluga koje tradicionalno osigurava država.

Važni „sastojci“ uspješnog javno-privatnog partnerstva su povjerenje, transparentnost i zajednički plan. To nije lako postići među partnerima koji nisu nužno naviknuti da se međusobno savjetuju. Zbog toga je socijalni dijalog bitan element i vitalni faktor uspjeha javno-privatnog partnerstva.

Socijalni dijalog omogućuje identifikaciju zajedničkih problema i stvaranje zajedničkih strategija za razvoj na državnoj ili lokalnoj razini. Potreba za javno-privatnom suradnjom vjerojatno je izraženija na lokalnoj razini. Globalni trendovi (globalizacija, decentralizacija) postavljaju široki niz zahtjeva pred lokalne dionike. Na primjer, mnoga lokalna gospodarstva trebaju održavati svoju konkurentnost na globalnom tržištu. Poduzeća ne mogu sama podnijeti taj izazov te se za podršku poslovnom okruženju i investicijskoj klimi trebati osloniti na lokalne vlasti i davatelje usluga. Također organizacije civilnog društva mogu doprinijeti nastojanjima održivog lokalnog ekonomskog razvoja kroz svoje aktivnosti usmjerene zaštiti isključenih grupa ili zaštiti okoliša. Uspješno javno-privatno partnerstvo tako doprinosi socijalnim i ekonomskim aspektima i zaštiti okoliša. JPP omogućava i/ili olakšava udruživanje resursa, znanja i ekspertize. Tako JPP može značajno povećati pristup širokom nizu osnovnih komunalnih usluga, servisa i proizvoda, pogotovo u siromašnim područjima. Javno-privatno partnerstvo ili “JPP” je komercijalna suradnja javne institucije i privatnog partnera pod uvjetima u kojima privatni partner:

- posluje i imovinom javnog sektora za komercijalno korištenje
- preuzima financijske, tehničke i operativne rizike u svezi s obnašanjem institucionalne funkcije i korištenja imovine javnog sektora, ali taj rizik djelom djeli javnim sektorom
- ima korist od korištenja imovine javnog sektora uz uvjet maksimiziranja ekonomske i financijske koristi za javni sektor

Motivi javnog sektora za JPP su:

- Dodatni izvori financijskih sredstva za pokretanje novih investicija
- Učinkovitija realizacija projekata
- Zajednički rizik i njegova podjela između javnog i privatnog sektora
- Poboljšanje kvalitete i efikasnosti usluga

- Ekonomska i financijska korist

Bit javno-privatnog partnerstva leži u raspodjeli rizika jer je za uspjeh nekog projekta najvažnije ustanoviti rizike vezane za svaki element i fazu projekta, te ih alocirati tako da osiguramo najbolju vrijednost na uložene resurse. Mogućnosti raspodjele rizika koje stoje na raspolaganju kreću se od neposrednog pružanja usluga države do potpune privatizacije, kada država sve rizike i nagrade prenosi na privatni sektor.

Javno privatno partnerstvo nije jednostavno partnerstvo i treba se pojaviti široko prepoznata kriza. Npr. nepostojanje određene usluge ili gubljenje resursa - prije nego li su partneri prisiljeni odlučiti se na suradnju kako bi riješili problem. Iako se nadamo da do napretka može doći i bez pojavljivanja krize, u praksi, inercija koja postoji prekida se najčešće nužnom potrebom za zajedničkim radom. Katkad će (čak i kad nema ozbiljne krize) pojedinac, grupa ili organizacija shvatiti da se odvojenim, nekoordiniranim akcijama propuštaju prilike za optimiziranje korištenja nedostatnih resursa. U stvarnom životu, čak i kad je očito da postoji kriza te postoji interes za suradnjom, partnerstvo neće uspjeti bez poticaja i opredijeljenosti šireg kruga ljudi koji odlučuju, što se posebno odnosi na javni sektor, uvažavajući način odlučivanja u javnom sektoru i komunikacije javnošću u vezi donošenja odluka o važnim projektima.

Čimbenici koji omogućuju uspješnost modela JPP:

Kompatibilni ciljevi

Da bi javno-privatno partnerstvo bilo uspješno u svom djelovanju razni kriteriji moraju biti zadovoljeni. Za početak, javni i privatni sektor moraju imati *kompatibilne ciljeve*.

Npr. javni i privatni sektor žele podići opći standard života - vlasti i zajednice žele raditi na tome kako bi se smanjilo siromaštvo, a poslovni svijet želi da se to postigne kako bi više ljudi moglo kupiti njihove proizvode. Oba sektora također žele poboljšati veze na lokalnoj razini, naročito na rastućim tržištima. Poslovni sektor u cilju rasta tržišta, a vlasti i zajednice u cilju promoviranja razvoja i razmjene ideja. Dodatno, oba sektora žele osigurati dostatne usluge - vlade i zajednice kako bi održali niske troškove te povećali pokrivenost uslugama, a poslovni sektor zato jer to povećava profit. Sve strane se moraju usredotočiti na šire, komplementarne ciljeve koji se trebaju postići. Važno je shvatiti da javni i privatni sektor ne trebaju nužno biti isti kako bi partnerstvo funkcioniralo, već moraju biti približno kompatibilni.

Podržavajuća okolina

Slijedeći ključni čimbenik u održavanju javno-privatnog partnerstva je *podržavajuća okolina*. Podržavajuća regulatorna, pravna i politička okolina predstavlja kamen temeljac za održivo uključivanje privatnog sektora.

Regulatorni okvir čak i ako je jasno postavljen sa strane vlade, ne garantira učinkovito reguliranje. Obzirom da su lokalne samouprave različite, javni i privatni sektori će se susresti s problemima kad budu pokušavali definirati i regulirati svoj međusobni odnos i svoje uloge u pružanju usluga. Posebno javni sektor treba definirati jasnu raspodjelu odgovornosti između nacionalne vlade i lokalne samouprave te javno iskazati svoju ulogu onoga koji pruža i regulira. Privatna poduzeća radije žele da ugovor služi kao glavni regulatorni mehanizam te da lokalna samouprava ima vrlo ograničeno pravo na regulatornu diskreciju nakon što je ugovor potpisan. Detaljno specificirane odredbe koje određuju dužnosti, ciljeve koji se trebaju postići, pravila za mijenjanje cijena i načine rješavanja nesporazuma, dozvoljavaju privatnom sektoru bolju mogućnost predviđanja profitabilnosti pothvata i odlučivanja žele li se natjecati za dobivanje ugovora. Imajući to u vidu, vlasti moraju donijeti važnu odluku o stupnju regulatorne diskrecije koje su se spremne odreći, naročito kod dugoročnih ugovora.

Pravni okvir vrlo je bitan za ugovaranje i provođenje javne nabave te za investiranje privatnog sektora. Vrlo je važno uvesti odgovarajuće mehanizme kako bi se smanjila mogućnost za korupciju u bilo kojem procesu nabave, jer se korupcijom smanjuje politička prihvatljivost i interes mnogih privatnih investitora.

Na poslijetku, političko okruženje lošom političkom klimom može stvoriti barijere za početak ili održavanje javno-privatne suradnje. Pritisci izbornih ciklusa, potencijalna nestabilnost novih demokracija, posebne agende vladinih dužnosnika te poseban status nekih usluga (npr. pristup vodi) mogu uvelike smanjiti interes privatnog sektora. Vlasti bi trebale, kako bi potakle javnoprivatno partnerstvo, dati jamstvo privatnim partnerima da politički faktori neće dovesti do prekidanja ugovornog partnerstva.

Političko i društveno prihvaćanje

Da bi javno-privatno partnerstvo kao model uspjelo, javni i privatni sektor ne mogu graditi partnerstvo sami, stoga je *političko i društveno prihvaćanje* uključivanja privatnog sektora slijedeći čimbenik uspješnosti modela JPP. Javnost mora vidjeti sudjelovanje privatnog sektora kao korisnog, ako želimo da partnerstvo potraje. Javno prihvaćanje uključivanja privatnog sektora kroz duže vrijeme, ovisit će prvenstveno od pružanja obećanih usluga i ostvarene koristi po prihvatljivim cijenama. Zbog toga, je važno razviti mehanizme kojima bi se osiguralo da organizacija koja pruža uslugu, bude odgovorna prema svojim korisnicima.

Javna podrška će također ovisiti o mogućnosti partnerstva da zadovolje potrebe svih dionika. Npr. službenici u javnim službama mogu biti izvor velikog otpora povećanom uključivanju privatnog sektora u pružanju usluga. Ugovori trebaju osigurati zapošljavanje ili zbrinjavanje javnih službenika i lokalnih stanovnika u najvećoj mogućoj mjeri.

Kredibilitet i transparentnost

Učinkovitu suradnju između lokalne vlasti, poslovnog svijeta i zajednice nije lako postići, jer je uključeno mnogo različitih sudionika. Često postoji nizak stupanj povjerenja među potencijalnim partnerima te nedostaje predvidljivost u procesu. Stoga, kao bitan čimbenik navodimo i *kredibilitet* podržavatelja i drugih uključenih lidera, kao i *transparentnost* procesa kritične su odrednice dugoročnog uspjeha. Iskustvo govori da istinsko partnerstvo mora uključivati principe pravičnosti, transparentnosti u postupanju, te zajednički interes i korisnost. Za uspješno partnerstvo u bilo kojem projektu potrebno je povjerenje i sigurnost.

9. RAZVOJNE POLITIKE I DOKUMENTI SVIH STRUKTURA

Razvoj Općine Kaštelir - Labinci zasniva se na vlastitim razvojnim strategijama i opredjeljenjima, ali i na razvojnim politikama i razvojnim strategijama drugih struktura na koje se razvoj općine Kaštelir - Labinci treba oslanjati i s tim strategijama usklađivati.

9.1. Regionalna politika RH

Teritorijalni ustroj Republike Hrvatske

Republika Hrvatska podijeljena je na 21 županiju, 127 grada i 429 općina.

Županija je jedinica područne (regionalne) samouprave čije područje predstavlja prirodnu, povijesnu, gospodarsku, prometnu, društvenu i samoupravnu cjelinu ustrojenu radi obavljanja poslova od područnog (regionalnog) interesa. Županija obavlja poslove koji se odnose na: školstvo, zdravstvo, prostorno i urbanističko planiranje, gospodarski razvoj, promet i prometnu infrastrukturu, te planiranje i razvoj mreže obrazovnih, zdravstvenih, socijalnih i kulturnih ustanova.

U okviru županije, grad je jedinica lokalne samouprave u kojoj je sjedište županije te svako mjesto s više od 10.000 stanovnika koje predstavlja urbanu, povijesnu, prirodnu, gospodarsku i društvenu cjelinu. Grad je jedinica lokalne samouprave osnovana, u pravilu, za područja više naseljenih mjesta koja predstavljaju prirodnu, gospodarsku i društvenu cjelinu i povezana su zajedničkim interesima stanovništva. Općine su manje jedinice lokalne samouprave sa sličnim funkcijama kao i gradovi. Gradovi i općine u svom djelokrugu obavljaju poslove koji se odnose na: uređenje naselja i stanovanje, prostorno i urbanističko planiranje, gospodarski razvoj, promet i prometnu infrastrukturu, planiranje i razvoj mreže obrazovnih, zdravstvenih, socijalnih i kulturnih ustanova.

Na nivou države ne postoji jedinstveni zakonski akt koji bi sustavno rješavao problematiku regionalnog razvoja na cijelom državnom teritoriju. Ipak postoji niz zakona koji su relevantni za reguliranje i provođenje politike regionalnog razvoja. Među njima treba izdvojiti one kojima se izričito uređuje pitanja razvoja onih područja Republike Hrvatske koja zaostaju u

razvoju. To su: Zakon o otocima, Zakon o područjima posebne državne skrbi, Zakon o brdsko-planinskim područjima, te Zakon o obnovi i razvoju Grada Vukovara i Zakon o Fondu za regionalni razvoj.

U okviru samoupravnog djelokruga regionalnih i lokalnih jedinica, u županijama i ne malom broju gradova postoje upravna tijela nadležna za pitanja regionalnog, odnosno, lokalnog razvoja. U nekim županijama i gradovima postoje županijske, tj. lokalne razvojne agencije, poduzetnički centri, tehnološki centri i druge razvojne institucije koje rješavaju gospodarska i druga razvojna pitanja na regionalnoj (lokalnoj) razini.

U Istarskoj županiji kao upravno tijelo utemeljen je Upravni odjel za održivi razvoj koji u svom sastavu ima : Odsjek za zaštitu prirode i okoliša, Odsjek za pomorstvo, promet i infrastrukturu. Također, utemeljen je i Upravni odjel za lokalnu i područnu (regionalnu) samoupravu.

U Istarskoj županiji osnovane su sljedeće razvojne agencije:

- IDA d.o.o. – Istarska razvojna agencija Pula
- AZRRI - Agencija za ruralni razvoj Istre d.o.o. Pazin
- IRENA – Istarska Regionalna Energetska Agencija d.o.o.
- IRTA - Istarska razvojna turistička agencija d.o.o. Poreč

Istarska županija je snažno usmjerena ka regionalnom razvoju i to je jedna od strateških odrednica županije, ali i jedinica lokalne samouprave nižega nivoa (gradovi i općine).

Regionalna politika Republike Hrvatske

U Republici Hrvatskoj osnovano je posebno ministarstvo nadležno za regionalni razvoj Ministarstvo regionalnog razvoja, šumarstva i vodnog gospodarstva. Ministarstvo regionalnog razvoja, šumarstva i vodnog gospodarstva nositelj je politike ravnomjernog regionalnog razvoja čiji je cilj dodatno razvijati slabije razvijena područja u RH i tako smanjiti regionalne razvojne nejednakosti u Republici Hrvatskoj. Regionalni razvoj jedna je od najvažnijih smjernica Europske unije koja čak trećinu svoga proračuna izdvaja za razvoj slabije razvijenih regija u EU, kroz takozvanu kohezijsku politiku EU. Politika ravnomjernog regionalnog razvoja u RH podrazumijeva planiranje, provođenje i koordinaciju aktivnosti

regionalne razvojne politike i uspostave cjelovitog sustava programiranja, upravljanja i financiranja regionalnog razvoja.

Donošenjem Zakona o regionalnom razvoju, a potom i prihvaćanjem Strategije regionalnog razvoja RH, uspostavljeni su temelji upravljanja politikom regionalnog razvoja usmjereni izgradnji ukupnog razvojnog potencijala u Republici Hrvatskoj.

Putem Uprave za integrirani regionalni razvoj i Uprave za regionalnu i lokalnu infrastrukturu stvaraju se uvjeti i provode aktivnosti kojima je cilj planiranje, provedba i vrednovanje programa namijenjenih razvoju jedinica lokalne samouprave, županija i širih regija, poticanje razvoja prekogranične, transnacionalne i međuregionalne suradnje, kao i priprema strateških i operativnih dokumenata te projekata za korištenje sredstava fondova Europske unije i ostalih međunarodnih izvora financiranja namijenjenih regionalnom razvoju.

Nastojeći smanjiti neuravnoteženosti u razvoju pojedinih područja i pripomoći stvaranju preduvjeta za održivi gospodarski i društveni razvoj, provode se programi i mjere izgradnje i modernizacije objekata komunalne i socijalne infrastrukture, temeljene na partnerstvu i solidarnosti. U funkciji regionalnog razvoja usvojeni su slijedeći važni dokumenti, odnosno osnovane određene institucije:

- Strategija regionalnog razvoja RH
- Metodologija izrade indexa razvijenosti
- Financijska potpora integralnom razvoju lokalne zajednice - EIB3
- Osnovana su partnerska vijeća statističkih regija Sjeverozapadna Hrvatska; Panonska Hrvatska i Jadranska Hrvatska
- Donesen je Zakon o regionalnom razvoju Republike Hrvatske (NN 153/09) i niz podzakonskih akata
- Osnovana je Agencija za regionalni razvoj Republike Hrvatske
- Ministarstvo regionalnog razvoja, šumarstva i vodnoga gospodarstva.

9.2. Europsko okruženje i regionalna politika

Odnosi Hrvatske i Europske unije počinju se razvijati međunarodnim priznanjem Republike Hrvatske kao nezavisne i suverene države 15. siječnja 1992. godine. Intenziviranje odnosa krajem 1999., a poglavito početkom 2000. godine dovelo je do potpisivanja Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju (SSP) 29. listopada 2001. godine. Hrvatska je bila druga zemlja koja je potpisala Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju (SSP) s EU-om i taj sporazum predstavlja prvi službeni ugovorni korak u institucionalizaciji odnosa Hrvatske s EU-om. Sporazum je stupio na snagu 1. veljače 2005. godine.

Slijedom podnošenja zahtjeva za članstvo u Europskoj uniji 21. veljače 2003. godine u Ateni, Vijeće EU-a je Europskoj komisiji dalo mandat za izradu mišljenja o zahtjevu Republike Hrvatske za članstvom. Temeljem pozitivnog mišljenja Europske komisije o tom zahtjevu, Europsko vijeće je u lipnju 2004. godine Republici Hrvatskoj dodijelilo status države kandidatkinje za članstvo u Europskoj uniji.

U prosincu 2004. godine, Europsko vijeće je donijelo odluku o otvaranju pregovora o pristupanju 17. ožujka 2005. godine, pod uvjetom ostvarivanja pune suradnja s UN-ovim Međunarodnim kaznenim sudom za bivšu Jugoslaviju (ICTY). Međutim, u pomanjkanju potvrde o potpunoj suradnji, Vijeće je 16. ožujka 2005. godine donijelo odluku o privremenoj odgodi pregovora o pristupanju, iako je usvojen Pregovarački okvir za Hrvatsku kako bi pregovori mogli započeti kada uvjet pune suradnje s ICTY-em bude ispunjen. Hrvatska u međuvremenu ostvaruje punu suradnju sa Međunarodnim kaznenim sudom za bivšu Jugoslaviju odlukom Europske unije od 20. listopada 2005.g. pregovori se nastavljaju.

Nakon uspješnih pregovora države članice EU-a odlučile su 30. lipnja 2011.g. zaključiti pristupne pregovore s Hrvatskom, što je na posebnoj svečanosti koja je prethodila sjednici Europskog vijeća, dana 9.12.2011. u Bruxellesu dovelo do potpisivanja Ugovora o pristupanju EU s Hrvatskom. Taj povijesni trenutak za Hrvatsku i Europsku uniju otvara put procesu ratifikacije koji će formalizirati članstvo u Uniji 1. srpnja 2013.

Taj proces obilježava kraj dugotrajnog procesa priprema za pristupanje okrunjenog završetkom šestogodišnjih pregovora u lipnju 2011. Tijekom pregovora, koji su započeli u listopadu 2005. godine, od Hrvatske se tražilo ne samo da usvoji nove zakone i propise radi

zadovoljavanja standarda EU-a, već i da ih provede, te na taj način dokaže da se reforme više ne mogu zaustaviti. Nakon pozitivnog mišljenja Europske komisije, Europski parlament je 1. prosinca 2011.g. dao svoj pristanak na članstvo Hrvatske u Europskoj uniji. Za pristupanje Hrvatske je glasalo 564 zastupnika, uz 38 glasova protiv i 32 suzdržana. Konačno odobrenje dalo je Vijeće Europske unije 5. prosinca 2011.g.

Nakon potpisivanja Ugovora, pred Hrvatskom stoje dodatni izazovi na putu za članstvo EU-a. Na referendumu o pristupanju Europskoj uniji hrvatski će građani izraziti svoje mišljenje o članstvu Hrvatske u EU-u, a Hrvatska se također mora usredotočiti na završne pripreme za članstvo, uključujući nastavak napora za rješavanje svih pitanja na području pravosuđa i temeljnih prava, pravde, slobode i sigurnosti te politike tržišnog natjecanja. Europska komisija će nastaviti pratiti kako Hrvatska ispunjava sve obaveze preuzete u sklopu pristupnih pregovora, uključujući i one koje treba ispuniti prije dana pristupanja. Komisija će pratiti i nastavak hrvatskih priprema da, nakon pristupanja, preuzme odgovornosti koje proizlaze iz članstva.

Dobivanjem statusa zemlje kandidatkinje i objavljivanjem Pretpristupne strategije za Hrvatsku, Hrvatskoj su se otvorila tri pretpristupna fonda - PHARE, ISPA, SAPARD i IPA. U prva dva Hrvatska sudjeluje od 2005. godine, dok u SAPARD-u radi složenije procedure provedbe sudjeluje od 2006. godine. Pretpristupni program IPA (eng. Instrument for Pre-Accession Assistance-IPA) će u financijskoj perspektivi Europske unije za razdoblje 2007. - 2013. godini zamijenio je prethodna tri predpristupna programa te CARDS program. IPA se sastoji od pet komponenti: razvoj institucija, prekogranična suradnja, regionalni razvoj, razvoj ljudskih potencijala i ruralni razvoj, a godišnji okvir sredstava na raspolaganju Hrvatskoj do ulaska u Europsku uniju 1.srpnja 2013.g. je oko 160 miliona EUR godišnje.

9.2.1. Hrvatske regije u svjetskom okruženju

Položaj Republike Hrvatske i njezinih regija u svjetskom okruženju može se sažeto definirati kao vrlo povoljan i konkurentan. Sinergijski razvoj turizma i poljoprivrede, prometa i povezanih usluga, te razvoj proizvodnje i uslužnih djelatnosti u poduzetničkim i slobodnim zonama su smjernice razvoja Republike Hrvatske u svjetskom okruženju. Mogućnosti za razvoj navedenih djelatnosti do sada su vrlo malo iskorištene i u njima postoje velike rezerve za daljnji razvoj.

Istarska županija ima kapacitete i veliku tradiciju u razvoju upravo svih navedenih konkurentnih djelatnosti: sinergijski razvoj turizma i poljoprivrede, prometa i povezanih usluga, te razvoj proizvodnje i uslužnih djelatnosti u poduzetničkim i slobodnim zonama. Pametno definiranim i održivim razvojem može postati jedna od najrazvijenijih ekonomskih zajednica u široj regiji EU.

Uloga Općine Kaštelir - Labinci u navedenom razvoju Istarske županije vidi se kroz sinergijski razvoj turizma, poljoprivrede i drugih uslužnih djelatnosti, te razvojnu politiku opstanka – demografske obnove stanovništva u Istri.

9.2.2. Regionalna razvojna politika u Istarskoj županiji

1. Prostorni plan Istarske županije kao osnovni prostorno-planski dokument županije

Prostorni plan Istarske županije pokriva najveći dio Istarskog poluotoka i obuhvaća površinu od 3.476 četvornih kilometara. Područje Istre dijele tri države: Hrvatska, Slovenija i Italija. Vrlo malen dio Istre, tek sjeverna strana Miljskoga poluotoka, pripada Republici Italiji. Slovensko primorje s Koparskim zaljevom i dijelom Piranskoga zaljeva do ušća rijeke Dragonje dio je Republike Slovenije. Najveći dio, ili 3.130 četvornih kilometara (90% površine), pripada Republici Hrvatskoj. Većina hrvatskog dijela poluotoka nalazi se u Istarskoj županiji 2.820 četvornih kilometara, što je 4,98 posto od ukupne površine Republike Hrvatske. Ostali dio administrativno-teritorijalno pripada Primorsko-goranskog županiji. Ukupan broj stanovnika po popisu iz 2011.g. iznosi 208.440 što čini oko 4,65 % stanovništva Republike Hrvatske.

Prostorni planovi su dokumenti prostornog uređenja kojima se, sukladno članku 12. Zakona o prostornom uređenju i gradnji (NN br. 76/07, 38/09), određuje svrhovita organizacija, korištenje i namjena prostora te mjerila i smjernice za uređenje prostora Države, županija, Grada Zagreba, općina i gradova. Na području Istarske županije donijeti su ili su u izradi sljedeće vrste prostornih planova:

- prostorni plan županije,
- prostorni plan područja posebnih obilježja,

- prostorni plan uređenja grada / općine,
- generalni urbanistički plan,
- urbanistički plan uređenja,
- detaljni urbanistički plan

Na području županije u primjeni su i sljedeći prostorni planovi, donijeti prije stupanja na snagu Zakona o prostornom uređenju i gradnji 2007. godine:

- generalni urbanistički planovi (starije generacije),
- generalni planovi uređenja,
- provedbeni urbanistički planovi,
- planovi uređenja manjih naselja,
- urbanistički projekti,

a primjena istih nastavit će se u skladu s člankom 346. i 348. Zakona o prostornom uređenju i gradnji.

Prostorni planovi na području županije moraju biti usklađeni sa Strategijom prostornog razvoja i Programom prostornog uređenja Države, kao i onim prostornim planovima područja posebnih obilježja koje donosi Sabor RH, a u postupku donošenja prostornog plana županije i prostornih planova područja posebnih obilježja koje donosi predstavničko tijelo županije obvezujuću suglasnost izdaje ministarstvo nadležno za poslove prostornog uređenja.

Prostorni planovi koje donose predstavnička tijela gradova / općina moraju biti usklađeni i s prostornim planovima koje donosi predstavničko tijelo Istarske županije.

U tom smislu, a temeljem članka 97. Zakona, Zavod za prostorno uređenje Istarske županije izdaje mišljenje o usklađenosti prostornog plana s Zakonom i propisima donesenim na temelju Zakona, odnosno s dokumentima prostornog uređenja državne i područne (lokalne) razine, i temeljem članka 98. Zavod za prostorno uređenje Istarske županije daje mišljenje o usklađenosti prostornog plana s prostornim planom županije i prostornim planovima susjednih županija te s drugim dokumentima prostornog uređenja od utjecaja na prostorni plan iz stavka 1. istog članka.

Temeljni ciljevi razvoja u prostoru Istarske županije (u daljnjem tekstu: Županije) su slijedeći:

1. Organizacija, uređenje i zaštita prostora na načelima održivog razvitka prioritetni su razvojni ciljevi Županije.

2. Poticati progresivni demografski razvitak, naročito u emigracijskim i niskonatalitetnim područjima, uz kontrolu mehaničkog prirasta u priobalnim gradovima. Prosječna stopa rasta stanovništva do 2010. godine treba optimalno iznositi 0,5 - 0,6 % godišnje, tj. doseći broj od 246.000 stanovnika.

3. Gradove i druga naselja koji su nositelji središnjih funkcija državnog i županijskog značaja (uprava i samouprava na županijskoj razini, čvorna i tranzitna mjesta u prometu i telekomunikacijama, koncentracije gospodarskih djelatnosti od važnosti za državu, sjedišta financijskih institucija, ustanova znanosti i visokog školstva, srednjeg i osnovnog školstva, županijskih bolnica i domova zdravlja, ustanova socijalne skrbi, ustanova kulture, značajnijih ustanova i trgovačkih društava koje se bave informiranjem te elektronskih medija) razvijati sukladno veličini i broju stanovnika gravitacijskog područja, pri čemu se funkcije moraju što pravilnije distribuirati na gradove i druga naselja u rangui važnijih regionalnih središta, te regionalnih i manjih regionalnih središta.

4. Poticati rast naselja u unutrašnjosti Županije, a posebno naselja od 500 do 2000 stanovnika kao i ostalih naselja - općinskih središta, te gospodarsko i infrastrukturno jačanje istih u odnosu na naselje iste veličine u priobalju, s krajnjim ciljem ujednačavanja gospodarskih potencijala

5. Provoditi sustavno aktivnu zaštitu okoliša te sprječavanje onečišćenja okoliša, što znači izgrađivati i ustrojavati sustav upravljanja okolišem i prirodnim resursima, izbjegavati rješenja s neizvjesnim i dugoročnim utjecajem na okoliš, osigurati edukaciju o okolišu i kvalitetno sudjelovanje udruga građana te provoditi sanaciju registriranih onečišćivača i naugroženijih dijelova okoliša

6. Usmjeravati izgradnju i modernizaciju gospodarskih kapaciteta uz primarnu razvojnu osovinu Pula - Pazin - Rijeka, radi stvaranja preduvjeta za razvoj demografski i gospodarski stagnirajućih područja središnjeg dijela Županije, a također i uz razvojne osovine Buje - Buzet - Lupoglav, Poreč - Pazin - Labin, Rovinj - Kanfanar - Žminj - Labin, te Pula - Labin - Lupoglav

7. Optimalno povećavati kapacitete prometne, telekomunikacijske, energetske i komunalne infrastrukture u odnosu na nacionalne i šire regionalne sustave, a posebno u pograničnim područjima

8. Integrirati gospodarske, kulturne, krajobrazne i demografske resurse ruralnih i prijelaznih područja Županije u marketinški prepoznatljive, financijski stabilne i administrativno upravljive sustave

9. Podizati opću razinu razvijenosti Županije i povećati standard stanovništva, zaposlenosti i kakvoće življenja. Domaći proizvod po stanovniku u 2010. godini podići na razinu iznad 13000 USD. Udio zaposlenosti u stanovništvu povećati na 40 %.

Temeljna načela organizacije prostora za izradu planova užeg područja su:

1. Prostor kao resurs. Prostor racionalno koristiti i zaštititi u svim elementima korištenja, vodeći računa da je isti po definiciji neobnovljiva kategorija. Županijski prostor očituje se u velikoj raznolikosti, ljepoti, višeznačnosti namjene i s vrlo povoljnim geoprometnim položajem. Prostor se ovim Planom utvrđuje kao najvredniji resurs ove sredine, s prirodnim ljepotama, poljima, morem, podmorjem i pripadajućem živom svijetu, ali i vrlo osjetljivim resursima kao što su podzemne vode, priobalni prostor i šume.

2. Održivi razvitak. Održivi razvitak kao načelo organizacije prostora je polazište za sadašnji razvitak i jamstvo za budućnost, a to znači s gledišta korištenja prostora i prirodnih resursa, očuvanje razvojnih mogućnosti za nadolazeće generacije. Održivi razvitak označava onaj razvitak pri kojem su opseg i dinamika čovjekovih proizvodnih i potrošnih aktivnosti dugoročno usklađeni s opsegom i dinamikom procesa koji se odvijaju u prirodi. Održivi razvitak ne isključuje ekonomski rast ali ne smije ugrožavati čovjekovo zdravlje, biljne i životinjske vrste, prirodne procese i prirodna dobra.

3. Policentričnost razvoja. Razmještaj ljudi i dobara u prostoru temeljiti na policentričnom načelu, a to znači da organizacija regionalnog prostora ima više središta iz kojih se na određenoj razini utječe na razvitak gravitacijskog prostora. Međuodnos pojedinih središta u prostoru počiva na suradnji i konkurenciji. Policentričnost razvoja pretpostavlja jaku inicijativu pojedinih središta, veći dinamizam i privlačenje kvalitetne gospodarske i uslužne strukture.

4. Otvorenost i integracija prostora. Područje Županije osim omeđenosti upravnim granicama je otvoreni prostor za međužupanijsku i međunarodnu suradnju. Stoga prostor Županije mora sadržavati organizacijski prostorni odrednice u odnosu na regionalnim prostorima i prema bližem i daljnjem okruženju. Otvorenost tog regionalnog sustava je činitelj

reprodukcije tog područja i razvitka. Organizacija prostora po načelu otvorenosti očituje se u svim elementima organizacije: gospodarskih, uslužnih, intelektualnih, prometnih i drugih funkcija. Integriranje prostora je neposredno vezano na otvorenost prostora Županije. Povezivanje Županije s obodnim prostorima potreba je i nužnost koju nameće gospodarska orijentacija (promet, trgovina, turizam), a temeljena je na otvorenosti prostora. Otvorenost prostora doživljava svoj smisao i opravdanje u integraciji s obodnim prostorima što se ostvaruje preko važnih regionalnih, nacionalnih, europskih i svjetskih prometnih koridora i veza na kopnu, moru i zraku.

U organiziranju prostora treba se pridržavati i drugih načela, a posebno onih iz područja urbanističke discipline kao što su načela racionalnog korištenja prostora, kompatibilnosti namjene u prostoru, opterećenja prostora (nosivost prostora), humanosti u namjeni prostora, a posebno ljudskih naselja te načela koja se odnose na zaštitu i unapređenje prirodnog bogatstva.

2. Regionalni operativni program (ROP) 2006.-2010.

Regionalni operativni program (ROP) Istarske županije temeljni je planski dokument koji, na cjelovit i sveobuhvatan način, određuje strategiju razvoja Istre za razdoblje od 2006. do 2010. godine. Pokretač i nositelj izrade ROP-a bila je Istarska razvojna agencija (IDA).

Inicijativa za izradu dokumenta krenula je sredinom 2004. godine, a sama izrada dokumenta započela je u lipnju 2005. godine. Tijekom 2005. osnovana su tijela neophodna za provedbu plana - Županijska radna skupina i Županijski partnerski odbor.

Na tematskoj sjednici Županijskog poglavarstva, održanoj 27. lipnja 2006. g., ROP je predstavljen i jednoglasno prihvaćen, te upućen na raspravu u Županijsku skupštinu. Skupština Istarske županije ROP je usvojila 11. rujna 2006. godine.

Izrada ROP-a Istarske županije temeljila se na metodološki dosljednom uvažavanju i primjeni standardnih načela koja se primjenjuju pri izradi regionalnih operativnih programa u zemljama članicama Europske unije, uključujući načela:

- regionalnog, županijskog vlasništva ROP-a;
- posvećenosti dionika, svih zainteresiranih strana, pripremanju i izradi ROP-a;

- transparentnosti tijekom pripreme i izrade ROP-a;
- uključenosti svih važnijih lokalnih partnera i zainteresiranih strana, sudjelovanje javnosti

Proces pripreme i izrade ROP-a slijedio je standardnu metodologiju za izradu regionalnih razvojnih programa.

U izradi ROP-a glavnu ulogu imali su Radna grupa i nositelj izrade, Istarska razvojna agencija (IDA) te Partnerski odbor.

ROP je definirao četiri strateška cilja koja treba ostvariti i to:

1. Konkurentno gospodarstvo
2. Razvoj ljudskih resursa i visoki društveni standard
3. Uravnoteženi i održivi razvoj
4. Prepoznatljivost istarskog identiteta

U proteklom razdoblju svi strateški ciljevi su u razvoju, koji treba promatrati u dinamičkom kontekstu, ostvarivani, no kako razvoj traje i kako su pred nama novi razvojni izazovi, definirani strateški ciljevi u ROP-u, nadopunjeni sa novim strateškim ciljevima, ostvarivati će se i u narednim razdobljima.

3. Master plan za razvoj turizma

Master plan razvoja turizma Istre 2004.-2012. godine sastoji se od Master planova razvoja za svaki od sedam turističkih clustera te od Integriranog Master plana razvoja turizma Istre, od kojih svaki obuhvaća sljedeće dokumente:

- Razvojni model turizma
- Plan konkurentnosti
- Mogućnosti i potrebe investiranja
- Marketing plan
- Plan provedbe

Kako bi što više naglasili i valorizirali resurse kojima raspolažemo, restrukturirali i repositionirali svoju postojeću turističku ponudu, ostvarili svoju viziju budućeg razvoja te da

bismo ograničili ili eliminirali negativnosti u Istri, najprije moramo postići suglasnost oko ova četiri ključna pitanja. Međutim, za takvu suglasnost i dogovor treba nam međunarodno konkurentan i uvjerljiv pregovarački okvir u čijoj izradi trebaju sudjelovati svi interesni subjekti istarskog turizma.

Upravo ovaj Master plan ima takvu misiju da posluži kao pregovarački sklop i poluga novog razvoja istarskog turizma a što je uobičajena praksa upravljanja turizmom u brojnim nam konkurentskim zemljama i regijama.

Razvojni model turizma - prvim elementom Master plana definira se razvojni model turizma kojim se utvrđuju ciljevi, strategije, ograničenja i brzina razvoja turizma u skladu s potencijalnim mogućnostima svakog clustera. Konačni rezultat je definiranje strategije i pozicioniranja na tržištu za svaki cluster. Pozicioniranja koja se Master planom predlažu su prikazana u tabeli koja slijedi.

U Istri je Master planom definirano sedam clustera:

1. Umag-Novigrad (Buje, Brtonigla, Savudrija)
2. Poreč (Tar-Vabriga, Kaštelir-Labinci)
3. Vrsar-Kaštelir - Labinci
4. Rovinj (Bale, Kanfanar)
5. Labin-Rabac (Kršan, Raša, Sv.Nedelja)
6. Unutrašnjost istre (Buzet, Cerovlje, Gračišće, Grožnjan, Karojba, Motovun, Lanišće, Lupoglav, Oprtalj, Pazin, Pićan, Sv.Petar u Šumi, Svetvinčenat, Tinjan, Višnjan, Vižinada, Žminj)
7. Pula-Medulin (Vodnjan, Fažana, Barban, Ližnjan, Marčana)

Pozicioniranja clustera iz Master plana definirana su sljedećim redom:

Cluster Umag/ Novigrad - Aktivni odmor i kratki boravci povezan sa sportskim i zdravim načinom života. Ribarsko naselje s mirnim načinom života

Cluster Poreč - Koncentracija aktivnih doživljaja s bogatim kulturnim nasljeđem

Cluster Vrsar/Kaštelir - Labinci - Doživljaj prirode koji uključuje tradicionalne ribarske aktivnosti

s dodirrom umjetnosti.

Cluster Rovinj - Romantični grad u usnulom mediteranskom okruženju

Cluster Labin/Rabac - Spoj prirode i nasljeđa, raj za umjetnike. Gdje se brežuljci sastaju s morem

Cluster Unutrašnjost Istre - Očuvani tradicionalni način života, uživanje u istarskoj kulturi, gastronomiji i prirodi

Cluster Pula/Medulin - Kultura, povijest ... i plaže, mjesto za vaše susrete; Sačuvana obala za aktivni i obiteljski odmor zasnovan na prirodnim vrijednostima

Clusteri su turistička subpodručja ili mikrodestinacije u sklopu jedne turističke regije koja imaju slična turistička obilježja, od resursne i infrastrukturne, sve do atrakcijske osnove kojom raspolaže. Cluster predstavlja dinamičnu koncentraciju i kombinaciju turističkih atrakcija, infrastrukture, opreme, usluga, poslova, ljudi itd. u "zaokruženim", homogenim zemljopisnim područjima u kojima se razvija određeno turističko iskustvo.

4. Strategija za ruralni razvoj Istre

Strateški program ruralnog razvoja područja Istarske županije (2008.-2013.) (u daljnjem tekstu Strateški program) je strateško plansko-programski dokument i sredstvo za učinkovitije i uspješnije upravljanje razvojem poljoprivrede, ribarstva i ruralnih područja. Glavni promotor (nositelj) izrade i provedbe Strateškog programa je AZRRI- Agencija za ruralni razvoj Istre, d.o.o. Pazin, te Upravni odjel za poljoprivredu, šumarstvo, lovstvo, ribarstvo i vodoprivredu Istarske županije. Glavni nositelj izrade studije je Agronomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zavod za upravu poljoprivrednog gospodarstva.

Na temelju Zakona 84/01 Republike Italije Regija Toscana je putem ARSIA-e Agencije za ruralni razvoj Toscane osigurala 150.000,00 Eura za izradu Strateškog programa. Navedenim programom sufinancirane su aktivnosti u Italiji (Toskani) i Republici Hrvatskoj (Istri) vezane za izradu Strategije ruralnog razvoja Istre koja je rađena po prvi puta u Republici Hrvatskoj po LEADER pristupu, odnosno tzv. "bottom up" pristupom (od dolje prema gore).

Krajem 2005. godine potpisan je ugovor sa Agronomskim Fakultetom Sveučilišta u Zagrebu za izradu Strateškog programa, te su tijekom 2006. i 2007. godine izvršene analize stanja ruralnog prostora Istarske županije. Nakon toga slijedila je javna rasprava sa svim relevantnim čimbenicima u prostoru radi definiranja prava, obaveza i nadležnosti, te su postavljeni

preduvjeti za osnivanje LAG-ova (Lokalnih akcijskih grupa) a na temelju tih aktivnosti pristupilo se utvrđivanju županijskih mjera, prioriteta i strateških programa te mogućnosti njihove realizacije.

Navedenim aktivnostima definiran je ruralni prostor Istarske županije uzimajući u obzir kriterije korištene u EU. U navedene aktivnosti izrade programa, a sukladno tzv. bottom up“, uključeno je preko 200 ključnih subjekata (fizičke i pravne osobe, jedinice lokalne samouprave, institucije i ostali) za definiranje ruralnog razvoja i to putem niza radionica i sastanaka. Nakon definiranja završne verzije Strateški program postao je službeni dokument usvajanjem na Skupštini Istarske županije dana 06. travnja 2009. g. (Službene novine Istarske županijebr. 04/09.).

Strateški program izrađen je u skladu s metodologijom primijenjenom u izradi sličnih programa koji su u EU obavezni, te poštivajući razvojne smjernice nacionalnih i regionalnih programa. Sukladno tome, programom su definirani sljedeći strateški ciljevi:

1. Izgradnja institucionalnog okruženja koje potiče poboljšanje životnih uvjeta u ruralnim područjima i stvaranje uvjeta za povratak i zadržavanje stanovništva u ruralnim područjima
2. Povećanje konkurentnosti glavnih gospodarskih sektora u ruralnim područjima (proizvodnih, prerađivačkih i uslužnih djelatnosti)
3. Održiva uporaba prirodnih resursa, očuvanje i zaštita prirode i okoliša
4. Zaštita i očuvanje kulturnog nasljeđa
5. Trajno poboljšanje učinkovitosti rada komplementarnih – suradničkih institucija u funkciji ruralnog razvitka

5. Županijska razvojna strategija istarske županije 2011.-2013.

Županijska razvojna strategija (ŽRS) temeljni je planski dokument za održivi društveno-gospodarski razvoj svake županije. Sukladno Zakonu o regionalnom razvoju Republike Hrvatske (NN 153/09), navedene strategije zamijenit će Regionalne operativne programe (ROP-ove).

ROP Istarske županije, koji je za razdoblje od 2006. do konca 2010. godine izradila Istarska razvojna agencija (IDA) d.o.o., a Skupština Istarske županije usvojila 11. rujna 2006. godine, koncem 2010. Kako je ROP istekao izrađena je nova Županijska razvojna strategija (ŽRS) za razdoblje od 2011. do 2013. godine koja je usvojena na Skupštini istarske županije dana

30.5.2011.g. Po završetku spomenutog razdoblja, uslijedit će izrada strateških dokumenata usklađenih sa sedmogodišnjim ciklusima planiranja Europske unije.

Razvojna vizija istarske županije:

Istarska županija je moderna, otvorena i gospodarski konkurentna regija, prepoznatljive kulturne i prirodne baštine, visoke kvalitete života u okvirima uravnoteženog i održivog razvoja.

Strateški razvojni ciljevi Istarske županije za razdoblje 2011.- 2013.g. proizašli su iz vizije razvoja, te su definirani kao:

1. Konkurentno gospodarstvo
2. Razvoj ljudskih resursa
3. Zaštita prirodnih resursa i upravljanje prostorom
4. Visoka kvaliteta života
5. Prepoznatljivost istarskog identiteta

9.2.3. Prostorni planovi

Razvoj i urbanizacija

U kontekstu prostorne i gospodarske strukture Istarske županije razvoj i urbanizacija područja Općine Kaštelir - Labinci temelji se na:

- 1) gospodarskim planovima i mogućnostima razvoja
- 2) nastavku demografskog rasta koji se očekuje
- 3) raznim vidovima zaštite prostora
- 4) budućoj boljoj prometnoj povezanosti

S rečenim u svezi, vjerojatno je očekivati, da će se nastaviti proces sekundarne urbanizacije. Procesi primarne urbanizacije će se ograničiti u okvire građevinskih područja. Obzirom na veličinu Općine, općinsko sudjelovanje u općem gospodarskom kretanju Županije, bez obzira na tijek razvoja Općine, neće biti od velikog utjecaja. Njeno sudjelovanje će se očitovati,

razmjerno najviše, kroz participaciju u poljoprivrednom, dijelom industrijskom i izletničko-turističkom gospodarstvu te raznim oblicima smještaja u ruralnom prostoru.

Središnje naselje Općine je naselje Kaštelir. Općina sveukupno broji 15 naselja i prema popisu stanovnika iz 2011. godine ukupno 1459 stanovnika. Najveći dio naselja smješten je u blizini ceste Vižinada – Poreč, na kojoj je cesti smješteno i naselje Kaštelir. Koncentracija 9 naselja oko naselja Kaštelir, zajedno sa naseljem Labinci koje je smješteno sa druge strane ceste Vižinada – Poreč, čini oko 85 % stanovnika Općine dok u ostalom dijelu živi svega 15 % stanovništva.

Iako prometni položaj pojedinih dijelova Općine u najvećoj mjeri utječe na prostorni raspored naselja, te su privlačnost i atraktivnost krajobraza izraženi u vrlo maloj mjeri. Reljefne karakteristike mogu se podijeliti na tri svojstvena geografska prostora:

- prvi središnji dio nešto povišen na kojem dijelu se smjestila koncentracija oko naselja Kaštelir
- drugi, veći dio Općine, blago valovito brežuljkasti prostor slabo nastanjen

Dakle prema gore navedenom svih 15 naselja koja pripadaju Općini Kaštelir – Labinci možemo svrstati temeljem njihovog prostornog smještaja u dvije grupe:

- a) naselja neposredno orijentirana prema cesti Vižinada –Poreč
- b) naselja smještena u unutrašnjem dijelu Općine : Rogovići i Cerjani.

Veličina naselja u direktnoj je vezi sa smještajem u odnosu na prometnice koje sijeku prostor Općine. Tako najveće naselje Kaštelir broji i najveći broj stanovnika. Odmah nakon njega slijedi naselje Labinci. Stupanj urbanizacije naselja u izrazito je pozitivnoj korelaciji u odnosu na povoljnost prometnog smještaja naselja. U prostoru, koji se u okviru Općine brzim ritmom urbanizira, a naselja poprimaju gradska obilježja nastoji se ujednačiti razvoj prostora i proces urbanizacije naselja uz svu pažnju zaštite prirodnog i kulturnog nasljeđa. Često spontani procesi širenja i građenja nastojat će se usmjeriti prema planskom širenju i planskom zauzimanju prostora, tražeći optimum između potreba za prostorom (osobito za stambenu izgradnju) i mogućnost prostora da apsorbira želje. Prostornim rješenjima, koliko je to njima moguće, ostvaruju se i pretpostavke za razvoj svih područja, time i naselja Općine. Od navedenih 15 naselja u Općini:

- **šest** naselja iskazuje viši stupanj urbanizacije, (Kaštelir, Kovači, Rogovići, Brnobići, Roškići, i Labinci),
- **devet preostalih** naselja imaju obilježja nižeg stupnja urbanizacije (Dvori, Tadini, Babići, Kranjčići, Valentići, Deklići, Rojci, Mekiši kod Kaštelira i Cerjani).

Prostorne pretpostavke razvoja, odnose se na:

- a) određivanje više lokacija za gospodarske zone;
- b) određivanje lokacija za izletnički turizam, poradi mogućeg širenja ponude ove djelatnosti ;
- c) planiranje izgradnje lokalnih i županijskih cesta zbog rješavanja prometnih problema i zbog bolje integracije prostora Općine;
- d) predviđanje bolje opremljenosti naselja u skladu s razinom središnje važnosti planirane Strategijom i Programom razvoja Republike Hrvatske i prijedlogom županijskog prostornog plana;
- e) uspostavu složenog sustava zaštite prostora, njegove prirodne i kulturne baštine, osobito krajobraza i s time u svezi relativno restriktivan odnos prema širenju građevinskih područja;
- f) planiranje poboljšanja infrastrukturne opremljenosti naselja u prostoru Općine (osobito izgradnje kanalizacionog sustava, izgradnje sustava plinoopskrbe, poboljšanje elektroopskrbe i vodoopskrbe i sl);

Prostornim planom uređenja određen je slijedeći sustav središnjih naselja:

Naselje prvog stupnja centraliteta je **Kaštelir**. Naselje je neosporno najvažnije središnje mjesto Općine. Ima sve potrebne sadržaje neophodne da bi se moglo svrstati u naselja prvog stupnja centraliteta: područnu školu, ambulantu, organ uprave, poštu i trgovine općeg tipa.

Naselja bez centralnog značenja. Naselja bez centralnog značaja su sva **ostala naselja** Općine. Iako je trgovina neosporno funkcija središnjeg značaja, ona sama po sebi jedva odražava neki centralitet budući je to funkcija koju već ima skoro svako naselje. Tom činjenicom, grupa naselja koja uopće nema trgovinu dopijeva u još nepovoljniji položaj. Ovu grupu bez centralnog značaja ipak možemo podijeliti na:

- naselja koja su u neposrednoj blizini Kaštelira i naselja Labinci i na
- naselja koja su izvan neposrednog utjecaja naselja Kaštelir i Labinci.

Za naselja u neposrednoj blizini naselja Kaštelir i Labinci možemo kazati da su iako i načelu naselja seoskog tipa izgradnje, praktično opremljena svim funkcijama kao i Kaštelir zbog

njegove blizine. Za naselja koja su udaljena i nalaze se izvan ove skupine ili su na njenom rubu može se ustvrditi da su naselja bez ikakvih središnjih funkcija.

Površine naselja - građevinska područja naselja (GPN)

Unutar ukupnih površina naselja predviđa se pretežito stambena izgradnja niske gustoće s pratećim sadržajima za osiguranje standarda života, te površinama za ostale namjene i djelatnosti koje ne ugrožavaju temeljnu stambenu namjenu naselja. Građevinska područja naselja obuhvaćaju postojeće izgrađene dijelove i neizgrađene dijelove – površine za razvoj.

Za utvrđivanje izgrađenih i neizgrađenih dijelova primijenjeni su sljedeći kriteriji:

- neizgrađenim dijelom građevinskog područja smatra se neizgrađena i neuređena površina ukupne površine veće od 5000 m², a smještene rubno u odnosu na ukupnu površinu građevinskog područja
- izgrađenim dijelom građevinskog područja smatraju se izgrađene i uređene površine privedene različitim namjenama, zatim neizgrađene i neuređene površine manje od 5000 m² koje s izgrađenim dijelom čine prostornu cjelinu, te građevne čestice za čiju su izgradnju izdani akti građenja.

Površine naselja, odnosno građevinska područja naselja (GPN) smatraju se površinama mješovite namjene u kojima prevladava stambena namjena različitih tipova, a sadržavaju i:

- a) površine javne i društvene namjene (upravne, socijalne, zdravstvene, školske i predškolske, kulturne, vjerske i sl.) te posebno otvorene javne površine – trgove, parkove, dječja igrališta, sportsko-rekreacijske površine sa sportskim terenima itd;
- b) manje površine gospodarske namjene (ugostiteljsko-turističke, uslužne, trgovačke, za proizvodnju manjeg opsega i zanatske, komunalno-servisne, obiteljske vinarije) bez nepovoljnih utjecaja na život u dijelu površine naselja mješovite namijene;
- c) površine prometnih građevina i pojaseva s površinama za promet u mirovanju (parkirališta);
- d) površine ostalih infrastrukturnih i komunalnih građevina i uređaja bez nepovoljnih utjecaja na život u naselju;
- e) druge namjene i sadržaje koji nisu nespojivi s osnovnom stambenom namjenom te se mogu planirati u naselju, kao površine utvrđene isključive namjene unutar površine naselja (kao

lokacije) ili (u skladu s uvjetima ovoga plana) mogu ili moraju biti razgraničene planom užeg područja. U okviru mješovite namjene minimalno 60% površine mora biti stambene namjene.

Pored površina mješovite namjene, pojedinim područjima u okviru GPN-a utvrđena je i isključiva namjena. Isključivu namjenu ima površina čije je korištenje podređeno jednoj (osnovnoj) namjeni, a uvjeti gradnje i uređenja utvrđeni su Prostornim planom uređenja Općine Kaštelir – Labinci i planovima nižega reda.

U građevinskim područjima naselja razgraničene su sljedeće *isključive namjene*:

- a) gospodarsko-ugostiteljsko-turistička namjena (*u naselju – „turistička lokacija“ –TL*): TL „Montecal“ -hoteli (T1) / turističko naselje (T2), u okviru GPN-a Kaštelir i Labinci;
- b) gospodarsko ugostiteljsko-turistička namjena (*u naselju – „turistička lokacija“ –TL*): TL „Deklići“ -hoteli (T1) / turističko naselje (T2) u okviru GPN-a Deklići;
- c) sportsko-rekreacijska namjena: sportska igrališta (R) „Kaštelir 1“ i „Kaštelir 2“ oba u okviru GPN-a Kaštelir;
- d) sportsko-rekreacijska namjena: sportska igrališta (R) „Kovači“ u okviru GPN-a Kovači;
- e) sportsko-rekreacijska namjena: sportska igrališta (R) „Labinci 1“ i „Labinci 2“ oba u okviru GPN-a Labinci;
- f) sportsko-rekreacijska namjena: sportska igrališta (R) „Lokva Valentići“ u okviru GPN-a Rojci
- g) poslovna – proizvodna namjena – obiteljska vinarija (K4): „Vinarija Kovači“ u okviru GPN-a Kovači i Roškići;
- h) poslovna – proizvodna namjena – obiteljska vinarija (K4): „Vinarija Mekiši“ u okviru GPN-a Mekiši kod Kaštelira;
- i) poslovna – proizvodna namjena – obiteljska vinarija (K4): „Vinarija Kranjčići“ u okviru GPN-a Kranjčići;

U okviru površina isključive sportsko-rekreacijske namjene unutar GPN-a (Tablica 3.) planirano je ovisno od lokacije uređenje i gradnja sportskih igrališta otvorenog i/ili zatvorenog tipa (nogometno igralište, rukometno igralište, bočalište, dječje igralište, teniska igrališta i dr.).

Pored utvrđenih površina isključive sportsko-rekreacijske namjene unutar GPN-a moguće je uređivanje otvorenih igrališta za rekreativne sportove i aktivnosti, sukladno Odredbama za provođenje.

Tablica 26. Površine sportsko-rekreacijske namjene na području Općine Kaštelir-Labinci

površina sportsko-rekreacijske namjene naziv, naselje	površina (ha)
„Kaštelir 1“, Kaštelir	1,24 ha
„Kaštelir 2“, Kaštelir;	0,15 ha
„Kovači“, Kovači;	0,17 ha
„Labinci 1“, Labinci	0,28 ha
„Labinci 2“, Labinci;	0,32 ha
„Lokva Valentići“, Rojci	0,10 ha
UKUPNO	2,22 ha

Površine izvan naselja za izdvojene namjene

Površine gospodarske namjene – pretežito proizvodne i poslovne (I), (I3), (K)

Ovim Planom planirana su izdvojena građevinska područja izvan naselja gospodarske namjene :

- a) «Labinci» proizvodna namjena (I) i poslovna namjena (K),
- b) «Devići» proizvodna namjena: – prehrambena (I3): jedinstveni kompleks s vinarijom, uljarom, pekarom, siranom.

Kako se na području Općine kao jedna od osnovnih gospodarskih aktivnosti prepoznaje vinogradarstvo i proizvodnja vina, definirana su planska rješenja za manja obiteljska gospodarstva koja se bave ovakvim tipom proizvodnje. Rješenje je dano kroz utvrđivanje lokacija obiteljskih vinarija u okviru GPN-a, a koje na svojevrsan način nadopunjuju turističku ponudu Općine, ali su i aktivni gospodarski subjekti Općine.

Unutar građevinskog područja naselja, na površinama mješovite namjene, omogućena je i gradnja gospodarske zgrade na vlastitoj građevnoj čestici. Gospodarske zgrade mogu biti: zanatske radionice i radionice proizvodnog zanatstva, te druge slične manje poslovne ili proizvodne zgrade bez izvora onečišćenja, potom trgovine, razni poslovni prostori i sl., a sve u okviru tihog i čistog rada. Unutar njih razgraničeni su izgrađeni dio i neizgrađeni dio (površina za razvoj). Za neizgrađene dijelove propisana je izrada prostornih planova užih područja sljedećim redom :

Tablica 27. Smjernice za izradu prostornih planova za neizgrađene dijelove Općine Kaštelir-Labinci

Naziv plana užeg područja (UPU, DPU)	Smjernice, napomene i obveze za odgovarajući plan užeg područja	Površina
DPU dio poslovne zone Labinci	Sukladno važećem planu	1,8 ha
UPU PZ Labinci 1	UPU PZ Labinci 1 obuhvaća dio površine gospodarske namjene – proizvodne (I) i poslovne (K) izdvojenog građevinskog područja izvan naselja - „Labinci“. U okviru obuhvata UPU-a moguće je planirati namjene i građevine sukladne odredbama ovog Plana za građevinska područja gospodarske namjene.	0,8 ha
UPU PZ Labinci 2	UPU PZ Labinci 2 obuhvaća dio površine gospodarske namjene – proizvodne (I) i poslovne (K) izdvojenog građevinskog područja izvan naselja - „Labinci“. U obuhvatu UPU-a planirati površine za gradnju zgrada i uređivanje površina isključivo za: - proizvodnju goriva iz obnovljivih izvora (bio-dizel, bioetanol, biobutanol, bioplin), - proizvodnju toplinske i električne energije iz obnovljivih izvora, - skladištenje, preradu i pripremu sirovina za potrebe proizvodnje, a sve sukladno odredbama ovog Plana za građevinska područja gospodarske namjene.	2,2 ha
	U okviru zgrada proizvodne namjene moguće smještaj površina poslovne namjene u funkciji proizvodne namjene kao što su uredi, manje trgovine i prostori prezentacije proizvoda. Unutar obuhvata UPU-a nije dozvoljena izgradnja zgrade isključivo poslovne namjene. Planom je potrebno planirati cestovnu i ostalu komunalnu infrastrukturu koja se nadovezuje na postojeću infrastrukturnu mrežu poslovne zone.	
UPU PZ Labinci 3	UPU PZ Labinci 3 obuhvaća dio površine gospodarske namjene – proizvodne (I) i poslovne (K) izdvojenog građevinskog područja izvan naselja - „Labinci“. U okviru obuhvata UPU-a moguće je planirati namjene i građevine sukladne odredbama ovog Plana za građevinska područja gospodarske namjene.	2,7 ha
UPU PZ Deviči	UPU PZ Deviči obuhvaća površinu gospodarske pretežito proizvodne namjene: – prehrambene (I3); jedinstveni kompleks sa vinarijom, uljarom, pekarom, siranom. U okviru obuhvata UPU-a moguće je planiranje i gradnja građevina namijenjenih isključivo proizvodnji i skladištenju vina, ulja, sira te pekarskih proizvoda. UPU planirati sukladno odredbama ovog Plana za građevinska područja gospodarske namjene.	15 ha

U izdvojenim građevinskim područjima izvan naselja gospodarske namjene planirano je graditi:

- a) zgrade pogona za koje se mora izraditi studija utjecaja na okoliš
- b) zgrade onih pogona koji proizvode od 10% godišnjih količina na više, a za koje još nije potrebno izrađivati studiju utjecaja na okoliš,
- c) djelatnosti koje se zbog prostornih ograničenja ovoga Plana (veličina zgrada, potrebnih površina građevinskih čestica, sirovina, kapaciteta i sl.) ne mogu smjestiti u građevinskim područjima naselja,
- d) ostale djelatnosti koje su nespojive sa stambenom funkcijom u građevinskim područjima naselja (buka, prašina, smrad, opasni materijali, opskrba i sl.);

Šumske površine

Šumske površine i površine šumskog zemljišta: visoke šume, te površine branjevina i šibljaka obuhvaćaju veliki dio površine Općine i dosta ih je u privatnom vlasništvu. Slabo su korištene

i rastočene. Međutim ostaju i nadalje u svojoj namjeni. Važan su sastavni dio krajobraza. Izraz su lokalnog vizualnog identiteta i sudjeluju u oblikovanju njegove "slike". Važno ih je čuvati u zonama gdje su osobito uočljive, stoga i vizualno vrijedne. Kao posebno vrijedna kompaktna šumska površina izdvojena je šuma koja pokriva padine Općine prema dolini rijeke Mirne, jer je to površina koja je važna s aspekta zaštite padina i krajobraznih vrijednosti prostora.

Utvrđene površine šuma isključivo su osnovne namjene te prema takvoj namjeni detaljnije su podijeljene na:

- a) gospodarske šume,
- b) zaštitne šume

Poljoprivredne površine

Ove površine dvojako su razvrstane i to kao:

- a) prostor doline rijeke Mirne čiji se ravničarski dijelovi koriste za intenzivno poljodjelstvo bez izgradnje,
- b) poljodjelske i šumske površine preostalog dijela Općine praktično nenastanjene s ponekom gospodarskom i stambenom zgradom koje tvore svojstven *mozaik šumskih i poljodjelskih* površina.

Izrađena je studija „Bonitetno vrednovanje zemljišta za prostorno planiranje na području Općine Kaštelir-Labinci“ (autor: doc.dr.sc. Stjepan Husnjak, Agronomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu). U okviru studije, izrađena je pedološka karta, a temeljem nje i bonitetna karta tala na području Općine. Kako je ta bonitetna karta dobivena temeljem teorijskog modela, njeni pokazatelji su uspoređeni sa stanjem na terenu (obilascima terena i preklapanjem bonitetne karte s TK25 i orto-foto snimcima) kao i s kartografskim prikazima.

Najkvalitetnija tla su na području općine Kaštelir-Labinci, odnosno ona koja pripadaju grupi **osobito vrijednih obradivih tala P1**. U drugu grupu ili grupu **vrijednih obradivih tala P2** kategorije korištenja zemljišta svrstana su zemljišta, također vrijedni zemljišni resursi na ovome području, te ih stoga treba obvezno trajno zaštititi od bilo koje vrste prenamijene. Treću kategoriju čine tla koja spadaju u skupinu **ostalih obradivih tala P3** kategorije korištenja zemljišta. Tla svrstana u kategoriju **ostalih poljoprivrednih i šumskih tala, šuma i šumskih zemljišta ili PŠ** prostornu kategoriju korištenja zemljišta su uglavnom smeđa tla na vapnencu i dolomitu i kamenjar. U sljedećoj tablici prikazane su ukupne površine po

pojedininim kategorijama korištenja zemljišta. Temeljem navedenog, može se zaključiti da na području općine Kaštelir-Labinci, dominiraju vrijedna obradiva tla (ili tla P1 kategorije) čija površina iznosi 878,1 ha što predstavlja samo 44,8% u odnosu na ukupnu površinu poljoprivrednog zemljišta. Površina vrijednih obradivih tala (ili P2 kategorije) također je vrlo značajna i iznosi 574,78 ha ili 29,3%. Ostala obradiva tla (ili tla P3 kategorije) zauzimaju 496,70 ha ili 25,4% poljoprivrednog zemljišta. Ostala tla koja predstavljaju najmanje vrijedne zemljišne resurse na ovome području (PŠ kategorija), zauzimaju površinu od svega 12,8 ha ili 0,7% u odnosu na ukupnu površinu poljoprivrednog zemljišta.

Tablica 28. Legenda bonitetne karte tla na području poljoprivrednog zemljišta Općine Kaštelir-Labinci

<i>Broj</i>	<i>Naziv sistematskih jedinica tla</i>	<i>% zastupljenosti</i>	<i>Bonitetne klase i podklase*</i>	<i>Kategorije korištenje prostora</i>	<i>Površina</i>
1	<i>Smeđe tlo na vapnencu i dolomitu Kamenjar Crvenica tipična, plitka, srednje duboka i koluvijalna</i>	40 30 30	7.1.	PŠ	12,80
2	<i>Crvenica tipična, plitka i koluvijalna Smeđe tlo na vapnencu i dolomitu Crvenica tipična i lesivirana srednje duboka Crvenica lesivirana duboka</i>	40 20 20 20	4.1.	P3	47,30
3	<i>Crvenica tipična i lesivirana srednje duboka Crvenica tipična i lesivirana duboka Crvenica tipična plitka Rigosol na crvenici</i>	50 20 20 10	4.2.	P3	269,70
4	<i>Crvenica tipična i lesivirana duboka Rigosol na crvenici Crvenica tipična i lesivirana srednje duboka</i>	70 20 10	4.1.	P2	574,78
5	<i>Rigosol na crvenici Crvenica tipična i lesivirana duboka Crvenica tipična i lesivirana srednje duboka</i>	70 20 10	2.2.	P1	878,10
6	<i>Močvarno glejno amfiglejno vertično tlo, djelomično hidromeliorirano Močvarno glejno hipoglejno zaslanjeno tlo, djelomično hidromeliorirano Aluvijalno karbonatno tlo</i>	60 20 20	5.2.	P3	181,70
UKUPNA POVRŠINA KARTIRANIH JEDINICA TLA					1964,68
7.	<i>Kanali- vodotoci</i>				59,50
8.	<i>Naselja</i>				255,52
9.	<i>Infrastrukturni sustavi</i>				46,00
10.	<i>Šume</i>				1202,30
SVEUKUPNA POVRŠINA ISTRAŽIVANOG PODRUČJA					3527,70

10. DRUŠTVENO - EKONOMSKA KRETANJA U RH

Stanje hrvatskog gospodarstva tipično je za zemlje u tranziciji iz komunizma. Iako je došlo do privatizacije i preustroja u svim područjima, glavni problemi su velika nezaposlenost i slabe gospodarske reforme. Nekadašnja uspješna industrijska proizvodnja zbog ratnih okolnosti i najčešće protuzakonito izvedene privatizacije i zastarjele tehnologije u proizvodnji danas još nije dostigla onu iz 1990. godine. Situaciju dodatno otežava loš sustav sudstva i administracije, pogotovo u pogledu vlasništva nad nekretninama. Tako sada jedan od najvećih problema hrvatskog gospodarstva ostaju premala proizvodnja, nedovoljan izvoz, prezaduženost, nezaposlenost, pravosuđe i uprava, te sveprisutna korupcija.

10.1. Stanje gospodarstva

U Hrvatskoj postoji sve izraženiji problem razlike u standardu i razvijenosti pojedinih dijelova Hrvatske, što je vjerojatno posljedica poreznog sustava koji je na snazi. Dok se u Europi otprilike 25% poreznih prihoda ostavlja ondje gdje su uprihođeni, tj. u lokalnim samoupravama, u Hrvatskoj je taj postotak u praksi između 3 i 4% poreza koji ostaju lokalnoj samoupravi. Budući su većina velikih kompanija i banaka, kao i državnih monopolista za svoje sjedište registrirali Grad Zagreb, ovaj je problem tom činjenicom još više potenciran. To za posljedicu ima stanje da je BDP po stanovniku u Zagrebu otprilike trostruko veći od prosjeka za cijelu državu. Od prve slijedeće najrazvijenije i najbogatije regije, Istre, glavni je grad, mjereno po BDP-u per capita, također gotovo trostruko bogatiji, a samim tim i razvijeniji. Drugi i treći grad (Split i Rijeka) su više nego trostruko, u zaostatku za Zagrebom, dok su najnerazvijenija područja gotovo deset puta siromašnija i nerazvijenija od metropole, bez obzira na činjenicu da je najsiromašnija Vukovarsko-srijemska županija sposobna proizvesti u prosjeku pet puta više poljoprivrednih proizvoda negoli ostatak Hrvatske, a što je do domovinskog rata i bio slučaj. Nažalost, gotovo u pravilu, najsiromašniji dijelovi države su oni koji su bili pod okupacijom tijekom rata, bez obzira na komparativne prirodne prednosti koje pojedini od njih imaju. Tako istočni dijelovi Hrvatske zaostaju za hrvatskim zapadom.

REALNI BDP u razdoblju od **2008.-2012.** kumulativno je pao za **11,2** posto (drugi najveći pad u EU, nakon Grčke (21,5%). **Nominalni BDP** je pao za **2,6** posto.

U 1. kvartalu 2013. realni je BDP pao za 1,5 posto, a u drugom kvartalu za 0,7 posto (7. uzastopni kvartal).

Vlada je od početka godine dva puta smanjivala prognoze rasta za 2013. Trenutno se projicira realni rast od 0,2 posto (kod donošenja Proračuna projicirao se rast od 1,8 posto, a kod rebalansa rast od 0,7 posto). EK nam predviđa pad od 1 posto, MMF od 0,6 posto, a EIZ pad od 0,5 posto.

U 2014. EK predviđa rast od 0,2 posto, Vlada rast od 1,3 posto, MMF rast od 1,5, a EIZ rast od 1,2 posto.

Bruto domaći proizvod

Tablica 29. Nominalne i realne vrijednosti bruto domaćeg proizvoda

GODINA		HRVATSKA		EU		EU 10
NOMINALNI BDP (mlrd kn)	Nominalne st. rasta (%)	REALNI BDP (mlrd kn)		Realne st. rasta (%)	Realne st. rasta (%)	Realne st. rasta (%)
1	2	3	4	5	6	7
2008.	343,4	7,9	300,1	2,1	0,3	2,7
2009.	328,7	-4,3	279,3	-6,9	-4,3	-8,1
2010.	323,8	-0,5	272,9	-2,3	2,1	1,7
2011.	330,2	2,1	272,8	0,0	1,6	3,6
2012.	330,2	0,0	267,4	-2,0	-0,3	1,3
2013. (1.kv.)	75,9	6,1	61,0	-1,5	-1,4	0,4
2013. (2. kv.)	82,9	0,9	66,3	-0,7	-0,2	1,0
Kumulativno (2008.-2012.)		-2,6			-11,2	

Izvor: DSZ , 2013

Obujam industrijske proizvodnje – industrijska proizvodnja je u stalnom padu od kraja 2008. Od početka 2009. do kraja 2012. kumulativno je pala za 16,4 posto. U prvih 8. mjeseci 2013. pad je u prosjeku iznosio 2,1 posto mjesečno.

Realni promet trgovine na malo – nakon blagog rasta od 0,9 posto u 2011. realni promet trgovine na malo ponovno je u 2012. pao za 3,9 posto. Od 2009. do 2012. kumulativni pad iznosi 20,4 posto. U prvih 8. mjeseci 2013. prosječni pad je iznosio 0,7 posto mjesečno.

Obujam građevinskih radova – kriza je u tom sektoru imala najveći utjecaj i fizički obujam građevinskih radova u stalnom je padu od početka 2009. Od tada do kraja 2012. obujam građevinskih radova kumulativno je pao za gotovo 40 posto. U prvih 8 mjeseci 2013. pad je u prosjeku iznosio 5,1 posto mjesečno.

Na **potrošnju** otpada oko **80 posto BDP-a RH** i to je komponenta o kojoj u najvećoj mjeri ovisi kretanje BDP-a.

Osobna potrošnja čini najveći dio ukupne potrošnje (**58,3 % BDP-a**).

U EU ona iznosi **56,3 posto**, a u EU 10, **57,8 posto**.

Nakon 5 uzastopnih kvartala pada osobne potrošnje u 2. kvartalu 2013. došlo je do **rasta** te varijable od **0,5 posto** što je u najvećoj mjeri dovelo do usporavanja pada gospodarske aktivnosti.

U **2. kvartalu** je porasla i potrošnja države za 1,3 posto te su prvi puta u posljednjih 9 kvartala porasle bruto investicije u fiksni kapital u iznosu od 0,9 posto.

Neto izvoz kao četvrta komponenta BDP-a ima relativno mali i pretežito negativan efekt jer Hrvatska više uvozi nego izvozi roba i usluga. Također, ukupan izvoz roba i usluga ima manji udio u ukupnom BDP-u od ukupne osobne potrošnje. Na kraju 2012. izvoz je iznosio 43,4 posto BDP-a, a osobna potrošnja je iznosila 59,2 posto.

Uvozna komponenta finalne potrošnje kućanstava kreće se oko 40 posto.

Potrošnja

Tablica 30. Osnovne sastavnice potrošnje i udio ukupne potrošnje u BDP-u

GODINA		Nominalni BDP (mlrd kn)	Osnovne sastavnice potrošnje (mlrd kn)		Udio potrošnje u BDP-u
Kućanstva		NPUSK*	Država		
1	2	3	4	5	9
2010.	323,8	189,3	3,1	65,0	79,5%
2011.	330,2	194,5	3,3	65,3	79,7%
2012.	330,2	195,4	3,3	65,3	79,9%
2013. (6.mj.)	158,9	97,9	1,7	32,6	83,2%

Broj nezaposlenih povećan je s prosječne **236.741 osobe** tijekom 2008. na **375.400** osoba u veljači 2013.

U srpnju 2013. bilo je **313.675** nezaposlenih osoba.

Registrirana stopa nezaposlenosti je tijekom 2008. iznosila **13,4** posto, a u prvih 9. mjeseci 2013. prosječno je iznosila **20%**.

Prema podacima Eurostata veću prognoziranu anketnu stopu nezaposlenosti od RH (19,1%) u 2013. unutar EU-a ostvarit će samo Španjolska (27%) i Grčka (27%). Prosjek EU-a je 11,1 posto.

Stopa zaposlenosti u Hrvatskoj pala je sa 57,8 posto u 2008. na 50,7 posto u 2012. Prema podacima Eurostata **Hrvatska već duži niz godina ima najnižu stopu zaposlenosti u EU.**

U prvom kvartalu 2013. stopa zaposlenosti pala je na 47,5 posto, odnosno najnižu razinu od početka 2008.

Prema podacima **HZMO** broj osiguranih osoba u razdoblju od 2008.-2012. pao je za 172.108 osoba, a broj korisnika mirovina povećao se za 69.402 osobe. **Odnos osiguranika i korisnika** mirovina u tom se periodu smanjio s **1,39** na 1,19 osiguranika po korisniku.

Izvor : Nezavisni sindikat znanosti i visokog obrazovanja , 2013.

Peta godina krize?

Svjetsko gospodarstvo posljednjih pet godina obilježava ekonomska kriza te se nikako ne nalaze temelji stabilizacije rasta. Tako je u 2012. godini ponovno realizirano usporavanje rasta, a u Europskoj uniji, najvažnijem vanjskotrgovinskom partneru Hrvatske, ostvaren je pad od 0,3%. Na nepovoljna kretanja na razini EU najviše su utjecali dužnički problemi u pojedinim članicama, najviše u Italiji, čiji BDP čini oko 12% BDP-a Europske unije. I u Hrvatskoj su u 2012. godini pogoršani trendovi: BDP je ponovno reduciran (-2,0%) nakon stagnacije u 2011. godini, na što je primarno utjecao pad domaće potražnje, najviše osobne potrošnje i investicija u fiksni kapital.

Robna razmjena obilježena daljnjim padom domaće i inozemne potražnje

Robna razmjena Hrvatske s inozemstvom posljednjih je godina uglavnom pratila globalne trendove. Glavna karakteristika tih trendova bio je veliki pad u 2009., značajan oporavak u 2010. godini, a potom postupno usporavanje rasta. Tako je u 2012. godini izvoz na godišnjoj

razini povećan za samo 1,6%, a uvoz za 0,7%. Međutim, kretanje izvoza i uvoza se ipak bitno razlikovalo. Izvoz je, zahvaljujući djelomičnom oporavku inozemne potražnje i porastu globalnih cijena, u 2012. za 4,6% premašio razinu iz pred krizne 2008. godine, dok je vrijednost uvoza, zbog pada domaće potražnje, bila na 18,9% nižoj razini. Zbog takvih kretanja je iznos robnog deficita u navedenom razdoblju smanjen za 39%.

Prvi suficit na tekućem računu platne bilance od 1994. godine kao odraz prolongirane gospodarske krize

Ostvarenja u platnoj bilanci su posljednjih godina oblikovale okolnosti smanjenja gospodarske aktivnosti odnosno redukcija tijeka roba i kapitala. U Hrvatskoj kao zemlji neto uvoznici s visokim i ustrajnim deficitom, realizirana je eksterna prilagodba kroz robni uvoz kao glavni kanal. To je rezultiralo postupnom kontrakcijom manjka na tekućem računu platne bilance u prve tri godine krize (od 2009. do 2011. godine) te u četvrtoj, 2012. godini, realizacijom uravnoteženja, s marginalnim suficitom od 35,4 milijuna eura.

Usljed izostanka oporavka osobne potrošnje trgovina je i dalje u padu.

Promet u trgovini na malo se od 2008. godine kreće negativnom trend linijom (s izuzetkom 2011. godine), koja niti ove godine ne mijenja smjer. Naime, u okolnostima prolongiranja negativnih kretanja na tržištu rada i pada razine realnih dohodaka, nastavljaju se negativni rezultati: u prva četiri mjeseca promet je nominalno stagnirao, ali je realno bio manji za 3,6% u odnosu na isto razdoblje prošle godine.

Prijevoz: nastavak negativnog trenda

U putničkom prijevozu se od drugog kvartala 2009. godine realizira negativni trend koji se nastavlja i ove godine. Tako je u prvom kvartalu prevezeno 2,8% manje putnika u odnosu na isto razdoblje prošle godine, što je rezultat pada u svim vidovima putničkog prijevoza. Negativan trend koji je započeto 2009. godine (s iznimkom prva dva kvartala 2011. godine) bilježi se i kod robnog prijevoza. U prvom kvartalu prevezeno je 1,8% manje robe u odnosu na isto razdoblje prošle godine. Najveći godišnji pad u prvom tromjesečju i najduži negativan trend (osam uzastopnih kvartala) bilježi se u pomorskom i obalnom prijevozu (-10,9%).

Financijski rezultati poduzetnika pogoršani u 2012. godini

U 2012. godini je pogoršan konsolidirani financijski rezultat poslovanja poduzetnika u odnosu na prethodnu godinu. Točnije, ukupna dobit poduzetnika je sa 7,5 milijardi kuna u 2011. godini, smanjena na 4,9 milijardi u prošloj godini. Pritom su ukupni prihodi povećani za 0,4%, u okviru bržeg rasta prihoda od prodaje na inozemnom (2,8%) od onih na domaćem (0,4%) tržištu. No, istodobno su rashodi rasli brže (1,1%) u okolnostima rasta cijena (posebno cijena energije) na domaćem i inozemnom tržištu. Takvi odnosi dinamike kretanja prihoda i rashoda su rezultirali smanjenjem ekonomičnosti poslovanja te rastom udjela poduzetnika koji su poslovali s gubitkom (41,9% u 2011. godini, 42,1% u 2012. godini, 34,9% u pred kriznoj 2008. godini). Potrebno je napomenuti da bi financijski rezultati bili i lošiji da u 2012. godini Vlada RH nije isplatila sredstva namijenjena sanaciji dugova brodogradilišta.

Blokade i neplaćanja u realnom sektoru: samo statističko poboljšanje?

Opća gospodarska kriza je potencirala izrazito pogoršanje likvidnosti i novčanih tijekova u realnom sektoru, iako su odnosi plaćanja stalni latentni problem neefikasnog sustava. U razdoblju od četiri krizne godine, vrijednost neizvršenih obveza se uvećala za čak 23,96 milijardi kuna (130%), a broj poslovnih subjekata s blokiranim računima za 15 tisuća (29%). Dugogodišnji negativni trend rasta vrijednosti neizvršenih obveza je na samom kraju prošle godine preokrenut te je od studenog 2012. godine do travnja 2013. godine njihov iznos smanjen za 7,2 milijardi kuna.

Inflacija pod utjecajem kretanja administrativnih cijena

U prvom dijelu postizborne 2012. godine, donijete su odgađane nepopularne odluke o rastu administrativnih cijena i povećanju opće stope PDV-a. Upravo su te odluke bile osnova rasta opće razine cijena tijekom 2012. te prvog dijela ove godine (zbog snažnog baznog učinka). Dio baznog učinka je anuliran u ožujku (rast stope PDV-a u ožujku prošle godine kada su najviše porasle cijene komunalnih usluga), a dio u svibnju (administrativno povećanje cijena vode, električne energije i plina u svibnju prošle godine). Kako nema drugih značajnih inflatornih izvora uslijed izostanka oporavka potražnje, nestanak baznog učinka je naglo spustio stopu rasta opće razine.

Državni proračun: pad prihoda i rast rashoda

Aktivnosti i promjene u gospodarskoj politici provođene u prethodnoj, a nastavljene u ovoj godini, s jedne su strane bile usmjerene na porezne promjene koje bi smanjile trošak rada na račun povećanog opterećivanja potrošnje i imovine uz uspostavu financijske i fiskalne discipline, a s druge su strane nastojale djelovati na smanjenje i preraspodjelu određenih kategorija državnih rashoda na način koji što manje sputava gospodarski rast. Nakon prošlogodišnjeg smanjenja zdravstvenog doprinosa i povećanja stope PDV-a te dijela trošarina, ove je godine nastavljeno daljnje usklađivanje sustava trošarina i PDV-a s poreznom politikom EU, što se prvenstveno odnosi na ukidanje nulte stope PDV-a i definiranje roba i usluga koje će se oporezivati sniženim stopama.

Razina duga središnje države i dalje visoka

Potreba financiranja visokog i kontinuiranog proračunskog deficita ima svoj kumulirani odraz u visokoj dinamici rasta duga središnje države, koja je dugoročno neodrživa i prijeteći situacijom da uskoro dug opće države (središnja država i lokalna država) prekorači Maastrichtski kriterij od 60% BDP-a. Od prosinca 2008. pa do siječnja ove godine dug središnje države neprekidno je rastao po dvoznamenkastim međugodišnjim stopama rasta s naznakama usporavanja dinamike rasta od svibnja prošle godine. Naime, nakon preuzimanja obveza brodogradilišta u javni dug (u iznosu od 2,8% BDP-a) niži proračunski deficit pridonio je usporavanju rasta državnog duga do međugodišnje stope od 9,9% u veljači ove godine. Ipak, i u takvim okolnostima u prva dva mjeseca ove godine dug središnje države znatno je povećan (za 3,9 milijardi kuna) pri čemu se glavnina povećanja odnosila na unutarnji dug (3,2 milijarde kuna), dok je istodobno inozemna komponenta duga porasla za 0,7 milijardi kuna. Pritom se u financiranju svojih potreba u tom razdoblju država najviše oslanjala na financiranje trezorskim zapisima čija je razina povećana za 2,9 milijardi kuna.

Izvor: HGK Lipanj 2013

11. STRATEGIJA RAZVOJA

U prethodnim poglavljima izvršena je analiza stanja svih resursa, istaknute su glavne prednosti, nedostaci i razvojni problemi s kojima je Općina suočena. Prikupljen je čitav niz podataka, održani su okrugli stolovi i radionice. Posebno su bile iscrpne rasprave oko glavnih prednosti, slabosti, prilika i prijentnji (SWOT analize koje karakteriziraju pojedina područja). Tijekom diskusije sudionici su se složili oko vizije razvoja, što znači oko toga kako bi oni željeli da Općina izgleda i po čemu da bude poznata. Sudionici su također postigli dogovor oko glavnih razvojnih ciljeva, prioriteta i mjera.

11.1. Elementi vizije i razvojni ciljevi Istarske županije

Program ukupnog razvoja Općine Kaštelir-Labinci je usklađen s razvojnim dokumentima višeg reda. Prvenstveno s Regionalnim operativnim programom Istarske županije (ROP) koji je usvojen 2006. godine. ROP Istarske županije prati razdoblje do 2010. godine nakon čega, prema Zakonu o regionalnom razvoju zamijenjuje ga dokument Županijske razvojne strategije.

Izrađivači strategije razvoja Općine vodili su se između ostalog, vizijom i ciljevima Istarske županije kako bi slijedili smjer razvoja Regije.

Vizija Istarske županije

Istarska županija je:

- Moderna, otvorena i gospodarski konkurentna regija,
- Visokog društvenog standarda u okvirima uravnoteženog razvoja,
- Prepoznatljive kulturne i prirodne baštine.

ROP Istarske županije sadrži četiri strateška cilja i sedamnaest prioriteta unutar ciljeva putem kojih se želi ostvariti zadana vizija:

CILJ 1. Konkurentno gospodarstvo

- 1.1. Poticanje razvoja malog i srednjeg poduzetništva i stvaranje preduvjeta za ulaganje u gospodarstvo

- 1.2. Poticanje primjene i razvoja visokih (suvremenih) tehnologija te inovacija i znanja
- 1.3. Razvoj informacijskog društva
- 1.4. Restrukturiranje i repositioniranje turističkog gospodarstva
- 1.5. Razvoj održive poljoprivrede na tradicijskim osnovama i razvoj ribarstva

CILJ 2. Razvoj ljudskih resursa i visok društveni standard

- 2.1. Osiguranje pune zaposlenosti
- 2.2. Visok stupanj zdravstvene i socijalne zaštite
- 2.3. Razvoj ljudskih resursa
- 2.4. Unapređenje upravljanja regionalnim razvojem
- 2.5. Razvoj civilnog društva

CILJ 3. Uravnotežen i održiv razvoj

- 3.1. Uspostava integriranog sustava gospodarenja okolišem
- 3.2. Unapređenje infrastrukturnih sustava
- 3.3. Ravnomjeren razvoj unutrašnjosti i priobalja
- 3.4. Razvoj sustava zaštite i spašavanja ljudstva i imovine

CILJ 4. Prepoznatljivost istarskog identiteta

- 4.1. Očuvanje biološke i krajobrazne raznolikosti u funkciji razvoja
- 4.2. Očuvanje kulturne baštine u funkciji razvoja
- 4.3. Razvoj multikulturalizma

11. 2. Ekonomski potencijal i kočnice razvoja Općine

Analizom stanja resursa i potencijala istaknuti su pozitivni elementi snage i mogućnosti kao i negativnosti (slabosti) i prijetnje.

Ocjena ***ekonomskog potencijala*** Općine, temeljila se na ispitivanju pozitivnih elemenata. Da bi se realizirao ekonomski potencijal Općine, mora se svladati niz ***razvojnih prepreka ili kočnica***. Glavne razvojne prepreke istaknute su kroz ispitivanje negativnih elemenata.

Ekonomski potencijal

Vrlo ***važni prirodni resursi*** koji uključuju poljoprivredno zemljište, dovoljno vode, bogatu vegetaciju, strateški položaj. Ovakvi resursi naglašavaju potencijal za razvoj, poljoprivrede, malog poduzetništva i turizma .

Dugodišnju tradiciju bavljenja poljoprivredom podupiru mogućnosti iskorištenja prirodnih resursa, ali jednako tako i razvoj drugih djelatnosti. Uzimajući u obzir ***važan zemljopisni položaj*** Općine, globalno gledajući blizinu Europi te poziciju u Istri, kombinacijom ovih prednosti moglo bi se u budućnosti privući značajne investicije i investitore.

Kratkoročni i srednjoročni ***ekonomski potencijal Općine*** najvjerojatnije će se temeljiti na rastu sljedećih sektora:

1) Poljoprivreda: izrazito povoljni uvjeti za razvoj poljoprivrede (plodno tlo, čist okoliš, klimatološki uvjeti), te velike površine adekvatne za poljoprivrednu proizvodnju ukazuju na postojanje prilike za razvoj ovog sektora. Osim osnaženja postojeće poljoprivredne proizvodnje, postoji i potencijal za razvoj organske poljoprivrede za kojom postoji sve veća potražnja. Postoji potreba i za modernizacijom poljoprivrede, stimuliranjem okrupnjavanja zemljišta te jačanjem administrativne podrške ovom sektoru kako bi poljoprivredna proizvodnja postala atraktivna za mlađe stanovništvo i omogućavala solidan izvor prihoda domaćinstvima.

2) Turizam: uzimajući u obzir određenu tradiciju bavljenja turizmom karakterističnim za ruralni prostor i postojeće prirodne resurse koji bi se mogli iskoristiti za daljnji razvoj, postoji vjerojatnost daljnjeg razvoja (posebno kvalitativno). Mogućnost dodatne (stalne) potražnje za uslugama ove vrste mogle bi dati poticaj razvoju malog i srednjeg poduzetništva na području turizma.

3) *Razvoj malog i srednjeg poduzetništva* pretežno bi bio u funkciji razvoja prva dva pravca razvoja te potreba mještana i šire.

Kočnice razvoja

Mogu li se i hoće li se gore opisane prilike realizirati, u velikoj mjeri ovisi o mogućnosti uklanjanja niza razvojnih kočnica. Te se kočnice mogu prikazati na sljedeći način:

- Nedovoljno kvalitetna valorizacija prostora
- Institucionalna ograničenja
- Nerješen, u potpunosti, komunalni sustav
- Loša struktura smještaja, nerazvijena turistička ponuda (događaji) i ugostiteljska ponuda
- Nedovoljna povezanost poljoprivrednih proizvođača
- Nedovoljno razvijene društvene djelatnosti (predškolski odgoj zdravstvene zaštite)
- Nedovoljna pripremljenost za ulazak u EU

Rezultat ovih razvojnih kočnica jest nedovoljno visok BDP po stanovniku, nedovoljno visok životni standard, te niska razina investicija. Od bitne važnosti je da se PUR izravno usmjeri na negativne aspekte sadašnjeg stanja. PUR mora osigurati uvjete koji će omogućiti tvrtkama i građanima da realiziraju postojeće ekonomske prilike i time povećaju prihode i BDP po stanovniku, povećaju gospodarsku aktivnost, privuku daljnja ulaganja i smanje sezonski karakter poslovanja.

11. 3. Globalna društveno-ekonomska kretanja

Recesija i gospodarska kriza u svijetu i Europi, ostavlja svoj trag na kretanja u RH ali u zaoštrenoj formi. Teško je egzaktno prognozirati kretanja u budućnosti. Međutim, bilo bi krajnje neodgovorno zanemariti ovo stanje, i buduća kretanja. Stoga smo se opredjelili predviđati utjecaj globalnih ekonomskih i tržišnih trendova na razvoj u RH i Općini Kaštelir-Labinci.

U razmatranje smo uzeli tri moguća scenarija, svjesni rizičnosti u koju se upuštamo, ali smatrajući da je to manje pogrešno nego ne uzeti u obzir navedene podatke.

SCENARIJ 1:

(BEZ STOPE RASTA ILI NISKA STOPA RASTA)

- U EU-minimalna stopa rasta (par godina), a poslije povećana
- U RH- negativna stopa rasta ili bez rasta (par god.) a poslije niska stopa rasta
- U ISTRI I BLIŽEM OKRUŽENJU
- - Pretpostavka je da će turizam imati kontinuirano povećanje potražnje (2-3% godi.)

- Pretpostavka je da će poljoprivreda, uslužna djelatnost, malo i srednje poduzetništvo dijeliti sudbinu globalnih kretanja (bez stope rasta)

- Istra i bliže okruženje Općine u turizmu (koji je ujedno i glavno tržište poljoprivredi, trgovini te malom i srednjem poduzetništvu) mogli bi imati nešto povoljnije trendove:

- U takvom okruženju (uže i šire) moguće je planirati u prvih par godina stopu rasta 1%, a poslije nekoliko godina, stopa rasta bi mogla biti 2%.

SCENARIJ 2:

(SREDNJA STOPA RASTA (U GRANICAMA 3-4%))

- U EU- prve dvije godine stopa rasta 2-3 %,poslije 4-5 %
- RH- dvije godine niska stopa rasta, poslije 3-4%
- U ISTRI I BLIŽE OKRUŽENJU

- Turizam, povećanje potražnje 3-4%, i kvalitativno

- Poljoprivreda, povećanje stope rasta godišnje 3-4%

- Trgovine, usluge, mali i srednji poduzetnici prati razvoj osnovne djelatnosti, povećanje 3-4%

U ovakvom okruženju (šire i uže) moguće je planirati stopu rasta do 3%.

Smatramo da bi ovo mogao biti realni scenarij, pa smo ga uzeli u obzir tijekom planiranja.

SCENARIJ 3:

(VISOKE STOPE RASTA)

- U EU – prve dvije godine stopa rasta 3-4%, a poslije 4-5%
- U RH- prve dvije godine stopa rasta 2%, a poslije 4-5%
- U ISTRI I BLIŽEM OKRUŽENJU:

- Turizam- povećanje stope rasta 4-5%

- Poljoprivreda- povećanje stope rasta 3-4%

- Trgovina, usluga, malo i srednje poduzetništvo- povećanje stope rasta 5-6%

U takvom okruženju moguće je planirati stopu rasta do 4-5%.

11. 4. Vizija razvoja općine i najvažniji ciljevi

Uzme li se u obzir gornja ocjena ekonomskog potencijala i razvojnih kočnica koje karakteriziraju ovo područje, te šira društveno-ekonomska i tržišna kretanja, smatramo da bi se vizija trebala usredotočiti na podizanje životnog standarda mještana putem promicanja *gospodarskih aktivnosti koje se temelje na održivom korištenju prirodnih resursa i tradiciji, te partnerskih međusektorskih odnosa:*

VIZIJA OPĆINE KAŠTELIR – LABINCI (ELEMENTI)

1. Životni standard stanovništva će za pet godina biti bliži europskom prosjeku.
2. Razvijeno gospodarstvo , prvenstveno poljoprivreda i turizam, malo i srednje gospodarstvo
3. Razvijati sustav brandiranja (baza ruralni prostor i turizam)
4. Razvoj treba biti održiv (ekonomski, ekološki, sociološki, kulturološki) sa naglaskom na istarski identitet.
5. Treba razvijati dobre odnose javnog, poslovnog i civilnog sektora

Na temelju vizije za Općinu Kaštelir-Labinci određena su četiri strateška cilja i 12 prioriteta:

1. STRATEŠKI CILJ - Visoka kvaliteta života i standarda

- PRIORITETI:**
1. Infrastruktura
 2. Društvene djelatnosti
 3. Potpuna zaposlenost i visoki dohoci

2. STRATEŠKI CILJ - Razvoj gospodarstva

- PRIORITETI:**
1. Razvoj poljoprivrede
 2. Razvoj turizma
 3. Razvoj malog i srednjeg poduzetništva

3. STRATEŠKI CILJ: - Visoki standardi razvoja

- PRIORITETI:**
1. Održiv i uravnotežen razvoj
 2. Prepoznatljiv istarski identitet
 3. Razvoj dobrih odnosa javnog, poslovnog i civilnog sektora
 4. Brand Kaštelir-Labinci

4. STRATEŠKI CILJ: - Zaštita okoliša i prirodnih dobara

- PRIORITETI:**
1. Uspostava okvira za provedbu mjera zaštite okoliša
 2. Promicanje zaštite okoliša i prirodnih dobara

Iz ovakvog opredjeljenja nedvojbeno proizlazi zaključak da je prvi strateški cilj visoka kvaliteta života mještana Općine, dok su preostali ciljevi u toj funkciji.

11.5 Strateški ciljevi, prioriteti i mjere

U ovom Poglavlju izložen je Program ukupnog razvoja koji se sastoji od strateških ciljeva, prioriteta i mjera. Detaljnije PUR se sastoji od:

- **Strategije: (strateški ciljevi)** će se provoditi kroz prioritete i mjere koje će voditi javni sektor. Ti zadaci omogućavat će rast *poslovnog sektora i civilnog društva*.

Poslovni sektor stvara „blagostanje“ u Općini dok civilno društvo vodi poboljšanoj participacijskoj demokraciji.

- **Prioriteti i mjera:** Prioriteti u skladu sa strategijom predstavljaju žarišta aktivnosti koje bi trebalo provoditi ostvarenjem mjera.

Osim navedenog, PUR će se baviti i važnim razvojnim temama Europske unije (tzv. Horizontalne EU teme ili principi) koje Europska unija podržava i koji bi trebali biti uključeni u svim segmentima PUR-a. Ključne razvojne teme uključuju promociju informacijske tehnologije, održivo upravljanje okolišem i brigu za osiguranjem jednakosti spolova, ljudskih prava i učinkovite demokracije.

- **1. STRATEŠKI CILJ - Visoka kvaliteta života**

- PRIORITET: 1. Infrastruktura

- MJERE:

- 1: Prometna infrastruktura
2. Parkirališta
3. Pročišćavanje otpadnih voda
4. Građevinski i kućni otpad
5. Plinifikacija
6. Uređenje naselja (fasade, površine)
7. Hortikulturno rješenje
8. Poticanje korištenja alternativnih izvora energije

- **1. STRATEŠKI CILJ - Visoka kvaliteta života**

- PRIORITET: 2. Društvene djelatnosti

- MJERE:

1. Socijalna skrb za starije i nemoćne
2. Valorizacija kulturnih i tradicionalnih vrijednosti
3. Društveni život (strategija)
4. Tradicijske vrijednosti, identitet (zaštita)
5. Zdravstvene usluge (viši nivo)
6. Dodatni sadržaji za mještane i turiste
7. Sportski sadržaji i dječja igrališta
8. Program poticajne stanogradnje

- **1. STRATEŠKI CILJ - Visoka kvaliteta života**
- PRIORITET: 3. Potpuna zaposlenost i visoki dohoci
- MJERE:
 1. Cjelogodišnje zaposlenje
 2. Cjeloživotno učenje
 3. Poticanje obrazovanja

- **2. STRATEŠKI CILJ - Razvoj gospodarstva**
- PRIORITET: 1. Razvoj poljoprivrede
- MJERE:
 1. Strategija razvoja poljoprivrede
 2. Udruživanje u poljoprivredi
 3. Stimulacija razvoja gospodarskog područja
 4. Potpora poljoprivrednim proizvođačima

- **2. STRATEŠKI CILJ - Razvoj gospodarstva**
- PRIORITET: 2. Razvoj turizma
- MJERE:
 1. Konceptija razvoja i funkcioniranje turizma (marketing pristup i upravljanje)
 2. Prepoznatljiva turistička destinacija
 3. Turističke manifestacije i atrakcije
 4. Program ugostiteljske ponude (autohtona)
 5. Cijelogodišnje poslovanje
 6. Destinacija kvalitete (4 zvjezdice)
 7. Turistička interpretativna infrastruktura u cilju valorizacije kulturne i prirodne baštine

- **2. STRATEŠKI CILJ - Razvoj gospodarstva**
- PRIORITET: 3. Razvoj malog i srednjeg poduzetništva
- MJERE:
 1. Podrška i poticanje poduzetničke inicijative
 2. Poticanje razvoja zanata za mještane ali i kao turistička atrakcija
 3. Savjetodavno tijelo (neki vid)

4. Poticanje edukacije (edukacija i sufinanciranje)

- **3. STRATEŠKI CILJ - Visoki standard razvoja**

- PRIORITET: 1. Održivi i uravnotežen razvoj

- MJERE:

- 1. Poštivanje zakonskih odredbi i prostorno planske dokumentacije

- 2. Zaštita autohtonih objekata i arhitekture

- 3. Zaštita krajobraza i autohtonih biljnih vrsta

- 4. Program kvalitete i upravljanje kvalitetom

- **3. STRATEŠKI CILJ - Visoki standard razvoja**

- PRIORITET: 2. Prepoznatljiv istarski identitet

- MJERE:

- 1. Odnos kulture i običaja

- 2. Hrana i piće

- 3. Arhitektura, uređenje naselja i sl.

- **3. STRATEŠKI CILJ - Visoki standard razvoja**

- PRIORITET: 3. Dobri odnosi javni, poslovni i civilni sektor

- MJERE:

- 1. Javni sektor i informiranost

- 2. Razvoj (kontinuiran) partnerskih odnosa

- 3. Civilna društva- poticanje razvoja i podrška

- **3. STRATEŠKI CILJ - Visoki standard razvoja**

- PRIORITET: 4. Brand Kaštelir-Labinci

- MJERE:

- 1. Program brandiranja

- 2. Vizualni identitet

- **4. STRATEŠKI CILJ – Zaštita okoliša i prirodnih dobara**

- PRIORITET: 1. Uspostava okvira za provedbu mjera zaštite okoliša

- MJERE:
 1. Izrada i usvajanje Plana gospodarenja otpadom Općine Kaštelir-Labinci za razdoblje 2017. – 2022. godine
 2. Uvođenje mjera zelene javne nabave u postupku nabave

- **4. STRATEŠKI CILJ – Zaštita okoliša i prirodnih dobara**
- PRIORITET: 2. Promicanje zaštite okoliša i održivog razvoja
- MJERE:
 1. Valorizacija i zaštita endemskih i rijetkih flornih elemenata te ostalih krajobraznih vrijednosti u svrhu zaštite okoliša i podizanja kvalitete turističke ponude
 2. Provedba znanstvenih istraživanja - inventarizacija flore i faune Općine Kaštelir - Labinci
 3. Provedba zelenih akcija („eko čistke“)
 4. Uspostava poučnih staza (npr. staza ljekovitog bilja)
 5. Postavljanje informacijskih tabli o ekološkoj mreži na području Općine s mjerama zaštite
 6. Edukacija pružatelja turističkih usluga o načinu vrednovanja prirodne baštine

11.6. Razvojni Projekti

- Muzej
- Uzletište za paraglajdere, modeli aviona, zmajevi i zmajarenje iznad doline rijeke Mirne
- Malonogometno igralište s umjetnom travom i rasvjetom
- Tribine (gledalište) za nogometno igralište
- Valorizacija Izletišta Vrbanovica - povezati raznim stazama:
- Biciklistička staza,
- pješačka staza – padina Mirne i dolina Mirne
- staze šparuga, samoniklog bilja, gljiva, medvjedeg luka,
- staza zdravog življenja (prehrana i kretanje)
- dječji vrtić – nova zgrada
- kanalizacija III faza – kolektori
- Realizacija turističke zone Montecal (UPU)
- Asfaltiranje nerazvrstanih cesta
- Održavanje nerazvrstanih cesta
- Izgradnja novih dionica javne rasvjete
- Rekonstrukcija postojeće javne rasvjete sa postavljanjem led i ekološke rasvjete

- Turistički info centar
- Rekonstrukcija i revitalizacija starog mlina
- Izmjene i dopune PPUO
- Revitalizacija lokve u Dvorima kao spomenik prirode
- Rekonstrukcija vodenice (vodeni mlin) na kanalu Mirne s valorizacijom izvora vode
- Valorizirati kraške jame na području Općine
- Bolje iskoristiti sportsku dvoranu za razne manifestacije
- Promovirati turističku feštu „Gramperiada“ na viši nivo
- Lovni turizam
- Potencirati zadruge u poljoprivredi (maslinari, vinari i sl.)
- Predstaviti Općinu kao Općinu poljoprivrednika, maslinara, vinara i sl.
- Izrada i usvajanje Plana gospodarenja otpadom za razdoblje 2017. – 2022. godine
- Uvođenje mjera zelene javne nabave
- Provedba znanstvenih istraživanja – inventarizacija flore i faune
- Provedba zelenih akcija
- Uspostava poučnih staza (npr. staza ljekovito bilja)
- Postavljanje informacijskih tabli o ekološkoj mreži na području Općine

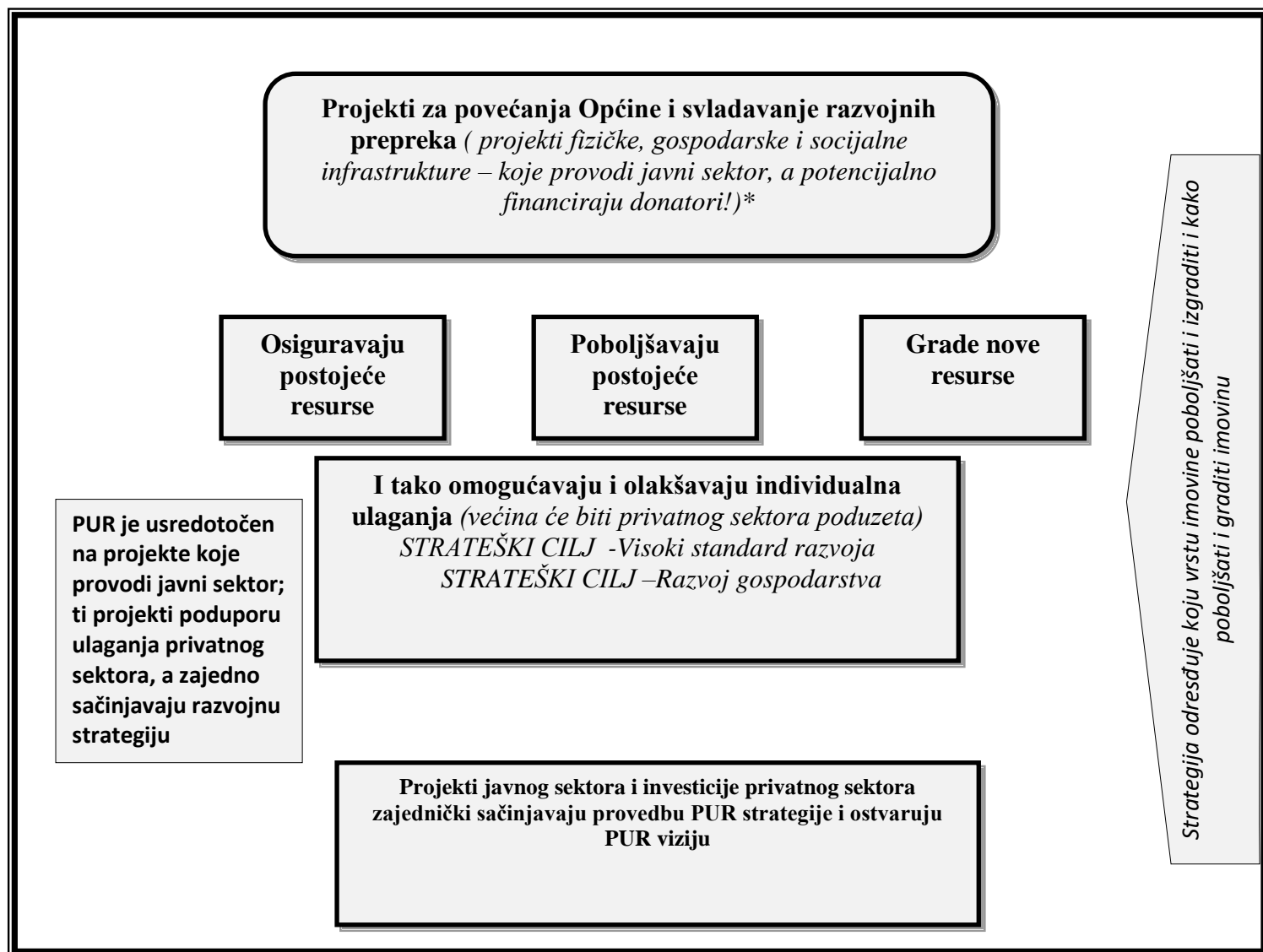
STRATEGIJA PUR-a

PUR-a će stvoriti okruženje koje omogućava i olakšava:

- Razvoj *privatnog sektora* – dovodi do „*ekonomskog blagostanja*“
- Rast *civilnog društva* – koji podupire „*participacijsku demokraciju*“

Do tako povoljnog okruženja PUR će dovesti kroz realizaciju povezanu s fizičkim, gospodarskim i društvenim *infrastrukturnim projektima* koji su potrebni za svladavanje prepoznatih razvojnih prepreka (kočnica) kako bi se privatnom sektoru i civilnom društvu omogućilo i olakšalo realiziranje utvrđenih prilika za razvoj. Primjeri potrebnih infrastrukturnih projekata obuhvaćaju širenje sustava za vodoopskrbu, razvoj mreže cesta, poboljšanja u sustavu odgoja i obrazovanja, pružanje pomoći u razvoju najvažnijih nevladinih organizacija te savjetodavnu pomoć poslovnoj zajednici. Namjera je da se realizacijom tih projekata poveća imovinska osnova Općine i izmijeni struktura te imovine čime će se potaknuti evolucija (razvijanje) novog poslovnog modela. Općenito rečeno, cilj je povećati relativne prednosti Općine koje će podupirati veću konkurentnost privatnog sektora i učinkovitost civilnog društva. PUR će, barem u prvim godinama njegovog postojanja, provoditi *javni sektor*. Njegova pažnja bit će usredotočena na pružanje pomoći tvrtkama u razvijanju poslovnih aktivnosti koje uvećavaju ukupan prihod. PUR će se također fokusirati

na pomaganje civilnom društvu u unapređenju strukture participacijske demokracije i razvoju socijalno potpornih sistema koji jačaju društveno blagostanje.

Slika 15. Pristup PUR-a u naravi

Temeljni (početni, osnovni) podaci predstavljaju ključnu vrijednost u sustavu praćenja (monitoringa) i evaluacije (ocjenjivanja). Oni moraju biti dovoljno pouzdani da omoguće prosudbu output-a i učinaka projekta te dovoljno precizni da osiguraju detektiranje devijacija i koje ometaju napredak. Osnovna analiza od iznimnog je značaja prema osiguranju skupa početnih podataka, no ograničena je na postojeće i donekle kontradiktorne skupove podataka.

Ovakvo stanje će se morati poboljšati, te će biti potrebno definiranje, testiranje i prilagođavanje sustava pokazatelja vezanih uz svako pojedino prioritetno područje PUR-a, kao i prilagodba istih postojećem okruženju. Ovo predstavlja zahtjevnu trajnu zadaću, a odjel za upravljanje projektima i Općina moraju biti pokretači provođenja za vrijeme ranog stadija provedbe PUR-a što će podrazumjevati dodatne studije i ispitivanja kako bi se izradili važni i mjerljivi početni podaci za procjenjivanje napretka PUR-a.

Prilikom praćenja i procjenjivanja, Europska komisija koristi sljedeću tipologiju pokazatelja:

Slika 16. Tipologija pokazatelja kojima se Europska komisija služi pri praćenju i procjenjivanju

- **Pokazatelji ulaza** mjere financijske, administrativne i regulatorne resurse (koji se često nazivaju „procesom“), a koje osiguravaju država i donatori. Radi procjene uspješnosti provedenih akcija potrebno je uspostaviti vezu između sredstava koja se koriste i postignutih rezultata.

Na primjer: Udio proračuna namijenjen izdacima za obrazovanje, definiranje strategije sektora

- **Pokazatelji izlaza** mjere neposredne i konkretne posljedice poduzetih mjera i iskorištenih sredstava:

Na primjer: Broj izgrađenih škola, broj educiranih nastavnika

- **Pokazatelji rezultata** mjere rezultate na razini korisnika.

Na primjer: upis u školu, postotak djevojčica koje se upisuju u prvi razred osnovne škole

- **Pokazatelji učinka** mjere posljedice rezultata. Oni mjere opće ciljeve u smislu razvoja države i smanjenja siromaštva. Za njihovo shvaćanje potrebno je mnogo vremena, teško ih je mjeriti, a ovise osim o vladinim programima, i o mnoštvu drugih faktora.

Na primjer: Stope pismenosti, stope nezaposlenosti.

Vjerojatno, najvažniji evaluacijski okvir za korištenje je „logički okvir“. Matrica logičkog okvira važan je alat za postizanje praćenja programa i njegovog napretka. Međusobno povezuje ciljeve, aktivnosti i rezultate s njihovim pokazateljima. U ovom su slučaju rezultati PUR-a izravno izvedeni iz prioriteta navedenih u strategiji. Ovaj dio predstavlja samo okvir potrebnih mjerenja, a svaki cilj i prioritet treba biti razložen na slične jedinice. Ipak, osnovna je referenca navedena matrica logičkog okvira.

Sve to ne znači da se projekti ne mogu provoditi prije utvrđivanja početnih podataka, ali znači da će se skup početnih podataka morati stalno usavršavati i razvijati ukoliko se PUR želi primjereno procjenjivati. Zsigurno želimo biti u mogućnosti odgovoriti na slijedeće pitanje- Jesu li PUR projekti pravi projekti za Općinu ili su možda kriva vrsta projekata? Opći okviri praćenja i evaluacije morati će se temeljiti na tom pitanju.

Evaluacija treba biti neovisna i mora se obaviti planirano, unaprijed, srednjoročno i naknadno što će presuditi je li izrađeni mehanizam doveo do očekivanih rezultata, a ako nije, što se mora promijeniti kako bi se postigli rezultati koji su bili navedeni u strategiji. Evaluacija se mora temeljiti na praćenju podataka te širim kriterijima gospodarskog i društvenog razvoja koje je potrebno razraditi u provedbenoj fazi.

Praćenje i evaluacija mogu biti iznimno složeni u slučajevima kada jednostavni odnosi između ulaza (input-a) i izlaza (output-a) nisu jasno identificirani i definirani. Često se događa da što se pomnije promatraju učinci, to je teže donijeti precizne prosudbe. Pa ipak, točne su prosudbe ono što se očekuje od procesa praćenja i evaluacije. One moraju biti donesene na ponešto različit način za svakog pojedinog dionika koji slijedi:

Tablica 31. Očekivana glavna područja uspješnosti/pokazatelji odgovarajućih interesnih skupina prilikom praćenja i evaluacije

<i>Nositelj interesa</i>	<i>Područja interesa</i>	<i>Glavna područja uspješnosti/ Područja pokazatelja za praćenja i procjenjivanje</i>
Vlada RH	<ul style="list-style-type: none"> • Gospodarski razvoj • Smanjenje siromaštva • Kooperativna uprava/ međupravni odnosi funkcioniraju • Rezultati provedbe • Razmjernost je županijski ili makro te usporediv s drugim županijama • Aktiviranje novih programa 	<ul style="list-style-type: none"> • Standardi za njihovo mjerenje • Pokazatelji uglavnom na razinama output-a s naglaskom na kvantitativnim mjerama • U manjoj mjeri, pokazatelji rezultata • Institucionalna uspješnost u pravi na svim razinama, odnosi unutar vladajućih struktura te partnerstva
Županijska uprava	<ul style="list-style-type: none"> • Rezultati provedbe • Poboľšana koordinacija svih uprava • Korištenje raspoloživih sredstava • Bolje prometne veze i povezanost područja u široj regiji • Aktiviranje novih programa • Otvaranje novih radnih mjesta 	<ul style="list-style-type: none"> • Standardi kojima se mjere • Pokazateljskih input-a: uključujući financijske, izdatke sredstava, imenovano osoblje, itd. • Pokazatelji uglavnom na razinama output-a, s naglaskom na kvantitativnim mjerama • Institucionalna uspješnost u pravi na svim razinama, odnosi unutar vladajućih struktura te partnerstva
Lokalna uprava	<ul style="list-style-type: none"> • Rezultati provedbe: opipljivi i vidljivi znaci • Bolja koordinacija među upravama • Korištenje raspoloživih sredstava • Sve veća pažnja na blažim aspektima i kvalitativnim pitanjima 	<ul style="list-style-type: none"> • Standardi kojima se mjere • Pokazateljskih input-a: uključujući financijske, izdatke sredstava, imenovano osoblje, itd. • Pokazatelji uglavnom na razinama output-a, s naglaskom na kvantitativnim mjerama

Nevladine i lokalne organizacije (udruge)	<ul style="list-style-type: none"> • Proces • Kvaliteta razvoja definirana više u smislu ovlašćivanja • Sudjelovanje nositelja interesa • Sigurnost osnovnih sredstava za život • Socijalne potpore • Ovlašćivanje osjetljivih skupina 	<ul style="list-style-type: none"> • Kvalitativni pokazatelji unutar pitanja o sigurnosti osnovnih sredstava za život • Razvojni proces i pokazatelji sudjelovanja • Pažnja na rezultatima i djelovanjima(implikacijama) • Povezani razvoj • Fokus na siromaštvu i pravima • Pokazatelji output-a i djelovanja (implikacija)
Poslovanje	<ul style="list-style-type: none"> • Proizvodnost i bolji dostup tržištima • Smanjeni kriminal, društvena stabilnost • Smanjene administrativne prepreke • Dostup kreditima • Smanjeni troškovi tranzicije 	<ul style="list-style-type: none"> • Pokazatelji output-a na programu i javnom ulaganju koji se fokusiraju na: • Smanjenje zakonskih odredbi o poslovanju • Kriminal i strateški locirana područja za ekonomske prilike • Rezultati koji mjere inicijativu javnog sektora koja omogućuje poslovne prilike
Donatori	<ul style="list-style-type: none"> • Smanjenje siromaštva 	<ul style="list-style-type: none"> • Pokazatelji rezultata u odnosu na siromaštvo i gospodarski rast • Pokazatelji djelovanja (implikacija)

Ovo su uobičajena područja interesa. Nositelji interesa može u danom vremenu odlučiti dati prioritet drugim pokazateljima.

PUR je također osmišljen u cilju unapređenja **kapaciteta i sposobnosti** Općine za provedbu i implementaciju zacrtanih ciljeva. Nužno je izgraditi institucionalni i tehnički kapacitet i kompetentnost u Općini kako bi ona (i sva eventualna dobrovoljna regionalna grupiranja općina do kojih može doći), kao i pridružene jedinice lokalne samouprave, mogle efektivno i učinkovito koristiti dostupna financijska sredstva: ona koja sami generiraju, i dobivene subvencije, pri čemu potonje uključuje sredstva izravno dobivena od središnje državne uprave i ona dobivena od niza donatora (predpristupni i strukturni fondovi EU) .

Ovo su uobičajena područja interesa. Nositelji interesa mogu u danom vremenu odlučiti dati prioritet drugim pokazateljima.

Proces implementacije PUR-a također će uključivati izmjene institucionalnog ponašanja općine (primjerice: izvršavanje cjelokupnih studija izvedivosti projekta te upravljanje i praćenje [monitoring] primjene sredstava značajno većih od onih koja su do tada bila dostupna). Očekuje se kako će efektivno institucionalno jačanje biti povezano s implementacijom PUR-a što će zajamčiti da u narednim godinama Općina bude u bitno jačoj poziciji po pitanju upravljanja vlastitim poslovima no što je bila u nedavnoj prošlosti.

Sažeto, strategija PUR-a u javnom sektoru implicira uspostavu okruženja koje će kroz ključne infrastrukturne projekte omogućiti i poticati razvoj privatnog sektora koji kreira prihode, i promicati rast dinamičnog i demokratskog civilnog društva. Javni će se sektor i sam mijenjati pri izgradnji ovakvog okruženja. Doći će do institucionalnog jačanja koje će omogućiti općini da u budućnosti efektivno i učinkovito upravljaju razvojem i s vremenom unapređuje PUR. Svakako se očekuje da razvojni plan (ili poslovni plan) doživljava učinkovite revizije, obnove i unapređenja po dovršetku implementacije prvog kruga projekta.

11.7. PUR u budućnosti

PUR nije jedinstven, „dovršeni“ plan. To je dinamični dokument koji će se vremenom razvijati i koji će zahtijevati prilagodbe odnosno izmjene u razvojnom statusu, kao i poboljšanja u razumijevanju problema i ključnih pitanja. PUR zapravo predstavlja opći okvir razvoja i procjenjivanje projekata i njihovih odgovarajućih prioriteta. Ovaj opći okvir morat će se harmonizirati s promjenama unutar Općine i njezinim razvojem. Stoga će se PUR vjerojatno mijenjati i vremenom postajati sve detaljnijim i usmjerenijim planom. Općina će morati upravljati tim promjenama i raspravljati o njima kako bi se osiguralo da PUR i dalje bude relevantan i u skladu sa znanjem te stručnim mišljenjima interesnih skupina koje se odnose na razvojne kočnice i prilike koje karakteriziraju Općinu. Obzirom na sve navedeno predlaže se sljedeći raspored pregleda i procjene:

- ***Godišnju kontrolu napredovanja*** - valja obavljati prije utvrđivanja općinskog proračuna za narednu godinu. Tada će biti potrebno ispitati svako područje ciljeva i prioriteta PUR-a kako bi se vidjelo koji je napredak postignut i naglasiti koji su projekti bili uspješni, a koji nisu. Procjena će morati biti jasno izražena i

transparentna. Procjenu bi trebala zaključiti preporukama za izmjene i poboljšanja prije podnošenja Partnerstvu na komentare i ratifikaciju. Partnerstvo će na taj način moći tražiti eventualna pojašnjenja te na vrijeme sastaviti svoje preporuke za Općinsko vijeće kako bi se mogli korigirati proračuni za narednu godinu tako da odražavaju promjene u prioritetnim procjenama tj. raspoloživost sredstava.

- **Trogodišnju procjenu-PUR** trebati će ocjenjivati svake tri godine, pri čemu će se procjena usredotočiti više na rezultate i potencijalne učinke u odnosu na korištena sredstva. To je formalan eksterni proces koji će funkcionirati unutar Jedinice za provedbu projekta, čiji će savjetnici utvrđivati uspješnost, učinkovitost, relevantnost i implikacije programa. Izvještaj će se dostaviti Partnerstvu koje će u suradnji s predstavnikom Europske komisije (ako Europska komisija bude to tražila) djelovati kao upravni odbor na razini Općine radi procjene. Rezultati procjene bit će dostupni javnosti. Predložene izmjene mogu se prihvatiti ili odbaciti, ali formalna odluka Općinskog vijeća mora postojati oko toga što se odbacuje, a što prihvaća, na osnovi preporuka od strane Partnerstva.

Ovaj proces poslužit će sljedećim važnim ciljevima:

1. Ažuriranje PUR-a- da PUR dokument stalno bude ažuriran i razmatran te da rezultati budu dostupni kroz javni dokument, uz formalne evidencije o odlučivanju.
2. Povećanje skupa osnovnih podataka- da sve veće količine informativnih, važnih i relevantnih podataka postanu dostupne kako bi se PUR poboljšavao, a odlučivanje o razvojnoj politici mijenjalo.

Rezultat je živ plan koji omogućava promjene i njihovo interveniranje na ovaj dokument i razvojnu politiku. To će osigurati i da ovaj plan ostane relevantan na razini Općine, istodobno ostavljajući mogućnost jasnog određivanja područja u kojima je potrebna suradnja s drugim županijama, razinama uprave pa čak i susjednim zemljama kako bi se razvoj Općine kretao u smjeru koji je formuliran u viziji.

12. PLAN PROVEDBE PUR-a

12.1. Uvod

PUR Općine Kaštelir-Labinci sastoji se od niza razrađenih projekata s *razvojnim učincima* koji se mogu dokazati. Područje projekata proteže se od intervencija unutar fizičke infrastrukture do mjera za pružanje potpore poslovanju te djelovanja koja mogu biti poduzeta radi poticanja rasta jednog aktivnog civilnog društva. Međutim, uspješnost projekata PUR-a ovisi od vrijednosti samih izabranih projekata i od načina na koje će se ti projekti provoditi, te kako će se njima kasnije upravljati. ***Uspješna provedba od bitne je važnosti.*** Doista, iskustvo nam je pokazalo da „dobri“ projekti mogu doživjeti neuspjeh ukoliko je njihova provedba loša. Isto tako, same strategije i cjelokupan proces PUR-a može se ugroziti slabom provedbom, neodgovarajućim strategijama financiranja i/ili lošim upravljanjem tijekom trajanja projekta.

U ovom Poglavlju objašnjeni su predloženi provedbeni mehanizmi, strategija financiranja te postupci za evaluaciju i praćenje (monitoring) projekata i programa PUR-a Općine.

- ***Institucionalni ustroj*** – izložen je opis predložene institucionalne pripreme radi provedbe PUR-a. Najvažnija uloga predložena je za Općinu čiji se institucionalni kapacitet mora ojačati putem osnivanja Jedinice za provedbu projekata koja će vršiti nadzor nad provedbom PUR-a.
- ***Strategija financiranja – PUR*** je instrument koji će Općina koristiti kako bi prezentirala strateški i suvislo strukturirani razvojni plan raznim izvorima financiranja, uključujući Vladu RH, Europsku komisiju i brojne bilateralne i multilateralne donatore.
- ***Procedure praćenja (monitoringa) i evaluacije*** – PUR je „promjenjiv“ razvojni plan i sastoji se od niza razrađenih projekata. Okolnosti se mogu promijeniti pa bi se sukladno tome morali promijeniti PUR strategija, njena provedba i pripadajući projekti. Učinkovita promjena moguća je same ukoliko su prikladne opsežne procedure za praćenje i evaluaciju uspostavljene na početku.
- ***Budućnost PUR-a*** – način na koji se PUR može u budućnosti razviti i ojačati skiciran je u ovom odjeljku. kao što je već rečeno, PUR je "promjenljiv" razvojni plan, kojeg je

potrebno nanovo razmatrati, mijenjati i poboljšavati svakih par godina, odnosno kad god to okolnosti nalažu.

- *Sljedeći koraci* – u ovom djelu dan je pregled potrebnih koraka kako bi se PUR pretočio iz teorije u stvarnost.

12.2. Institucije i mehanizmi provedbe

Općinsko vijeće i načelnik nalaze se u središtu provedbe PUR-a. To su izabrani zastupnici i donositelji odluka koji imaju zadaću promicati razvoj Općine. Unutar Općine osnovat će se Jedinica za provedbu projekata (JPP) koja će organizirati (koordinirati) provedbu PUR-a i pripremati odluke Općinskom vijeću. Jedinica za provedbu projekata nalaziti će se unutar Općine, a osnovat će je Općinsko vijeće.

Jedinica za provedbu projekata

Ova Jedinica važna je zbog toga što osigurava kontinuitet kako sadržaja. Očekuje se da će Jedinica za provedbu projekata poštivati načela transparentnosti, partnerstva, koncentracije i supsidijarnosti na kojima se do sada temeljila priprema PUR-a.

Glavna zadaća Jedinice za provedbu projekata je utvrditi odgovarajuće postupke za upravljanje i koordinaciju te osigurati da profunkcioniraju mehanizmi nabave u skladu s hrvatskim odredbama, odredbama EU-a, odnosno odredbama potencijalnog donatora. Uz to, Jedinica za provedbu projekata (JPP) bit će zadužena za učinkovito komuniciranje između Općinskog vijeća, Partnerskog odbora te drugih interesnih skupina u ovom procesu.

Partnerski odbor Općine

Osim Općinskog vijeća, Partnerski odbor („Partnerstvo“) je najvažnije tijelo unutar sustava za provedbu PUR-a. Partnerstvo je novo sredstvo osnovano kao dio procesa pripreme PUR-a i koje ostaje jedna od najvažnijih karakteristika u provedbi PUR-a.

Partnerstvo nije osnovano izborima, već se temelji na nizu propisa. Partnerstvo je savjetodavna skupina koja preporučuje odnosno odbacuje prijedloge sastavljene unutar PUR-a. Ono ne donosi izvršne odluke, već sastavlja preporuke za Općinsko vijeće kako bi se osiguralo veće i kvalitetnije uključivanje zainteresiranih strana. Partnerstvo se sastaje redovito, kako bi se osigurala primjena odgovarajućih postupaka i procesa prilikom njegovog odabira.

Civilni i privatni sektor

Nevladine organizacije su i krajnje vrijedni sudionici u provedbi PUR-a, budući da imaju iskustva u radu unutar okruženja koje se temelji na projektima. Njihova prisutnost u Partnerstvu snažna je i takva mora i ostati kako bi se osiguralo da tek nedavno započeti dijalog između ovih i vladinih organizacija dovede do još većeg ulaganja u Regiju.

Privatni sektor glavni je pokretač održivog generiranja blagostanja i otvaranja novih radnih mjesta. To je najteža zadaća u općini i najveći pojedinačni izazov koji se mora rješavati u okvirima ovog PUR-a. Privatnom sektoru bit će potrebna pomoć da to postigne: bit će mu potrebna odgovorna i djelotvorna potpora države koja, prije svega, povećava konkurentnost lokalnog gospodarstva. Konkurentno gospodarstvo zatim se mora staviti u položaj da otvara nova radna mjesta na temelju konkurentnosti, a ne na temelju programa za otvaranje novih radnih mjesta.

Privatni sektor, kao i civilni sektor, nije dobro organiziran u ovoj regiji. Međutim, oba ova sektora potpuno su zastupljena u Partnerstvu, pa se smatraju glavnim partnerima u provedbi PUR-a, unatoč tome što možda u ovom trenutku nisu potpuno institucionalizirani.

Oko projekata se izgrađuju provedbeni mehanizmi koji imaju za rezultat razvoj na način koji je naveden i poželjan u razvojnoj strategiji. Stoga je upravo razvojna strategija glavni mehanizam koji je dostupan za uspješnu provedbu. Unutar toga, kriteriji za odabir projekata predstavljaju mehanizam kojim će se odabirati odgovarajući projekti i osigurati suglasje s obrazloženjem strategije, pravilima donatora te prioritetima odabranih sektora.

Tablica 32. Organizacijske odgovornosti vezane uz PUR

<i>Organizacija</i>	<i>Pregled trenutnih djelovanja</i>	<i>Preijdlog djelovanja u implementaciji PUR-a; uloge i odgovornosti</i>	<i>Vremenski okvir; potrebni resursi</i>
Općina	Općinsko vijeće.	Usvaja nacrt i konačnu verziju PUR-a. Odgovara za cjelokupnu implementaciju.	Konačna verzija 31.03.2015.g.
Jedinica za provedbu projekata	Formiranje predstoji.	Koordinacija PUR-a i podnošenje izvješća Općinskom vijeću te djelatna komunikacija s Partnerstvom i pojedinačnim dionicima.	Formiranje 31.03. 2015.g.
Partnerski odbor	Osnovat će se	Savjetodavno tijelo općinskog vijeća. PUR i projekti u sklopu PUR-a zahtijevat će pisani osvrt i procjenu Partnerstva prije nego što bude predloženi Općinskom vijeću u cilju donošenja odluke.	Naznatna dodatna sredstva možda će u budućnosti morati biti izdvojena za pokrivanje troškova.
Privatni sektor	Trenutno ulaže kada se za to ukaže prilika. Niska razina strategije i vodstva dostupna.	Ključni dionik odgovoran za stvaranje prihoda i održivih radnih mjesta. Trebat će priliku za izražavanje svojih primjedbi i osiguravanje njihovog uključenja pri implementaciji kroz Partnerstvo i druge načine.	Pitanje unapređenja organizacije i voljnosti za komunikaciju između općine i privatnog sektora. Može se pojaviti potreba za unapređenjem predstavničkih organizacija.
Nevladine organizacije	Trenutno su aktivnije no što je u početku procijenjeno.	Ključni dionici u privatni sektor. Jedni i drugi pokretači su lokalnog gospodarstva i tvorci novih radnih mjesta.	Potrebno uspostaviti platformu za konstruktivan dijalog, kako između javnog sektora i nevladinih organizacija, tako i između privatnog sektora i nevladinih organizacija. Bit će potrebno sastavljanje strategije

			financiranja te rasprava o istoj i njeno usvajanje.
Nadležna tijela Županije i Ministarstva	Predstavljaju najviše tehničke hijerarhijske instance uključene u pripremu PUR-a. Upravljaju procesom kroz osnovne smjernice i regulativnu podršku.	Koordinacija raznih izvora financiranja u cilju postavljanja učinkovitog djelatnog sučelja između projekata temeljenih na PUR-a i vanjskih sredstava. Nadzor nad cjelokupnim radom, praćenje rezultata i razvoj daljnjih smjernica.	Nema dovoljno sredstava za izvršavanje ove zadaće. Potrebna je dodatna ekspertiza na području mehanizama združenog financiranja od strane više donatora, upravljanja razvojnom politikom te monitoringa i procjene tijeka razvoja.

12.3. Pribavljanje sredstava i financiranje

Mogući izvori financijskih sredstava često su jedini fokus planiranja razvoja. To predstavlja opasnost, budući da Općina morat zadržati kontrolu nad razvojnim procesom i pitanjima te privlačiti sredstva za projekte koji će podupirati razvojnu strategiju Općine. Za sredstva postoji natjecanje isto kao i natjecanje među donatorima i financijskim organizacijama za „dobrim projektima“. Dobri projekti su prioritetni projekti koji ostvaruju razvoj u pravcu koji je utvrđen strategijom. Prema tome, ***strategija određuje sredstva, a ne obrnuto.***

Inicijalna izravna sredstva Europske unije (EU) raspoloživa su za ključne prioritetne projekte. Apsorpcijska moć Općine je ovom trenutku niska i bit će potrebno povećati je radi apsorpcije i efektivnog, učinkovitog korištenja raspoloživih sredstava. Izgradnja kapaciteta u Općini i pripadajućim provedbenim institucijama od vitalne je važnosti. Potrebno je dati odgovarajuću pažnju kroz PUR, kako i kroz ostale razvojne programe.

Uzevši u obzir nedostatak financijskih sredstava, kao i slab financijski položaj jedinica lokalne samouprave, strategija financiranja povezana je s pristupom međunarodne donatorske financijske pomoći (uključujući npr. financiranje od strane EU, Svjetske banke i drugih bilateralnih donatora). Cilj je korištenje dostupnih fondova Europske komisije za maksimaliziranje učinaka dostupnih fondova Vlade RH i drugih multilateralnih i bilateralnih fondova.

U potpunosti je prepoznato da svaki donator ima svoje vlastite zahtjeve koji moraju biti zadovoljeni prije nego financiranje može biti potvrđeno. Uglavnom, projekti predloženi donatorima ,moraju biti takvog tipa kojeg donator želi financirati te moraju biti u potpunosti opravdani odnosno moraju biti u skladu s razvojnom strategijom regije u kojoj je projekt namjenjen. Moraju imati i dodatnu pozitivnu procjenu izvodivosti. Zadaća predložene Jedinice za provedbu projekata će biti osiguranje da se PUR projekti podnose donatorima na pravilan način.

12.4. Praćenje (monitoring) i evaluacija

Mehanizmi na praćenje i evaluaciju (ocjenu) su važni jer omogućuju nesmetanu, pravilnu i transparentnu provedbu programa. Također su važni kako bi proces izrade PUR-a postao „proces učenja“ u kojem Općini i njezini dionici razvijaju kapacitete za učenje i prilagođavanje PUR-a promjenjivim okolnostima kad se za to ukaže potreba. Da bi se to moglo, potrebno je osigurati:

- ***Dostupnost podataka o uspješnosti*** – važno je da provedbeni program PUR-a generira podatke koji pokazuju koji su projekti pridonosili razvoju općine, u kojoj mjeri i u kojem vremenskom razdoblju.
- ***Kreirane i dogovorene ciljeve i rezultate*** – povezano s cjelokupnim PUR programom i individualnim projektima važno je kreirati i dogovoriti ciljeve i rezultate među svim dionicima (s procijenjenim datumima do kojih trebaju biti dostignuti).
- ***„evaluacijski“ okvir*** – unutar kojeg se prikupljenim podacima može upravljati i procjenjivati ih. Uobičajen, često korišten okvir je „logički okvir“.

Podaci i ciljevi

Osnovna analiza dala je neke „početne podatke“ prema kojima se mjeri napredak PUR-a (upravo to je i jedna od njenih funkcija) i po kojima se određuju ciljevi i rezultati. Ipak, proces izrade osnovne analize pokazao je da općini nije u položaju da može u ovom trenutku pouzdano procjenjivati status i potrebe vlastitog razvoja. Dio osnovnih podataka nedostaje, neki statistički podaci nisu pouzdani, a sposobnost analiziranja dostupnih i pouzdanih podataka je ograničena. To znači da općina možda neće biti u stanju utvrditi što su u ovome trenutku dobri, a što loši projekti. Međutim, napredak se može postići jedino ako se uspjeh ili neuspjeh PUR-a može učinkovito mjeriti i procjenjivati.

Evalucijski okvir

Pomaže da se shvati na kojem je stupnju mjerenje značajno za utvrđivanje uspjeha ili neuspjeha projekata i programa. Moraju se utvrditi resursi koji se koriste za provedbu programa i projekata, te na koji način to utječe na životne prilike individualaca i gospodarskih okolnosti poslovnih subjekata. Cilj je stvoriti odgovarajuće resurse općine koji mogu utjecati na povrat prihoda i stvaranje radnih mjesta. Proizvodnost i konkurentnost trebaju se povećati, a da se ekološka i društvena sredina ne izlažu pritiscima većim od onih koje te sredine mogu usješno podnijeti.

Tablica 33. Pregled strateških ciljeva, prioriteta i mjera za provedbu PUR-a

Intervencijska logika				
VIZIJA KAŠTELIR – (ELEMENTI)	OPĆINE LABINCI	Objektivni pokazatelji	promjenjivi	
		Izvor verifikacije	Pretpostavke	
1. Visoka kvaliteta života i životni standard europskog prosjeka (5 godina)		Poboljšanje ukupne infrastrukture i životni standard – približno EU-prosjek	Ocjena Općinsko vijeće	Funkcioniranje EU
2. Razvijeno gospodarstvo prvenstveno turizam, poljoprivreda, malo i srednje poduzetništvo		Visoke stope rasta gospodarstva (poljoprivreda, turizam i malo i srednje poduzetništvo)	Ocjena Općinsko vijeće i Partnerski odbor	Gospodarski rast i razvoj EU, RH
3. Razvijati sustav brandiranja		Razvijen sustav brand Kašteliir – Labinci	Ocjena Partnerskog odbora i Općinskog vijeća	Izrada programa brendiranja
4. Naglašeni razvoj (dinamičan) i to uravnotežen, održiv, ekološki itd.		Održiv razvoj i ekologija	Ocjena Općinsko vijeće	Gospodarski rast i razvoj EU, RH
5. Usklađeno funkcioniranje javnog, poslovnog i civilnog sektora		Odnosi-javni, civilni i privatni sektor	Ocjena Općinskog vijeća i Partnerski odbor	Mogućnost usklađenja interesnih skupina
Ciljevi i prioriteta				
1. STRATEŠKI CILJ- Visoka kvaliteta života i standarda				
PRIORITETI:				

1. Infrastruktura	Ostvarenje mjera:1-8		
2. Društvene djelatnosti	Ostvarenje mjera:1-8	Ocjena Općinskog vijeća	Gospodarski rast EU i RH
3. Potpuna zaposlenost i visoki dohoci	Ostvarenje mjera:1-3		
2. STRATEŠKI CILJ- Razvoj gospodarstva			
PRIORITETI:			
1. Razvoj turizma	Ostvarenje mjera:1-7		
2.Razvoj poljoprivrede	Ostvarenje mjera:1-4	Ocjena Partnerski odbor i Općinsko vijeće	Usklađenost programa RH, EU i Istarske županije
3.Razvoj malog i srednjeg poduzetništva	Ostvarenje mjera:1-4		
3.STRATEŠKI CILJ:			
- Visoki standardi razvoja			
PRIORITETI:			
1. Održiv i uravnotežen razvoj	Ostvarenje mjera:1-4		
2 Prepoznatljiv istarski identitet	Ostvarenje mjera:1-3	Ocjena Partnerski odbor i Općinsko vijeće	Ostvarenje planiranog razvoja EU RH i Istarske županije
3. Razvoj dobrih odnosa javnog, poslovnog i civilnog sektora	Ostvarenje mjera:1-3		
4. Brand	Ostvarenje mjera:1-2		
4. STRATEŠKI CILJ – Zaštita okoliša i prirodnih dobara		Ocjena Općinsko vijeće	Gospodarski rast i razvoj EU, RH
PRIORITETI:			
1. Uspostava okvira za provedbu mjera zaštite okoliša	Ostvarenje mjera: 1-2		
2. Promicanje zaštite okoliša i prirodnih dobara	Ostvarenje mjera: 1-6		
STRATEŠKI CILJ-VISOKA KVALITETA ŽIVOTA			
PRIORITET 1.:			
INFRASTRUKTURA			
Prometna infrastruktura	Program (dinamika, izvori)		
Parkirališta	Program (dinamika, izvori)		
Pročišćavanje otpadnih voda	Dinamika realizacije		
Građevinski i kućni otpad	Lokacija, organizacija	Općinsko vijeće	Mogućnosti financiranja
Plinifikacija	Analiza, mogućnosti i koncepcija,dinamika		
Uređenje naselja (fasade, površine)	Program uređenja		Organiziranost općinske uprave
Hortikulturno rješenje	Projekcija, organizacija, izvori		
Poticanje korištenja alternativnih izvora energije	Stimulacija investitora		
PRIORITET DRUŠTVENE DJELATNOSTI 2:			

Socijalna skrb za starije i nemoćne	Napraviti program		
Valorizacija kulturnih i tradicionalnih vrijednosti (program turist.valorizacija)	Napraviti studiju		
Društveni život (strategija)	Program,razvoj,dinamika	Općinsko vijeće i Partnerski odbor	Funkcioniranje partnerskog odbora
Tradicijske vrijednosti, identitet (zaštita)	Koncepcija, stimulacija		
Zdravstvene usluge (viši nivo)	Program razvoja		Funkcioniranje TZ
Dodatni sadržaji za mještane i turiste	Program,dinamika, izvori		
Sportski sadržaji i dječja igrališta	Analiza stanja, program razvoja		
Program poticajne stanogradnje	Konkretna realizacija		
PRIORITET 3. POTPUNA ZAPOSLENOST I VISOKI STANDARD			
Cjelogodišnje zaposlenje	Analiza stanja,program mjera		
Cjeloživotno učenje	Program i dinamika	Općinsko vijeće i Partnerski odbor	Mogućnost financiranja
Poticanje obrazovanja	Kontinuiran proces		
STRATEŠKI CILJ:			
RAZVOJ GOSPODARSTVA			
PRIORITET 1. RAZVOJ TURIZMA			
Razvoj i funkcioniranje turizma (market. pristup i upravljanje)	Izrada koncepta razvoja i funkcioniranje turizma		
Prepoznatljiva turistička destinacija	Koncepcija (program)		Mogućnosti financiranja
Turističke manifestacije i atrakcije	Sustav manifestacija i atrakcija		
Program ugostiteljske ponude (autohtona)	Izrada programa i realizacija	Općinsko vijeće, partnerski odbor i turistička zajednica	Organiziranost općinske uprave i funkcioniranje turističke zajednice
Produženje turističke sezone	Izrada programa i realizacija		
Destinacija kvalitete (4 zvjezdice)	Analiza i ocjena mogućnosti izrada standarda		
Turistička interpretativna infrastruktura u cilju valorizacije kulturne i prirodne baštine	Izrada turističkih interpretativnih materijala o kulturnoj i prirodnoj baštini	Turistička zajednica Stručne ustanove/tvrtke/udruge	Mogućnosti financiranja
STRATEŠKI CILJ-RAZVOJ GOSPODARSTVA			
PRIORITET 2. RAZVOJ POLJOPRIVREDE			
Razvoj poljoprivrede i ribarstva	Program, koncepcija, mjere		
Udruživanje u poljoprivredi	Izrada modela i poticaj	Općinsko vijeće i Partnerski odbor	Funkcioniranje partnerskog odbora
Stimulacija razvoja gospodarskih zona	Realizacija gospodarskih zona		

Potpora poljoprivrednim proizvođačima	Izrada programa mjera		
PRIORITET 3. RAZVOJ MALOG I SREDNJEG PODUZETNIŠTVA			
Podrška i poticanje poduzetničke inicijative	Kontinuirani proces		
Poticanje razvoja zanata za mještane ali i kao turistička atrakcija	Izrada programa razvoja	Općinsko vijeće i Partnerski odbor	Mogućnosti financiranja
Savjetodavno tijelo	Definirati tijelo i organizaciju		
Poticanje edukacije (edukacija i sufinanciranje)	Strategija, koncepcija, edukacija		
STRATEŠKI CILJ- VISOKI STANDARD RAZVOJA			
PRIORITET 1. ODRŽIV I URAVNOTEŽEN RAZVOJ			
Poštivanje zakonskih odredbi i prostorno planske dokumentacije	Kontinuirana kontrola		
Zaštita autohtonih objekata i arhitekture	Kontinuirana kontrola	Općinsko vijeće	Organiziranost općinske uprave
Zaštita krajobraza i autohtonih biljnih vrsta	Kontinuirana kontrola		
Program kvalitete i upravljanje kvalitetom	Izrada programa i primjena		
PRIORITET 2. PREPOZNATLJIV ISTARSKI IDENTITET			
Odnos kulture i običaja	Program - Istarski identitet		
Hrana i piće	Program - Istarski identitet	Turistička zajednica	Funkcioniranje turističke zajednice
Arhitektura, uređenje naselja	Program - Istarski identitet		
PRIORITET 3. RAZVOJ DOBRIH ODNOSA			
Javni sektor i informiranost	Analiza stanja, razvoj odnosa		
Razvoj (kontinuiran) partnerskih odnosa	Stalni razvoj a privatnim sektorom	Općinsko vijeće	Razvoj društvenih odnosa
Civilna društva-poticanje razvoja i podrška	Stalni razvoj odnosa		
PRIORITET 4. BRAND KAŠTELIR-LABINCI			
Program brandiranja	Izrada programa brendiranja	Partnerski odbor	Funkcioniranje općinske uprave i turističke zajednice
Vizualni identitet	Izrada projekta vizualnog identiteta	Partnerski odbor	

STRATEŠKI CILJ – ZAŠTITA OKOLIŠA I PRIRODNIH DOBARA			
PRIORITET 1. USPOSTAVA OKVIRA ZA PROVEDBU MJERA ZAŠTITE OKOLIŠA			
Izrada i usvajanje Plana gospodarenja otpadom Općine Kaštelir-Labinci za razdoblje 2017.–2022. godine	Izrada dokumenta sukladno Zakonu o održivom gospodarenju otpadom (NN 94/13) i Planu gospodarenja otpadom RH za razdoblje 2017.–2022. godine	Općinsko vijeće	Održivo gospodarenje otpadom sukladno zakonskim propisima
Uvođenje mjera zelene javne nabave u postupku nabave	Uključiti zelena mjerila u postupke bagatelne nabave te u postupke nabave koji ne podliježu primjeni Zakona o javnoj nabavi	Općina	Smanjenje negativnih učinaka na sastavnice okoliša
PRIORITET 2. ZAŠTITA OKOLIŠA I PRIRODNIH DOBARA			
Valorizacija i zaštita endemskih i rijetkih flornih elemenata te ostalih krajobraznih vrijednosti u svrhu zaštite okoliša i podizanja kvalitete turističke ponude	Utvrđiti vrijedne florne i krajobrazne elemente te izraditi plan intervencija za zaštitu istih i održivo valoriziranje	Općina	Jačanje interpretativnog potencijala o prirodnim i krajobraznim vrijednostima Općine
Provedba znanstvenih istraživanja - inventarizacija flore i faune Općine Kaštelir - Labinci	Potaknuti suradnju sa znanstvenicima koji će izvršiti potrebna istraživanja Izrada elaborata s mjerama zaštite određenih vrsta flore i faune Prezentirati rezultate istraživanja mještanima Planirati daljnju zaštitu i korištenje prostora sukladno dobivenim rezultatima istraživanja	Općina	Informacije o vrstama flore i faune prisutnima na području Općine
Provedba zelenih akcija („eko čistke“)	Obilježiti prigodne eko datume zajedničkim radnim akcijama čišćenja onečišćenih površina u prirodi	Općina	Smanjenje negativnih učinaka otpada odbačenog u prirodu na području Općine
Uspostava poučnih staza (npr. staza ljekovitog bilja)	Definirati pogodne lokacije Izrada interpretativnog materijala	Općina	Informiranje javnosti i turista o prirodnim vrijednostima Općine
Postavljanje informacijskih tabli o ekološkoj mreži na području Općine s mjerama zaštite	Izraditi informativne table Odrediti lokacije za postavljanje tabli	Općina	Informiranje javnosti i turista o ekološkoj mreži i mjerama zaštite na području Općine
Edukacija pružatelja turističkih usluga o načinu vrednovanja prirodne baštine	Organizirati javna predavanja za dionike u turističkom sektoru te ostalu zainteresiranu javnost o prirodnim vrijednostima Općine	Općina	Usavršavanje turističkih djelatnika o načinu pružanja usluga u skladu sa zaštitom prirodnih vrijednosti

12.5. Pregled projekata općine Kaštelir-Labinci s mogućim izvorima financiranja

Tablica 34. Pregled projekata Općine Kaštelir-Labinci s mogućim izvorima financiranja

	NAZIV PROJEKTA	PRETPOSTAVKE	PROGRAM/FOND KOJI SE MOŽE KORISTITI ZA FINANCIRANJE	UVJETI FINANCIRANJA ZA KORISNIKA
1	Muzej	Uz financiranje iz OP KK za kulturne projekte moguće je i financiranje kroz PRR - Podmjera 7.4. za kulturni centar ako bi se projekt mogao tako preimenovati	Operativni program Konkurentnost i kohezija 2014-2020 - Razvoj kulturne baštine - Prioritetna os 6.- Specifični cilj 6c1	85% bespovratne potpore
2	Uzletište za paraglajdere, modeli aviona, zmajevi i zmajarenje iznad doline rijeke Mirne	U PRR-u Podmjeri 7.4. prihvatljivi su projekti koji se odnose na sportska igrališta i sportske objekte. Uz općinu korisnik može biti i udruga građana (sportski klub npr.)	Program ruralnog razvoja 2014-2020 - Podmjera 7.4.	80% bespovratne potpore. Ukupno do 1 mil EUR bespovratnih sredstava
3	Malonogometno igralište sa umjetnom travom i rasvjetom	U PRR-u Podmjeri 7.4. prihvatljivi su projekti koji se odnose na sportska igrališta i sportske objekte. Uz općinu korisnik može biti i udruga građana (sportski klub npr.)	Program ruralnog razvoja 2014-2020 - Podmjera 7.4.	80% bespovratne potpore. Ukupno do 1 mil EUR bespovratnih sredstava
4	Tribine (gledalište) za nogometno igralište	U PRR-u Podmjeri 7.4. prihvatljivi su projekti koji se odnose na sportska igrališta i sportske objekte. Uz općinu korisnik može biti i udruga građana (sportski klub npr.)	Program ruralnog razvoja 2014-2020 - Podmjera 7.4.	80% bespovratne potpore. Ukupno do 1 mil EUR bespovratnih sredstava
5	Valorizacija Izletišta Vrbanovica - povezati sa raznim stazama:	Projekti koji imaju širi utjecaj na razvoj turizma moći će se kandidirati za sredstva Fonda za razvoj turizma, ali određene mogućnosti financiranja biti će i kroz PRR Podmjeru 7.4. (tematske, pješačke i biciklističke staze). Neki se projekti mogu povezati u jednu cjelinu i tako kandidirati.	Fond za razvoj turizma	nije poznato
6	Biciklistička staza,	Projekt je prihvatljiv za PRR Podmjeru 7.4.	Program ruralnog razvoja 2014-2020 - Podmjera 7.4.	80% bespovratne potpore. Ukupno

				do 1 mil EUR bespovratnih sredstava
7	pješačka staza – padina Mirne i dolina Mirne	Projekt je prihvatljiv za PRR Podmjeru 7.4.	Program ruralnog razvoja 2014-2020 - Podmjera 7.4.	80% bespovratne potpore. Ukupno do 1 mil EUR bespovratnih sredstava
8	staze šparuga, samoniklog bilja, gljiva, medvjedeg luka,	Projekt je prihvatljiv za PRR Podmjeru 7.4.	Program ruralnog razvoja 2014-2020 - Podmjera 7.4.	80% bespovratne potpore. Ukupno do 1 mil EUR bespovratnih sredstava
9	staza zdravog življenja (prehrana i kretanje)	Projekt je prihvatljiv za PRR Podmjeru 7.4.	Program ruralnog razvoja 2014-2020 - Podmjera 7.4.	80% bespovratne potpore. Ukupno do 1 mil EUR bespovratnih sredstava
10	dječji vrtić – nova zgrada	Projekt je prihvatljiv za PRR Podmjeru 7.4.	Program ruralnog razvoja 2014-2020 - Podmjera 7.4.	80% bespovratne potpore. Ukupno do 1 mil EUR bespovratnih sredstava
11	kanalizacija III faza – kolektori	Projekt je prihvatljiv za PRR Podmjeru 7.2.	Program ruralnog razvoja 2014-2020 - Podmjera 7.2.	100% bespovratne potpore. Ukupno do 1 mil EUR bespovratnih sredstava
12	Realizacija turističke zone Montecal (UPU)	Radi se o budućem komercijalnom projektu, no uz komercijalne izvore neki se djelovi mogu isfinancirati kroz PRR Podmjeru 7.2.	HBOR - kredit ili proračunska sredstva	rok otplate 15 g. sa počekom, poček do 5 g., kamata 4%, iznos kredita do 100% investicijske vrijednosti
13	Asfaltiranje nerazvrstnih cesta	Projekt je prihvatljiv za PRR Podmjeru 7.2.	Program ruralnog razvoja 2014-2020 - Podmjera 7.2.	100% bespovratne potpore. Ukupno do 1 mil EUR bespovratnih sredstava

14	Održavanje nerazvrstanih cesta	Održavanje nije prihvatljivo za financiranje iz sredstava EU već samo rekonstrukcija i izgradnja	HBOR - kredit ili proračunska sredstva	rok otplate 15 g. sa počekom, poček do 5 g., kamata 4%, iznos kredita do 100% investicijske vrijednosti
15	Izgradnja novih dionica javne rasvjete	Izgradnja javne rasvjete nije projekt koji se može prijaviti za bespovratna EU sredstva	HBOR - kredit ili proračunska sredstva	rok otplate 15 g. sa počekom, poček do 5 g., kamata 4%, iznos kredita do 100% investicijske vrijednosti
16	Rekonstrukcija postojeće javne rasvjete sa postavljanjem led i ekološke rasvjete	FZOEU objavljuje natječaje za projekte koji spadaju u energetska učinkovitost pa tako i javnu rasvjetu	Fond za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost	Fond za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost
17	Turistički info centar	Projekt može biti kandidiran u PRR Podmjeri 7.4.	Program ruralnog razvoja 2014-2020 - Podmjera 7.4.	80% bespovratne potpore. Ukupno do 1 mil EUR bespovratnih sredstava
18	Rekonstrukcija i revitalizacija starog mlina	Projekt spada u razvoj kulturne baštine i kao takav je prihvatljiv za OP KK	Operativni program Konkurentnost i kohezija 2014-2020 - Razvoj kulturne baštine - Prioritetna os 6.- Specifični cilj 6c1	85% bespovratne potpore
19	Izmjene i dopune PPUO	Radi se o projektu koji se može financirati u PRR Podmjeri 7.1.	Program ruralnog razvoja 2014-2020.g. Podmjera 7.1.	Projekt se može financirati sa do 70.000 EUR bespovratnih sredstava sa intenzitetom potpore 100%

20	Revitalizacija lokve u Dvorima kao spomenik prirode	Projekt je prihvatljiv za OP KK	Operativni program Konkurentnost i kohezija 2014-2020 - Promicanje održivog korištenja prirodne baštine - Prioritetna os 6. - Specifični cilj 6c2	85% bespovratne potpore
21	Rekonstrukcija vodenice (vodeni mlin) na kanalu Mirne sa valorizacijom izvora vode	Projekt je prihvatljiv za OP KK	Operativni program Konkurentnost i kohezija 2014-2020 - Promicanje održivog korištenja prirodne baštine - Prioritetna os 6. - Specifični cilj 6c2	85% bespovratne potpore
22	Valorizirati kraške jame na području općine	Projekt je prihvatljiv za OP KK	Operativni program Konkurentnost i kohezija 2014-2020 - Promicanje održivog korištenja prirodne baštine - Prioritetna os 6. - Specifični cilj 6c2	85% bespovratne potpore
23	Bolje iskoristiti sportsku dvoranu za razne manifestacije	Projekt nije prihvatljiv za bespovratna EU sredstva	HBOR - kredit ili proračunska sredstva	rok otplate 15 g. sa počekom, poček do 5 g., kamata 4%, iznos kredita do 100% investicijske vrijednosti
24	Dignuti turističku feštu „Gramperjada“ na višem nivou	Projekt je prihvatljiv za sredstva Fonda tza razvoj turizma	Fond za razvoj turizma	nije poznato
25	Lovni turizam	Projekt je prihvatljiv za sredstva Fonda tza razvoj turizma	Fond za razvoj turizma	nije poznato
26	Potencirati zadruge u poljoprivredi (maslinari, vinari i sl.)	Projekt nije prihvatljiv za EU bespovratna sredstva	HBOR - kredit ili proračunska sredstva	
27	Predstaviti općinu kao općinu poljoprivrednika, maslinara, vinara i sl.	Projekt nije prihvatljiv za EU bespovratna sredstva	HBOR - kredit ili proračunska sredstva	0

28	Izrada i usvajanje Plana gospodarenja otpadom za razdoblje 2017. – 2022. godine	-	Općina	-
29	Uvođenje mjera zelene javne nabave	-	Općina	-
30	Provedba znanstvenih istraživanja – inventarizacija flore i faune	FZOEU objavljuje natječaj za projekte koji spadaju u zaštitu prirode – NATURA 2000	Općina, Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost	Nije poznato
31	Provedba zelenih akcija (eko čistke)	-	Općina	-
32	Uspostava poučnih staza (npr. staza ljekovitog bilja)	FZOEU objavljuje natječaj za projekte koji spadaju u zaštitu prirode – NATURA 2000	Općina, Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost, Program ruralnog razvoja RH, Ministarstvo turizma	-
33	Postavljanje informacijskih tabli o ekološkoj mreži	FZOEU objavljuje natječaj za projekte koji spadaju u zaštitu prirode – NATURA 2000	Općina, Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost, Program ruralnog razvoja RH, Ministarstvo turizma	Nije poznato

<p>Neki od projekata Općine Kaštelir Labinci ili drugih korisnika u cjelini ili u nekim djelovima (i u fazi realizacije i u fazi korištenja) moći će se prijavljivati i u različitim programima transnacionalne i prekogranične suradnje koji su sljedeći:</p>	Transnacionalne suradnje Srednja Europa 2014-2020.
	Prekogranične suradnje Slovenija – Hrvatska 2014.–2020
	Prekogranične suradnje Italija – Hrvatska 2014.–2020
	Transnacionalne suradnje Mediteran
	Transnacionalne suradnje Dunav 2014. – 2020.
	Transgranična jadransko-jonska suradnja
	Transgranična suradnja Balkan - Mediteran

<p>Neki od projekata Općine Kaštelir Labinci ili drugih korisnika u cjelini ili u nekim djelovima (i u fazi realizacije i u fazi korištenja) moći će se prijavljivati i u različitim Zajedničkim programima (fondovima) EU koji su slijedeći:</p>	<p>Obzor 2020, Kreativna europa, Europa za građane, COSME, Erasmus+; Program za zapošljavanje i socijalne inovacije; Life</p>
<p>Principi koje treba uvažavati i primjenjivati vezano za mogućnosti provedbe projekata Općine Kaštelir-Labinci putem sredstava iz različitih EU Fondova:</p>	
<p>Mogućnosti korištenja sredstava EU fondova su samo okvirne mogućnosti, a koliko će se i dali će se taj okvir djelom ili u većoj mjeri iskoristiti , zavisi od aktivnosti koje će se provoditi.</p>	
<p>Uz naznačene izvore financiranja vrlo je važno razmotriti mogućnosti financiranja iz drugih izvora kao što su značajne mogućnosti financiranja iz izvora Hrvatske vode, Fond za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost, Fond za razvoj turizma i sl.</p>	
<p>Da bi se aktivnosti kontinuirano provodile potrebno je usvojiti poseban akcijski plan provođenja projekata Općine Kaštelir-Labinci putem EU fondova.</p>	
<p>U akcijskom planu nužno je definirati nositelje pojedinih projekata s odgovornim voditeljima projekata i dinamiku realizacije pojedinih projekata.</p>	
<p>Za pripremu i provođenje projekata potrebno je osigurati kvalitetno vođenje projekata unutrašnjim kadrovskim potencijalima, ali i vanjskim stručnjacima za EU fondove i vođenje projekata</p>	
<p>Također u akcijskom planu provođenja projekata Općine Kaštelir-Labinci sredstvima EU fondova treba predvidjeti početnu fazu od koje svaki projekt počinje, a to je priprema projekata.</p>	
<p>Priprema projekata u principu sastoji se od: utvrđivanja nositelja, rješavanja imovinsko-pravnih poslova, izrade tehničke dokumentacije kao što su glavni projekti i troškovnici, izrada studije izvodljivosti.</p>	
<p>Pripremu projekata mora pratiti jasna politika opredjeljenja za provedbu projekata i osiguranje početne količine sredstava za nužnu pripremu projekata.</p>	

12.6 Sljedeći koraci-provedba PUR-a

Sljedeći koraci koje je potrebno poduzeti pri provedbi PUR-a su:

KORAK 1: Usvajanje dokumenta Programa ukupnog razvoja od strane Općinskog vijeća 30.rujna 2015.g.

KORAK 2: Formalno uspostavljanje Jedinice za provedbu projekta (JPP) 30. rujna, 2015.g.

KORAK 3: Priprema slijeda projekta rujna, 2015.g.

KORAK 4: Općinska jedinica za provedbu projekta koordinira prvi krug studije izvedivosti 30. rujna 2015.g.

KORAK 5: Početak provedbe prvog kruga projekta visokog prioriteta- rujna 2015.g.